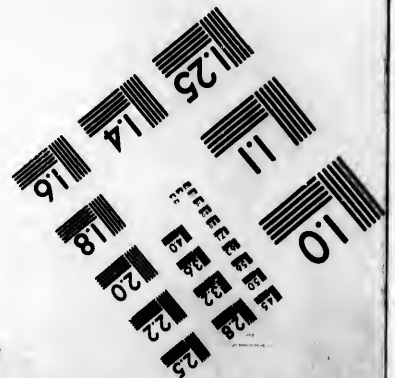
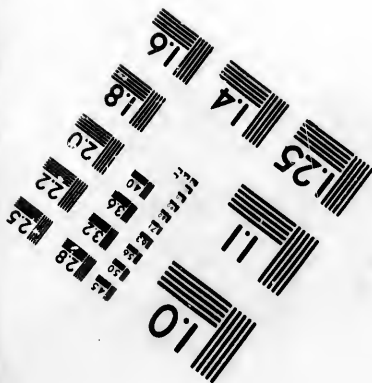
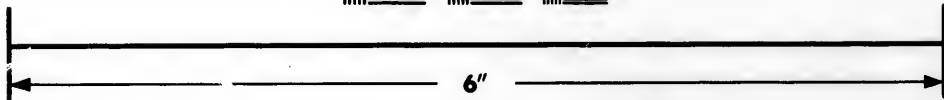
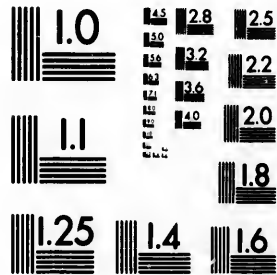

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

**CIHM/ICMH
Microfiche
Series.**

**CIHM/ICMH
Collection de
microfiches.**

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

© 1984

Technical and Bibliographic Notes/Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

- Coloured covers/
Couverture de couleur
- Covers damaged/
Couverture endommagée
- Covers restored and/or laminated/
Couverture restaurée et/ou pelliculée
- Cover title missing/
Le titre de couverture manque
- Coloured maps/
Cartes géographiques en couleur
- Coloured ink (i.e. other than blue or black)/
Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)
- Coloured plates and/or illustrations/
Planches et/ou illustrations en couleur
- Bound with other material/
Relié avec d'autres documents
- Tight binding may cause shadows or distortion along interior margin/
La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la distortion le long de la marge intérieure
- Blank leaves added during restoration may appear within the text. Whenever possible, these have been omitted from filming/
Il se peut que certaines pages blanches ajoutées lors d'une restauration apparaissent dans le texte, mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont pas été filmées.
- Additional comments: /
Commentaires supplémentaires: Various pagings.

- Coloured pages/
Pages de couleur
- Pages damaged/
Pages endommagées
- Pages restored and/or laminated/
Pages restaurées et/ou pelliculées
- Pages discoloured, stained or foxed/
Pages décolorées, tachetées ou piquées
- Pages detached/
Pages détachées
- Showthrough/
Transparence
- Quality of print varies/
Qualité inégale de l'impression
- Includes supplementary material/
Comprend du matériel supplémentaire
- Only edition available/
Seule édition disponible
- Pages wholly or partially obscured by errata slips, tissues, etc., have been refilmed to ensure the best possible image/
Les pages totalement ou partiellement obscurcies par un feuillet d'errata, une pelure, etc., ont été filmées à nouveau de façon à obtenir la meilleure image possible.

This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X	14X	18X	22X	26X	30X
☐	☐	☐	☒	☐	☐
12X	16X	20X	24X	28X	32X

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

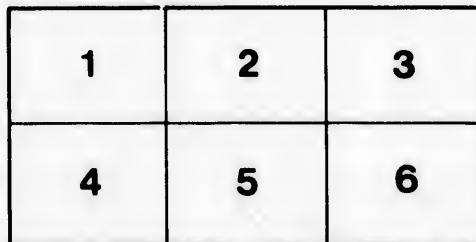
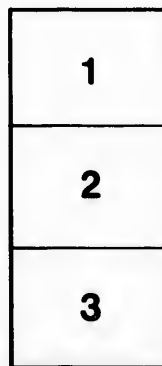
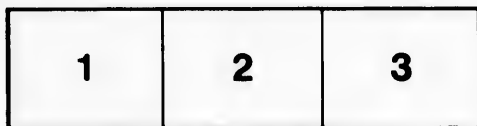
Library Division
Provincial Archives of British Columbia

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol → (meaning "CONTINUED"), or the symbol ▼ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

Library Division
Provincial Archives of British Columbia

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole → signifie "A SUIVRE", le symbole ▼ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

F

W-

R E I S

I N

RUSLAND, SIBERIE

EN OP DE

IJ S Z E E.

NO

N

GA

J

R E I
I N H E T
NOORDOOSTELIJKE SIBERIE,
E N
O P D E I J S Z E E
E N D E N
NOORDOOSTELIJKEN OCEAAN,
D O O R
GAWRILA SARYTSCHEW,
RUS KEIZERLIJK GENERAAL MAJOOR TER ZEE;

uit de hoogduitfche vertaling van

JOHANN HEINRICH BUSSE

OVERGEZET DOOR

N. MESSCHAERT.

In Twee Deelen.

E E R S T E D E E L .

T E A M S T E R D A M , B I J
J O H A N N E S A L L A R T .

M D C C C V I I I .

LIBRARIES
#37-58
OCT 2 1957

NW
910.4R
S251r
v.1

HO

D
HAN
lijke
gelis
Pete
fisch
van
scha
in e
niet
eenig
enke
deze

DRYTES
37.50
OCT 2 57

V O O R B E R I G T

V A N D E N

H O L L A N D S C H E N V E R T A L E R .

De Hoogduitsche overzetter, de heer JOHANN HEINRICH BUSSE, Russisch-Keizerlijke Consistoriaalraad, Leeraar der Evangelisch Luthersche Catharina-gemeente te Petersburg, en Honorair lid van de Russisch-Keizerlijke Akademie aldaar, alsmede van het Koninklijk-Keurvorstelijke Genootschap van Wetenschappen te Göttingen, heeft in een voorberigt, hetwelk voor het overige niet veel belangrijks voor ons publiek behelst, eenige ophelderingen, tot regt verstand van enkele uitdrukkingen en bijzonderheden in deze reisbeschrijving, medegedeeld, welke

* 2

wij

202938

wij ten dienste van onze lezers behooien over te nemen.

Ten aanzien van den schrijver berigt hij: dat dezelve, in het keizerlijke Cadettencorps opgevoed zijnde, naderhand als Zeeofficier in het gevolg van de Keizerin CATHARINA, gedurende haren vermaarden togt op de Wolga, gelegenheid verkreeg om proeven te geven van zijne kundigheden, en in gevolge daarvan tot begeleider van kapitein BILLINGS verkozen werd; en dat dezelve, ten tijde van het vervaardigen dezer Hoogduitsche overzetting (in 1804 waarschijnlijk), reeds bevorderd tot den rang van Generaal Major ter zee, te Petersburg het opzigt had over het steken van eene nieuwe kaart der Finsche golf, welke hij in den vorigen zomer opzettelijk met dat oogmerk had bezocht.

Verder geeft de genoemde vertaler de volgende verklaringen van eenige onbekende woorden en uitdrukkingen in dit werk: Rumben en Pelengen zijn kunstwoorden der zeevarenden; het eerste beteekent de streken op de roos van het kompas; het laatste wordt gebruikt voor hetgeen wij Hollanders Baken
of

of
eene
een
naa
zich
paa
woo
ver
der
onz
ving
waa
,, z
,, n
,, n
,, n
,, a
,, l
,, z
den
wo
van
de
wo
TE

of Kustverkenningen noemen, zijnde het eene of andere voorwerp of merkteeken, b. v. een eiland, een gebergte of een toren, waarnaar men de juiste plaats, waar het schip zich bevindt, en den te houden koers bepaalt. Het woord Ostrog, een Russisch woord, dat eenige malen in de Hoogduitsche vertaling is behouden, is de eigenlijke naam der zwakke Siberische vestingen, waarvan onze vertaler eens deze spotachtige beschrijving hoorde uit den mond van eenen geloofwaardigen ooggetuige: „ dat het in der daad „ zeer gevaarlijk zijn zou dezelve te bestor- „ men, dewijl de man, die ondernemen „ mogt derzelve eenigste of althans voor- „ naamste borstweering, zijnde niets anders „ dan een houten wand, te beklimmen, zeer „ ligt met de beschutting en al naar binnen „ zou kunnen komen.” — De Bojarenkin- deren, van welke in de tweede afdeeling wordt gesproken, zijn eene bijzondere klasse van edellieden, aan den eigenlijken adel ondergeschikt, welke alleen in Siberie gevonden wordt, en aldaar door PETER DEN GROO-

TEN is ingesteld als eene erfelijke waardig-

heid voor Kozakken, die in den krijgsdienst hebben uitgemunt. — In dezelfde afdeeling spreekt de schrijver van een Stoeterijpaard, waarmede hier niets anders wordt bedoeld dan een onbeladen paard, hetwelk men medenam uit voorzorg tegen het geval, dat een der andere paarden ziek of zwak mogt worden. — De Rusfische benamingen van maten en gewigten zijn, eeniglijk met verandering van de uitgangen der woorden, in de overzetting behouden; dewijl de vertaler onderstelde, dat de meeste lezers zouden weten, dat een Pud 40 Rusfische ponden, en een pond 96 Solatnik bevat, waarbij hij nog voegt: dat 38 pond Hamburgsch, en iets meer dan 39 pond Berlijnsch gewigt, 45 ponden Rusfisch uitmaken. Van de korenmaten geeft hij de volgende opheldering: een Rusfisch Tschetwert bevat 9 Pud, en derhalve 360 pond; een Tschetwerik is een achtste gedeelte daarvan, en houdt zelf wederom 8 Garnitsen. Zestien en een half Tschetwert maken een Hamburgsch last, en dit bijna 61 Berlijnsche schepels; ook houdt een Tschetwert 4 schepels. — Einde

delij
besc
heet
had
nen
mon
de
ne
Gac
visc
men
lan
gin
gela
ma
V
ver
ten
ne
yoc
let
du
oy
oo
zo

delijk geeft de meergemelde vertaler nog de beschrijving van eene vischsoort Pikscha geheeten, waaryan hij in het werk gezegd had, dat hij dezen naam nergens had kunnen opsporen: hij heeft namelijk, uit den mond des schrijvers zelyven, vernomen, dat de Pikscha eene te Archangel zeer gemeene basterdsoort is van de Nawaga of den *Gadus cellarias*, een' bekenden kleinen zeevisch, die 'swinters van daar in groote menigte naar de binnendeelen van Rusland verzonden wordt, en vooral in het begin van zijn saizoen een bijna algemeen geliefd gerigt op de Rusfische tafelen uitmaakt.

Voor het overige hebben wij, behalve de verzekering, dat het oorspronkelijke werk, ten aanzien van het kunstmatige en schoone van den stijl en de schrijfwijze, een der voortreffelijkste voortbrengselen der Rusfische letterkunde is, in het voorberigt des Hoogduitschen vertalers niets gevonden, onzer overneming waardig. Wij twijfelen geen oogenblik, of het werk zelf zal aan alle lezers van goeden smaak, die liefhebbers zijn

VIII V O O R B E R I G T.

van weluitgevoerde beschrijvingen van vreemde landen en zeeën, en van de zeden en gewoonten van minbekende volken of van nog ongekende soorten van dieren en gewassen, eene aangename en onderhoudende lectuur bezorgen.

VOOR-

G
bek
Oc
der
het
len
lijk
nut
uit
in
ver
die
me
gel

V O O R R E D E

V A N D E N

S C H R I J V E R.

Geene zee is in onze tijden zoo weinig bekend als de Ijszee en de Noodoostelijke Oceaan, dat is, het noordelijke gedeelte der stille wereldzee; en, er is geen rijk, hetwelk meer redenen en meer hulpmiddelen kan hebben, om dezelve beide behoorlijk te laten onderzoeken, en zulk eene nuttige onderneming op eene gepaste wijze uit te voeren, dan Rusland. En men heeft in der daad ook van de zijde der regering verscheidene proeven daartoe gedaan: maar die hebben alle, de twee eerste zeetogten, die meer tot het doen van ontdekkingen aangelegd waren, alleen uitgezonderd, slechts

weinig nuts gedaan, omdat de voorschriften, naar welke zij moesten ingerigt worden, zonder behoorlijke kennis van het zee-wezen gemaakt waren, en zonder eenig het minste denkbeeld van de hinderpalen, die zoo onvermijdelijk den uitvoerenden der wijze ontwerpen moeten voorkomen, welke, op grond van donkere begrippen en valsche gevolgtrekkingen, gemaakt worden in het geruste kabinet, tienduizend Wersten van de plaats, alwaar zij zullen worden uitgevoerd. De zeevaarder, die door zulke onvoldoende voorschriften bestuurd wordt, vindt dan overal zwaarigheden en hinderpalen, verliest zijnen tijd zonder vrucht, en verspilt zijne krachten vergeefs; hij kan zijne oogmerken niet bereiken, en vindt zich eindelijk genoodzaakt, om met weinig vruchten van zijnen arbeid en eene zeer geringe nuttige aanwinst, naar zijn huis terug te keeren.

Van het groote aantal ondernemingen, welke Rusland in dit opzigt gedaan heeft, is de eerste de gewigtigste gebleven. Dezelve werd, volgens het ontwerp van kei-

zer

zer
ste
oey
eer
BE
flis
no
vas
die
pit
Ka
de
der
do
we
ver

BE
lui
on
zie
ke
to
aa

zer PETER DEN GROOTEN, in het werk gesteld tot ontdekking van den onbekenden oever des Noordoostelijken oceaans, maar eerst na zijnen dood, in het jaar 1728, door BEHRING volbragt; en zij leverde het beslissende bewijs op, dat Azie ook ten noorden in het geheel niet aan Amerika vast is. Naderhand, in het jaar 1741, ging diezelfde zeevaarder, te gelijk met den kapitein TSCHIRIKOW, op twee vaartuigen van Kamtschatka naar de kusten van Amerika: de eerste onder den 60sten, de andere onder den 57sten graad noorder breedte; waardoor allereerst met zekerheid gevonden werd, hoe ver Amerika van Kamtschatka verwijderd is.

In het jaar 1742 gingen de kapitein SPANBERG, de luitenant WALTON en de tweede luitenant SCHELTING op drie vaartuigen uit, om de ligging der Kurilische eilanden, die zich van Kamtschatka tot Japan uitstrekken, te bepalen, en daardoor werden de, tot dien tijd toe, op de kaarten als groot aangewezen lande Jesso en het Compagnie's

nie's land (*) binnen zeer naauwe grenzen bepaald.

Op deze ontdekkingen volgden andere zeereizen, die meer tot het opnemen der kusten waren aangelegd. In de jaren 1743 en 44 beschreef de luitenant CHNUTEWSKOI de oevers van Ochotsk af tot Kamfchatka toe, en die rondom het laatstgenoemde schiereiland. In 1768 deed de luitenant SINT de reis rondom Kamfchatka tot aan de Behringsstraat in eene boot. In datzelfde jaar, en het volgende 1769, volbragten de kapiteinen KRENITZYN en LEWASCHOW, met twee schepen, eene vaart van Kamfchatka voorbij de Aleutische eilanden tot aan het eiland Unimak, en terug.

De kusten aan de IJszee werden gedeeltelijk opgenomen door zeeofficieren, die tot dat

(*) Thans is het eene bestemde zaak, dat de vermeende groote landen Jesso en het Compagnie's land Kurilische eilanden zijn, van welke het eerste, slechts door eene naauwe straat van Japan gescheiden, onder den naam van Matmaja bekend is, en het andere, Urupa geheeten, nu voor het achttiende dezer eilanden gerekend wordt. *De Hoogd. Vert.*

dat
pla
en
zel
der
de
mo
luit
de
sch
naa
van
nan
van
ste
Go
naa
do
zo
zij
als
nu
to
no

dat einde uitdrukkelijk naar verscheidene plaatsen waren afgezonden; in de jaren 1734 en 36 deed de luitenant BWZYN, tot hetzelfde oogmerk, eene reis van den mond der rivier Ob af tot aan Jenisfei; in 1735 de luitenant PRONZISCHTSHEW van den mond der Lena naar het westen, en de luitenant LAPTJEW naar het oosten; in 1736 de luitenant MALYGIN van de rivier Petfchora tot aan Kara, en in 1737 vandaar naar Ob; in 1738 de schipper KOSCHELEW van Ob naar Jenisfei; in 1738, 39 en 40 nam de stuurman MANIN eene proef, om van den mond der Jenisfei noordwaarts te stevenen; en in 1738 volbragt de stuurman GOLOWIN eene reis van Ob naar Kara en naar de stad Archangel. Andere vaarten, door bijzondere personen ondernomen, zijn zoo veel aanmerking niet waardig, omdat zij, zoo wel ten aanzien van ontdekkingen, als van het opnemen der kusten, weinig nuts gedaan hebben.

Men gebruikte namelijk, in alle zulke togten, zeefchepen, om de kusten van den noordoostelijken oceaan op te nemen. Maar
met

met zoodanige ondernemingen is het geheel anders gelegen, dan met die, welke aangelegd worden tot het ontdekken van onbekende eilanden en kusten, in welke men geheele zeeën doorzeilen moet, en dus geen andere dan schepen van eene grootere soort gebruiken kan. Tot eene naauwkeurige opening van de kusten zijn deze volstrekt niet geschikt, omdat men dezelve niet zonder gevaar dicht aan den wal kan naderen: verborgene klippen en ondiepten, die zich dikwijls verre in zee uitstrekken, bedreigen den koenen zeeman niet zelden met een' onvermijdelijken ondergang, terwijl ook de dikke misten, die gedurende den geheelen zomer aldaar heerschen, het naastbij zijnde gevaar bedekken; het dieplood, dat eenige behoudmiddel ter zee, wordt hier zeer dikwijls bedriegelijk in zijne opgaven, dewijl men niet zelden eene onmeetbare diepte dicht bij klippen, of zelfs zeer nabij de kust vindt; en derhalve eischt de voorzigtigheid, dat men zich in zulke gevallen van dezelve verwijderd houdt, waardoor intusfchen de belangrijkste plaatsen misfchien onbeschreven

blij.

blijv
opm
sten
lijk
afsta
hou
ver
dikw
eene
zich
ten,
kust
dan
een
kom
W
kloe
Coo
pale
groc
van
deze
dik
zaak

blijven. Daarenboven kan de ervarenste en opmerkzaamste zeeman, met den gunstigsten wind en het helderste weder, onmogelijk van een groot schip en op een' verren afstand, waarop hij zich dan noodzakelijk houden moet, de gesteldheid van den oever nauwkeurig bepalen, dewijl dezelve dikwijls op zulke plaatsen onafgebroken in eene regte lijn schijnt voort te loopen, waar zich in der daad aanmerkelijke en goede bogten, of monden van rivieren, of nabij de kust gelegene eilanden bevinden, waaruit dan eene verkeerde opneming ontstaat, en een ander, die naderhand digter bij de kust komt, dezelve geheel anders gesteld vindt.

Wie der zeevarenden bezat meer kennis, kloekmoedigheid en volharding dan kapitein Cook? — Zijn ijver in het nauwkeurig bepalen van de kusten op de kaarten was zoo groot, dat het zichtbaarste gevaar hem daarvan zelfs niet kon terughouden: doch in deze zeeën werd hij door hevige stormen, dikke misten en groote zandbanken genoodzaakt, om veel plaatsen onbezigtigd te laten;

ten (*); ook teekent hij de kusten, welke hij gezien heeft, op eenige plaatsen in zijne kaart niet zoo als zij in der daad zijn (†), laat eenige bogten weg, scheidt eenige eilanden niet van het vaste land af, en geeft zelfs menigmaal aan nevels den naam van eilanden (§).

Om derhalve nauwkeurige kaarten van deze zee te bekomen, moet de opneming als het ware door het gevoel geschieden. — Tot dat einde behoort men dan de reizen te doen of in grootte, met huiden bekleede

Bai-

(*) Zoo heeft hij de Amerikaansche kust van Notka-zond af tot den 55sten graad noorderbreedte toe, uit hoofde van hevige stormen en droevig weder, niet gezien; en de kust van Bristolbaai af tot op de breedte van 63 graden moest hij, in weerwil van zijne ijverigste pogingen, uit hoofde van de ondiepten, onbezigtigd laten.

(†) Het voorgeberte *Greville* is op de Engelsche kaart omtrent 18 minuten te zuidelijk, *Aphognak* en het daar nabij gelegene kleine eiland *Ewraschitschei* omtrent 15, de zuidelijke spits van het eiland *Zukla* omtrent 13 minuten, en het kopereiland op de algemeene kaart omtrent 25 minuten te zuidelijk, doch de *Unmazkische zuilen*, of de hooge Pyramidevormige rotfen aldaar, omtrent 48 minuten te westelijk opgegeven.

(§) Het *Anderfonseland* en een ander klein eiland, ten noorden van *Clarke*, doch zonder naam, bestaan in het geheel niet.

Bai
med
pen
langs
der t
zijne
M
deeli
heele
ocea
de B
Kuril
in ee
word
ten.

Mi
lijk v
zulk
gestre
zij m
toe g
dan t
dar k
gelijk

Baidaren, of in kleine roeivaartuigen, waarmede men, uit hoofde van derzelve ondiepen bodem, zonder gevaar bij het strand langs drijven, of bij ieder opkomend onweder terftond in ondiepe beken of inhammen zijne toevlugt kan nemen.

Met eene behoorlijke fchikking en verdeeling zou zulk eene opneming van het geheele noordelijke gedeelte des oostelijken oceaans, van de breedte van 56 graden af tot de Behringsstraat toe, en zoo wel van de Kurilifche als van de Aleutifche eilanden, in eenen of twee zomers kunnen volbragt worden, en daarenboven maar weinig kosten.

Mifchien zal het fommigen onwaarfchijnlijk voorkomen, dat men, in eenen zomer, zulk eene menigte kusten, en die zoo uitgestrekt zijn, zou kunnen opnemen, ten zij men daar een zeer groot getal *Baidaren* toe gebruikte: maar ik vind daar niet meer dan tien toe noodig; want met iedere *Baidar* kan men, bij een' gunftigen wind, dadelijks tegen de 50 Werften en meer opnemen.

* *

men. Zoo heb ik in het jaar 1789, binnen acht dagen, den geheelen oever van Ochotsk af tot Ulkan toe in eene houten Baidar opgenomen, en dat bedraagt eene uitgestrektheid van 400 Wersten; naderhand, in den zomer van 1791, nam ik, in eene kleine Aleu- tische Baidar, de noordzijde van het eiland Unalashka van 100 Wersten in anderhalven dag op; tot andere niet kleine bogten be- steedde ik niet meer dan eenen dag, terwijl ik intusfchen derzelve diepte nog peilde; en ik kan verzekeren, dat deze spoed geens- zins ten nadeele van de zorgvuldigste naauw- keurigheid gestrekt heeft.

Al deze opnemingen werden door mij verrigt, gedurende den Aardrijks - Sterre- kundigen togt naar het noordoostelijke ge- deelte van Rusland, die in het jaar 1785, onder de aanvoering van den kapitein BIL- LING, ondernomen werd, en welken ik in de hoedanigheid van eenen hem toegevoeg- den zeeofficier mededeed.

Deze reis duurde omtrent acht jaren, en gedurende al dien tijd hield ik een naauw- keu-

ke
de
der
ver
ik
kw
en
hie
hee
NIS
om
in
vor
ten
ring
LEV
dec
te
en

(*)
der A
wiens
ven.

keurig dagboek, waarin ik alles aanteekende, wat mij merkwaardigs bejegende, zonder er eens aan te denken, om het in het vervolg openlijk bekend te maken, dewijl ik gevoelde, dat mij de voorbereidende bekwaamheden tot eenen schrijver ontbraken, en het derhalve voor vergeeffsche moeite hield, het te willen worden. — Doch de heer Generaal LOGIN IWANOWITSCH GOLENISCHTSCHEW KUTUSOW (*) verpligtte mij om mijn dagboek te bearbeiten, hetzelfde in behoorlijke orde te brengen, en in den vorm van een zamenhangend verhaal te gieten. Het eerste deel verwierf de goedkeuring des graven GRIGORJEWITSCH KUSCHELEW, die mij daarop beval ook het tweede deel af te werken. Doch onderdes verpligtte mij de dienst, eerst om naar Archangel, en vervolgens om naar Engeland te reizen, van

(*) Een zoon van den voor eenige jaren overledenen President der Admiraliteit, de Russische vertaler van *Cook's Reizen*, en wiens kennis en ijver voor de wetenschappen mijnen lof niet behoeven. *De Hoogd. Ver.*

van waar ik eerst in het jaar 1800 terugkeerde, zoo dat ik dit tweede deel niet voor het jaar 1801, toen de Generaal MORDWINOW reeds Vicepresident van het Admiraliteitscollegie geworden was, konde voltoojen. De weldadige genegenheid en bescherming, welke deze heer bewijst aan allen, die voor het welzijn des vaderlands arbeiden, bezorgden ook mij het geluk, dat mijn werk zijne Keizerl. Majesteit werd voorgelegd, en het Allerhoogstdezelve behaagde den druk van het dagboek en de kaarten te gebieden.

Dat een werk als dit voor de zeevarenden nuttig en het publiek aangenaam kan worden, behoeft zeker geen bewijs: bijna alle beschrijvingen van zeeën worden toch, zoo dra zij in het licht verschijnen, in alle talen overgezet.

Over de tot nog toe door de Rusfen op den oostelijken oceaen en de IJszee volbrachte togten, welke alle met de grootste zwaarigheden verbonden waren, en bijna alle met rampspoedige toevallen vergezeld gingen,

zou.

zo
tig
rijk
wo
zee
rig
zor
gen
dien
dat
dige
brui
than
derg
getel
legie
opge
van
SCH
zen,
genw
gema
De
voor

zouden zekerlijk menige aanmerkingen, nuttig voor de zeevarenden en niet min belangrijk voor het publiek, kunnen medegedeeld worden: doch er is van dezelve maar een zeer klein gedeelte in de *Maandelijksche Berigten* afgedrukt, en dat nog met weinig zorgvuldigheid; want bijna al de waarnemingen en aanmerkingen, die den zeevaarder dienen konden, zijn weggelaten, of omdat de uitgever eigenlijk geen zeevaartkundige was, of omdat hij misschien geen gebruik van een dagboek kon maken. Doch thans mogen wij de hoop voeden, dat men dergelijke zeereizen niet langer aan de vergetelheid zal overgeven; want bij het Collegie der Admiraliteit is nu een *Zeecommité* opgericht, door hetwelk, onder het opzicht van deszelfs opperhoofd, den Admiraal SCHISCHKOW, de dagboeken van alle zeereizen, zoo wel de vroegere als die vanden tegenwoordigen tijd, openlijk zullen bekend gemaakt worden.

De reisbeschrijving nu, welke ik bij dezen voor het oog van het publiek breng, is, ten

aanzien van den stijl en de voordragt, alsmede van natuurkundige aanmerkingen, zekerlijk gebrekkig (*): maar daarentegen durf ik verzekeren, dat de waarnemingen, die den zeevarenden nuttig kunnen worden, met de grootste nauwkeurigheid gedaan, en tevens omftandig beschreven zijn.

Gedurende onze zeevaart heb ik op al de dagen, wanneer wij land zagen, of ons iets aanmerkelijks bejegende, in mijn verhaal de breedte en lengte aangeteekend, op welke wij ons, volgens ons dagboek, des middags bevonden. Ook heb ik in mijn verhaal den afstand van het land en de grootte der eilanden

(*) Tot het doen van waarnemingen, die ter verrijking van de kennis der Natuurlijke Historie dienen konden, werd, in plaats van den tot dat oogmerk benoemden opziener der mijnen PARRIS, die door ziekte was teruggehouden, de Doctor MERK uit Jakutsk medegenomen; deze heeft ook den geheelen togt medegedaan, en van zijne ijverige bemoeijingen zou men zekerlijk iets volledigs hebben mogen verwachten, doch kort na zijne terugkomst te St. Petersburg overviel hem de dood. Ondertusfchen was hij zoo ver gevorderd, dat hij zijn dagboek in orde gebragt, en herzelve den beroemden PALLAS had ter hand gesteld, die het Publick daarvan ongetwijfeld niet beroofd zal laten.

den niet volgens de gisfing van het gezigt opgegeven, maar zoo als dezelve door de vaart zelve en door naauwkeurige Pelengen bepaald werden, zoo dat men, naar deze opgaven, eene kaart van de geheele vaart, en van de kusten en de eilanden, zou kunnen ontwerpen.

Alle Pelengen en Rumben zijn zoo aange-teekend, als zij in het dagboek stonden, dat is, volgens het kompas.

Nu waren er voormijn dagboek ook kaarten en teekeningen noodig. Deze waren, na het volbrengen van de reis, door mij aan de Admiraliteit afgegeven; thans worden er verkleinde kopijen van dezelve genomen, om in het koper gegraveerd te worden.

Bij het opnemen der algemeene kaart, volgens de Projectie van MERCATOR, heb ik de gevondene lengte, op welke wij ons iederen middag bevonden, na het waarnemen van de ingeflovene fouten naauwkeurig bepaald, en dienvolgens onze vaart op de kaart geteekend; en van daar komt het, dat de, op dezelve, voor iederen middag aan-

gewezene lengte niet altijd overeenkomt met die, welke ik in mijn verhaal heb opgegeven.

Ook heb ik de wegen, welke ik, zoo wel te land, als te water in de twee voornoemde zeeën, heb afgelegd, op de kaart geteekend, en wel door het stellen van de dagteekening op iedere plaats, alwaar wij ons des middags bevonden; en om de verscheidene togten volgens de jaren te onderscheiden, heb ik nu eens samenhangende lijnen, en dan wederom stippen, gebruikt. Doch de reis van den kapitein BILLINGS langs de kust, van de Behringsstraat af door het land der Tschuktschen tot aan Kolyma, heb ik op de kaart niet kunnen brengen, omdat ik dezelve niet heb medegedaan; en dewijl ik geene dan mijne eigene waarnemingen wilde mededeelen, geloofde ik ook alleen vrijheid te hebben, om mijne door mij zelve vervaardigde kaarten en teekeningen daarbij te voegen. Eindelijk kan ik nog verzekeren, dat ik de minste gunstige gelegenheid niet heb laten voorbijgaan, om een
zee-

zeestrand, een eiland of eene bogt op te nemen, en mij van alles nauwkeurige kaarten te bezorgen. Daar hebben mij hinderpalen noch zwarigheden noch het oogschijnlijkste gevaar van teruggehouden; meermalen heb ik mijn leven in de waagfchaal gesteld, in de vertroostende hoop, dat ik toekomenden zeevaarderen daarmede 'cenig voordeel toebrengeu, en misfchien menigeen' mijner volgereu voor fchade en fchiphbreuk zoude mogen bewaren, welke laafte in die oorden niet zelden voorvalt, doordien men uit onkunde van de zee en de kust niet ligtelijk de haven vindt.

Den zeevarenden hoopte ik met de uitgave van deze reis iets nuttigs, het algemeen iets aangenaams te leveren. Onderzuchen heb ik het voorbeeld derzulken niet nagevolgd, die hunne verhalen met aanlokkelijke, buitengewone en onderhoudende gevallen opfchikken, welke maar een eenig gebrek hebben, — dat zij *niet waar* zijn. — Niet dan waarheid te fchrijven

ven had ik ten oogmerk, en schreef daarom alleen gebeurde zaken in mijn dagboek op, mij slechts veroorlovende hier en daar eenige aanmerkingen in te vlechten.

rom
op,
eeni-

I N H O U D

VAN HET

E E R S T E D E E L.

EERSTE AFDEELING.

Beraming van eenen zeetogt naar het noordoostelijke gedeelte van Rusland. Namen der daartoe verkozene Officieren, en getal der personen van minderen rang, tot deze reis verordend.

Bladz. 1.

TWEEDE AFDEELING.

Toerusting tot den togt. Mijne voorafzending. Reis naar Irkutsk en Jakutsk. Aanmerkingen over de laatstgenoemde stad. Verdere reis te paard. Jakuten. Onbewoonde plaatsen. Aanmerkingen over de paarden van dat gewest. Komst aan de rivier Omekon. Geestbezweringen der Jakutische Schamans.

Bladz. 18.

IN.

DER-

DERDE AFDEELING.

Verdere reis te paard van Omekon naar Ochotsk. Overvaart over de rivier Ochota. De woeste landstreek Uega. Tunguzische jaarmarkt. Levenswijze der Tunguzen. Voettunguzen aan de rivier Arka. Voortzetting der reis met honden. Komst te Ochotsk. Aanmerkingen over deze stad en derzelyer handel en inwoneren. Bezigtiging der vaartuigen en bouwstoffen. Opzoeking van hout tot den scheepsbouw. Ziekte in de stad, en derzelyer oorzaken. Vischvangst en toebereiding der vischen. Verscheidene vogels, en de wijze waarop zij gevangen worden. Bladz. 46.

VIERDE AFDEELING.

BILLINGS aankomst te Ochotsk. Reis naar de rivier Kokyma. Weg langs de Ochota opwaarts. Aanmerkingen over de onvruchtbaarheid des lands. De rivier Arka. Dans der Voettunguzen. De beek Uega, en Rendiertunguzen aan deszelve. Nachtverblijf op den oever van een meer. Een in hetzelfde gevangen visch. Zonderlinge natuurdrift van deze vischsoort. Het verdwalen van des Doctors medgezel. Toegt van de rivier Ochota naar den Kuidusfun. Vlucht van den

*de
Ja
ne
bli
pit
an
ni.
vaa
Kon
vuu
mis
het*

den wegwijzer, en daaruit ontstane moeilijkheden in het opzoeken van den weg. Aankomst bij ledige Furten, en vervolgens bij de Jakutskische landstreek aan de rivier Omekon. Voortzetting der reis. Tocht over eene keten van zeer hooge gebergten. Aankomst in de vesting Werchne-Kolymsk. Het opzoeken van timmerhout. Jukagieren en derzelver levenswijs. Het op stapel zetten van een tweede vaartuig. Hevige koude. Onvoorziene brand. Bladz. 71.

VIJFDE AFDEELING.

Het afsloopen der vaartuigen, en toebereidselen tot de reis te water. Het afvaren van de Kolyma. Jagt en vischerij. Komst aan de vesting Sredne-Kolymsk, en vervolgens bij het zomerverblijf aan den Omolon. Het innemen van den kapitein SCHMALEW en deszelfs medgezellen. Het ankeren bij Nishne-Kolymsk. De rivieren Anni. Het overzwemmen van rendieren. Verdere vaart op de Kolyma tot aan derzelver mond. Komst aldaar, en het ankeren bij LAPTJEW'S vuurtoren. Het afsteken in de Ijszee. Ijs en mist. Vaart naar het oosten. Gelegenheid van het strand. Ankering op twee plaatsen.

Bladz. 103.

ZES-

ZESDE AFDEELING.

Vaart naar het noorden en terug. Herhaalde onderneming om oostwaarts te stevenen, en gevaar van het ijs. Ankering niet verre van de rots Baranow. Reis te voet naar dezelve. Standrendieren en kudderendieren. Vangst van wilde ganzen, en derzelyer bewaring. Terugreis met de schepen naar den mond der Kolyma. Nieuwe togt naar het oosten. Hindernissen van het ijs. Raadpleging om terug te keeren. Kekuren of zuilen, die op de bergen gevonden worden. Ankering bij de rots Baranow, en Aardjurten aldaar. Inwoners. Aanmerkingen over de Ijszee. Terugreis naar Nishne-Kolymsk. Raadpleging over de middelen, om het Tschukotische voorgebergte om te gaan. Aanmerkingen over vroeger gedane togten op de Ijszee, en de oorzaak der groote menigte van ijs. Rivierreis tot aan de vesting Sredne-Kolymsk. Bladz. 126.

ZEVENDE AFDEELING.

Vertrek van Sredne-Kolymsk naar Jakutsk. Weg tot aan de landstreek Alafeisk. Aanmerkingen over de Mammonsbeenderen, die aan den oever der Ijszee gevonden worden. Reis langs de rivier

vier Alaseja opwaarts, en komst te Indigerka. Vertwijffeling van eenen der reisgenooten. De Rusfische landstreek Ujandinsk. Komst in de stad Saschiwersk, en aanmerkingen over dezelve. Verdere reis, en komst aan de rivier Jana. Hevigheid der koude, en behoedmiddelen tegen dezelve. Togt over de hooge bergketen aldaar. Komst op de eerste bewoonde plaats aan de rivier Aldan. Vermakelyk tooneet voor ons, maar niet voor onzen Doctor. Komst te Jakutsk. Mijn vertrek met een Commando naar den mond der rivier Maja. De Slobode Amginsk en het nabijgelegene dorp. Komst aan de Maja. Bezoek van den kapitein FOMIN. Ontdooiing van den Aldan. Drijvende eilanden, en buitengewone overstroming. Vertrek van den kapitein FOMIN op kanen de rivier Maja op, en van den kapitein-luitenant BEHRING naar Judomskoi-Krest. Mijne terugreis naar Jakutsk. Bladz. 148.

ACHTSTE AFDEELING.

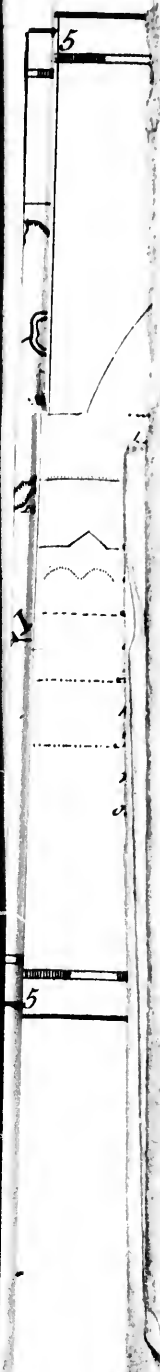
Overvoering der pakkaadje op osfen naar den mond der Maja. Vervoering van dezelve op kanen, de rivier Maja op, naar Judomskoi-Krest. Gelegenheid en oevers der rivier. Ontmoeting van Riviertunguzen, Aanneming van eenen derzelve

tot

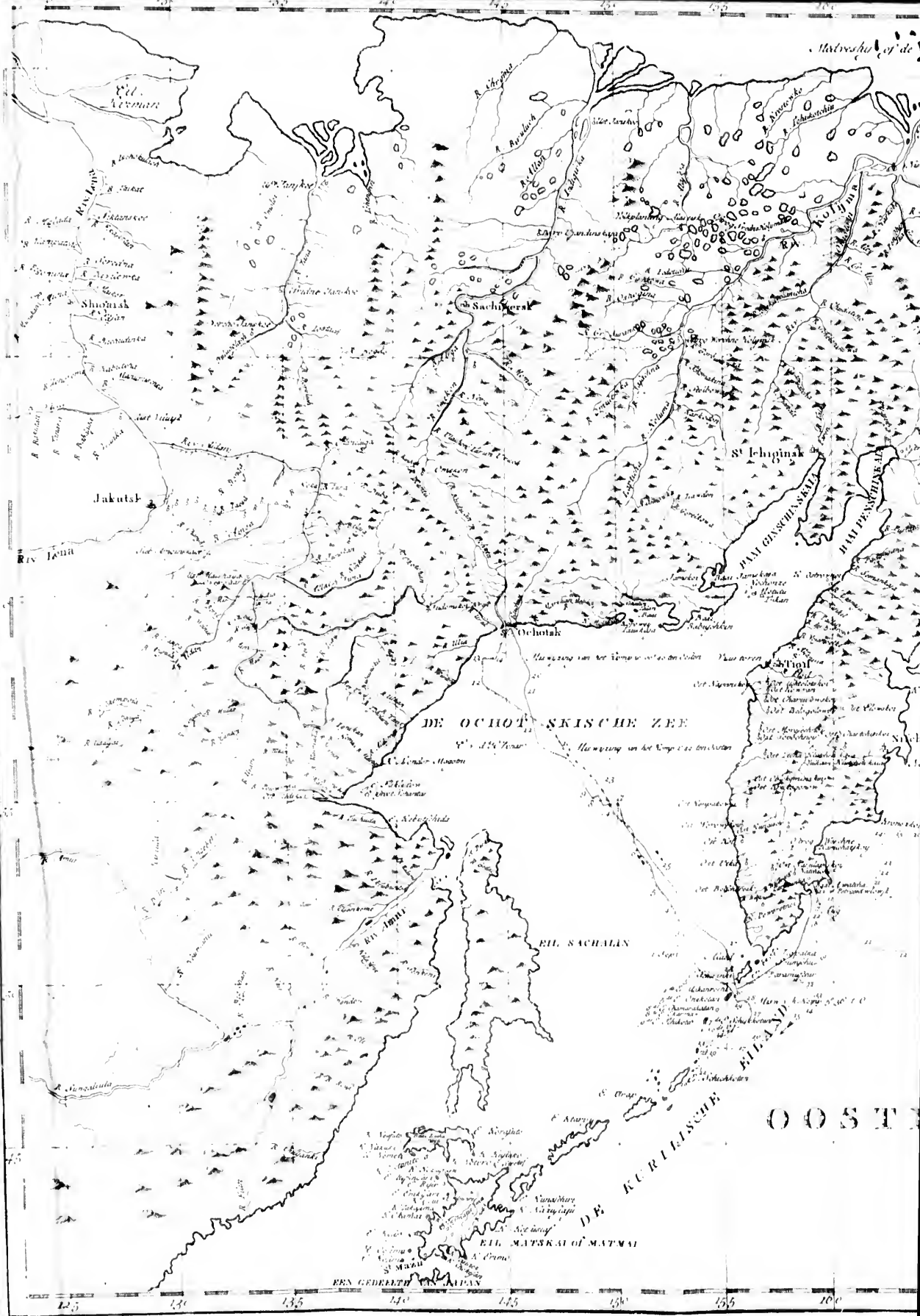
tot loots. Overtogt naar de rivier Judoma. Ondiepe plaatsen in dezelve, die de vaart zeer belemmeren. Ziekte onder het volk, en oorzaak daarvan. Vraatzucht der Jakuten, en proef daarvan, door eenen hunner gegeven. Overgang over eenen waterval. Grootē drooge plaatsen, en moeilijkheden door dezelve veroorzaakt. Aankomst bij Judomskoi-Krest. Reis langs het strand naar Ochotsk. Veer aan den Urak. Vaart over den Urak, komt aan de Ochota en vaart langs dezelve nederwaarts in kanen van berkenhout. Komst te Ochotsk. Al de pakkaadje wordt van Judomskoi met honden naar Ochotsk gezonden. Bladz. 173.

On-
r be-
zaak
proef
Over-
laat-
aakt.
gs het
Vaart
vaart
erken-
wordt
sk ge-
173

REI:

Matsushiro of de

Jakutsk

Sachkera

St. Ighiginak

Dehotak

DE OCHOTSKISCHE ZEE

EIL. SACHALIN

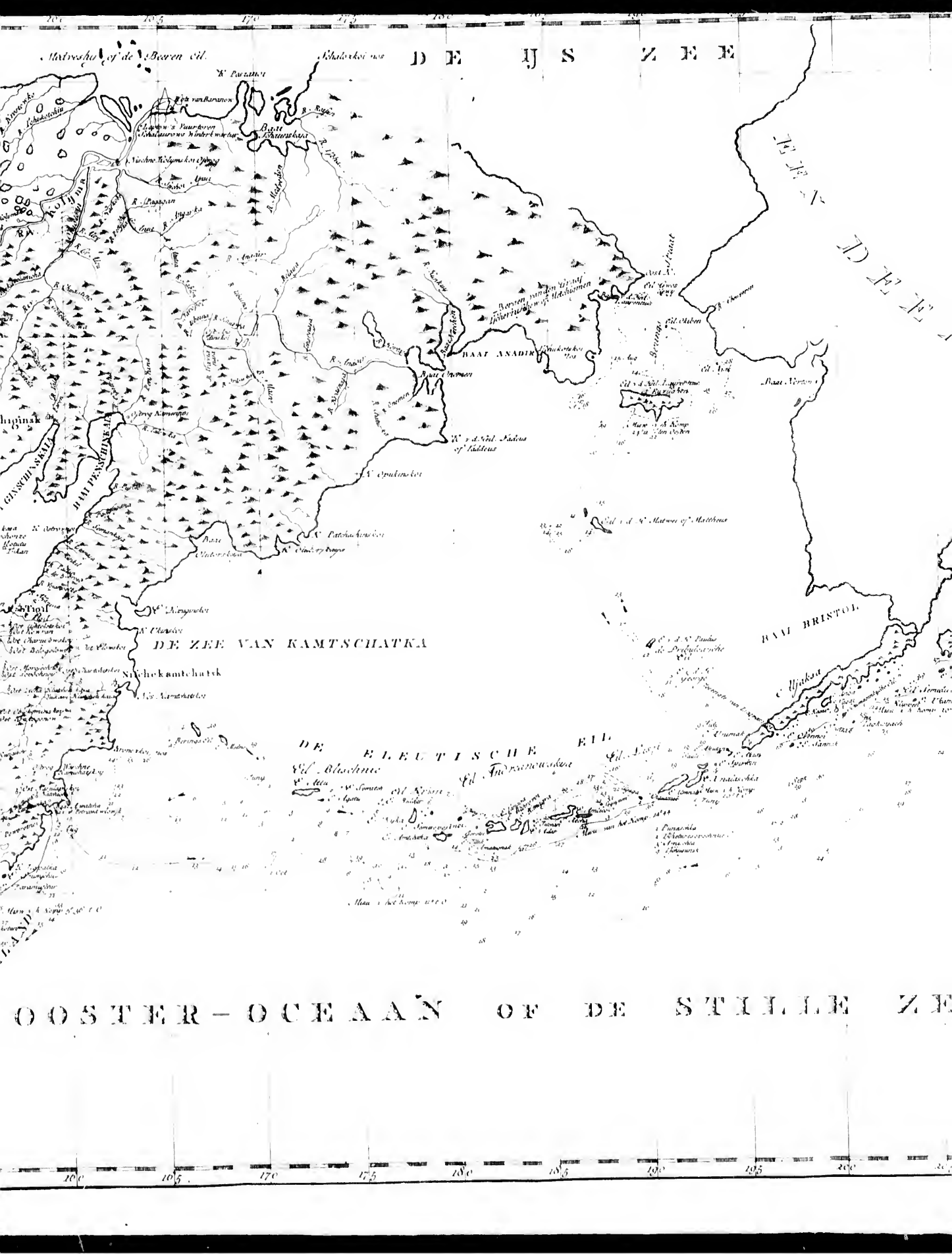
KURILISCHE EILANDEN

EIL. MATSKAI of MATMAI

REN GERRETT VAN JAPAN

OOST

130 135 140 145 150 155 160

DE IJSSZEE

DE ZEE VAN KAMTSCHIATKA

DE FLEUTISCHE EIL

OOSTER-OCEAAN OF DE STILLE ZEE

Mitveschu of de Baren cil.

Khalotkoi wa

K' Puzanov

R' va vanharanon

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

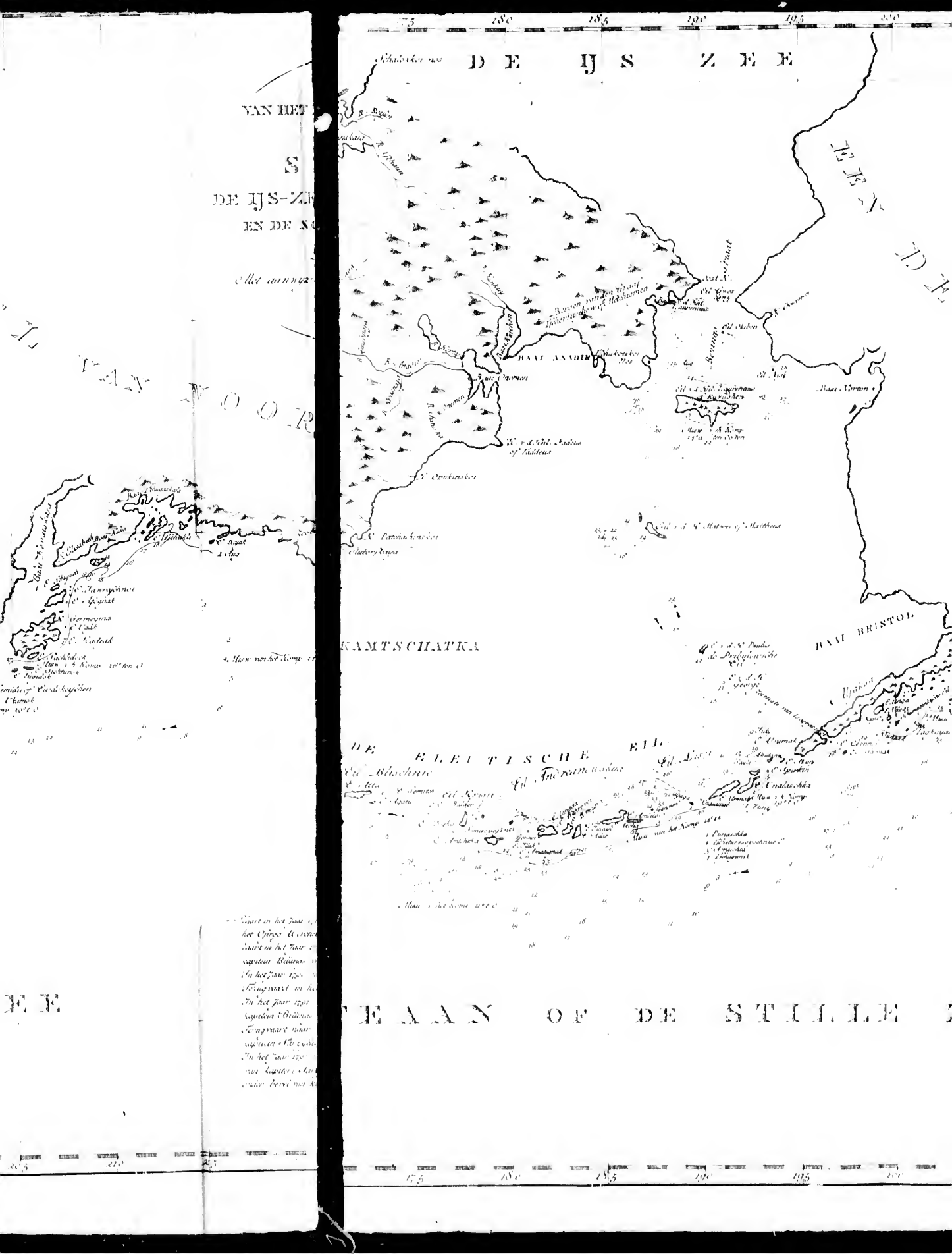
R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

R' Puzanov

VAN HET

S
DE IJS-ZEE
EN DE N

DE AAN DE

DE IJSENDE ZEE

KAMTSCHATKA

DE ALEUTISCHE EIL.

DE AAN DE STILLE ZEE

DE

Chart in het jaar 1791
het Olyga U vrom
Chart in het jaar 1792
cydon Blinn
In het jaar 1793
Wangward in het
In het jaar 1794
Kupala & Blinn
Wangward in het
Wangward in het
In het jaar 1795
In het jaar 1796
In het jaar 1797
In het jaar 1798
In het jaar 1799
In het jaar 1800

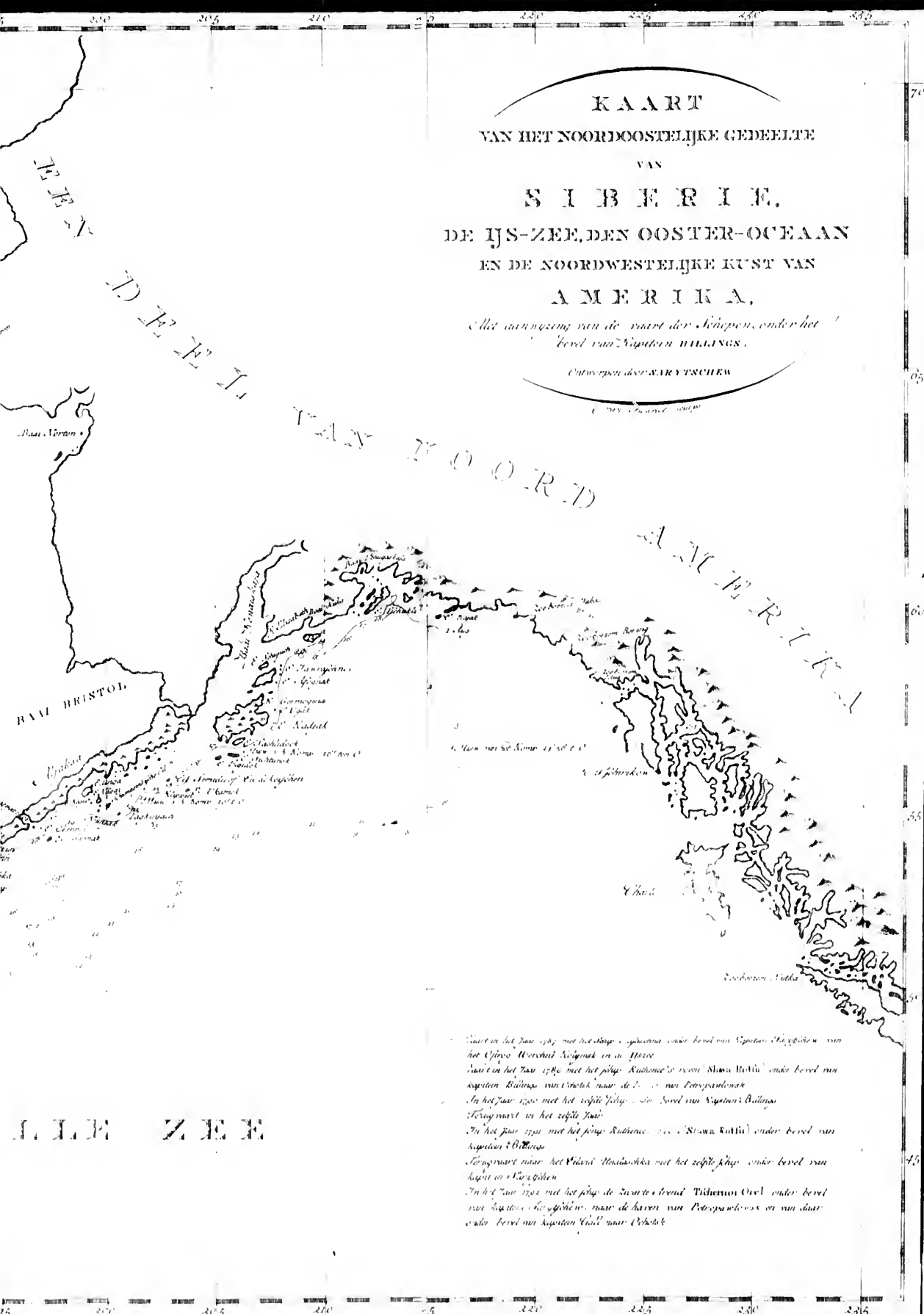

K A A R T
 VAN HET NOORDOOSTELIJKE GEDEELTE
 VAN
 S I B E R I E,
 DE IJS-ZEE, DEN OOSTER-OCEAAN
 EN DE NOORDWESTELIJKE KUST VAN
 A M E R I K A.

*Met aanwijzing van de vaart der Schepen, onder het
 bevel van Sigisbee BILLINGS.*

Ontworpen door KARYTSCHER

1825

In het jaar 1787 met het schip *Syrenius* onder bevel van Sigisbee Billings van
 het Olyepo Werstend Nijmegen en in 1788
 In het jaar 1786 met het schip *Katharina* van de *Stawa Rottli* onder bevel van
 Sigisbee Billings van *Utschik* naar de *Stawa Rottli*
 In het jaar 1788 met het schip *Syrenius* van *Sewel* van Sigisbee Billings
 terug vaart in het zelfde jaar
 In het jaar 1791 met het schip *Rathene* van *Stawa Rottli* onder bevel van
 Sigisbee Billings
 terug vaart naar het *Vland* *Stawoschka* met het schip *Syrenius* onder bevel van
 Sigisbee Billings
 In het jaar 1792 met het schip *de Zwaarte* *levent* *Tichonow Orel* onder bevel
 van Sigisbee Billings naar de haven van *Petrogradsk* en van daar
 naar bevel van Sigisbee Billings naar *Utschik*

I J Z E E

R

Be
a
a

D
de e
De
het
lege
de v
toe
. I.

12

R E I Z E
N A A R
HET NOORDOOSTELIJKE GEDEELTE
V A N
R U S L A N D.

EERSTE AFDEELING.

*Beraming van eenen zectogt naar het noord-
oostelijke gedeelte van Rusland. — Namen
der officieren, en aantal der personen, tot
deze reis bestemd.*

Den 8ten van Augustus 1785 behaagde het
de eeuwig gedenkwaardige Keizerin CATHARINA
DE GROOTE, die hare moederlijke zorg voor
het welzijn harer onderdanen zelfs tot de afge-
legenste grenzen des Rusfischen rijks uitstreckte;
de volgende Ukaze aan het Admiraliteitscollegie
toe te zenden:

I. DEEL.

A

Ukaze

Ukaze aan ons Admiraliteitscollegie.

Wij besluiten bij dezen, dat er eene Aardrijks-Sterrekundige reis zal gedaan worden naar het noordoostelijke gedeelte van Rusland, om de graden van lengte en breedte der rivier Kolyma bij derzelve mond, en eene kaart van de kusten langs de geheele Tschukotische bergketen tot aan het oostelijke voorgebergte, alsmede van de menigvuldige eilanden, die in den oostelijken oceaen tot aan de kusten van Amerika verstrooid liggen, op te nemen, en eindelijk om de zeeën, tuschen het vaste land van het Gouvernement Irkutsch en de tegenover gelegene kusten van Amerika, naauwkeuriger te leeren kennen; en verordenen deswege als volgt.

Vooreerst. Tot opperhoofd van dezen togt benoemen wij den luitenant ter zee JOZEF BILLINGS, wien wij thans den rang van kapiteinluitenant ter zee toewijzen, en stellen onder zijn bevel de noodige personen, zoo wel opperofficieren als van lagere rang, zoo als hij zelf die heeft uitgekozen; wij verleenen allergenaadigst, zoo wel aan den bevelhebber als aan alle personen onder zijn bevel staande, voor den geheelen tijd hunner reis, eene dubbele bezoldiging naar eens ieders rang, welke hun hier voor

een

een jaar zal vooruitbetaald worden, en daarenboven nog eene dubbele jaarwedde in het toekomende zonder afkorting: al deze personen moeten zonder verwijl naar de Gouvernementsstad Irkutsk afgevaardigd worden, terwijl wij den kapitein-luitenant BILLINGS gelasten, zijne berigten, naar de omstandigheden en gelegenheid, aan het Admiraliteitscollegie in te zenden.

Ten tweede. De aanvoerder van dezen togt moet met de noodige meet- en sterrekundige en andere werktuigen voorzien worden, alsmede, tot eene handleiding voor hem, met alle kaarten van de voormalige reizigers ter zee en te land in de genoemde gewesten, met de noodige uittrekfels uit de dagverhalen zijner voorgangeren van het jaar 1724 tot het jaar 1779, en bovendien met omstandige op deze onze Ukaze gegronde aanwijzingen; ook zal men hem de hierbij gevoegde voorschriften van een woordenboek hebben ter hand te stellen, volgens welke de woorden, uit de talen en tongvallen der verscheidene volken, opgeschreven, en derzelver uitspraak met Russische en Latijnsche letteren moeten aangeteekend worden. Tot het afgeven van de nieuwgeflagene gedenkpenningen en van de geldsommen, tot betaling van de hier uit te schieten bezolding en van alle benodigdheden

tot de reis in het algemeen, alsmede tot het aankopen van verscheidene, tot geschenken geschikte, gereedschappen en kleine goederen, hebben wij den werkelijken geheimraad en Procureur Generaal Prins WAESEMSKOI ONZE bevelen medegedeeld.

Ten derde. De kapitein-luitenant ter zee BILLINGS zal zich, zoo dra hij te Irkutsk is aangekomen, bij onzen luitenant-generaal JACOBI, plaatsbekleedend' *Gouverneur - Generaal* van Irkutsk en Kolywan, hebben aan te melden, als aan welken onze Ukaze is medegedeeld, ten einde om hem zonder weigering, in alles wat dezen togt aangaat, de behulpzame hand te bieden, en op denzelfden, tot het waarnemen en teekenen van voorwerpen uit de Natuurlijke Historie, den bij dezen tot Collegie-Asfesor benoemden opziener der mijnen PATRIN mede te geven. Ook zal de luitenant-generaal JACOBI, overeenkomstig het hem medegedeelde nauwkeurige berigt van onze oogmerken, alle zorgvuldigheid aanwenden, om van zijne zijde alles in het werk te stellen, wat tot het wel gelukken van dezen aan den kapitein-luitenant BILLINGS toevertrouwd ten togt zou kunnen bevorderlijk zijn; hij zal mede op de daartoe gelegenste plaatsen, zoo dra mogelijk, eenen genoegzamen

voor-

voorn
verfch
in sta
ten e
doen
en na
lingen
vaart,
colleg
dienst
dersch
lieden
die to
is, m
luitena
magtig
onder
ring to
te kon
worden
collegi
welke

Ten
luitena
zekerd
aanwij
hebben

voorraad van behoeften , levensmiddelen , de verscheidene benoedigdheden , tot het behoorlijk in staat stellen of tot het nieuw bouwen , uitrusten en wapenen van zee- en rivier-vaartuigen , doen gereed maken , alsmede , op de vordering en naar de keuze van BILLINGS , de beste leerlingen uit de Irkutskische school voor de zeevaart , en de overige door ons Admiraliteitscollegie uitgekozene manschappen , tot den zeedienst behoorende , en ook tolken voor de onderscheidene tongvallen , en kundige en ervarenen lieden tot geleide en voorthelping op den weg , die tot het doen van den togt voorgeschreven is , moeten medegeven : terwijl de kapiteinluitenant BILLINGS allergenadigst wordt gevolmagtigd , om aan alle opper- en onder-officieren onder zijn bevel , te Irkutsk , hunne bevordering tot der eerstvolgenden hoogerer rang aan te kondigen , waarvan alleen diegenen moeten worden uitgezonderd , wien het Admiraliteitscollegie eene belooning in geld heeft toegelegd , welke hun alsdan moet betaald worden .

Ten vierde. Om den weg , welken de kapiteinluitenant ter zee dan te houden heeft , des te zekerder te bepalen , zal hij op den raad en de aanwijzingen van onzen luitenant-generaal JACOBI hebben acht te geven , en alsdan met den Colle-

gie-Asfesfor PATRIN en de manschappen onder zijn bevel, het zij te water of te land, naar Jakutsk, of anders naar eene andere tot zijne onderneming nog gunstiger gelegene plaats, moeten gaan, en op de reis een open bevelschrift van den plaatsbekleedenden Gouverneur-Generaal, aan alle opperhoofden en bevelhebbers der op of nabij zijnen weg gelegene plaatsen medenemen, om van dezelve op zijne vordering de noodige ondersteuning te erlangen: tot hetzelfde einde heeft de kapitein-luitenant BILLINGS ook het regt, om uit alle te Irkutsk voor handen zijnde beschrijvingen van de nieuwste zeevaarten op de Ijs- en andere zeeën, en uit alle schriften, welke iets over de vaart op de rivier Kolyma en naar het land der Tschuktschen behelzen, de noodige uittreksels te maken, en de kaarten af te teekenen.

Ten vijfde. De kapitein-luitenant BILLINGS zal, zoo dra hij te Ochotsk is aangekomen, na vooraf verkregene aanwijzing van den plaatsbekleedenden Gouverneur-Generaal van Irkutsk, uit de school voor de zeevaart aldaar, de hem dienstige leerlingen, alsmede lootsen, matrozen en kozakken, hebben uit te kiezen, en daarna alle noodige schikkingen tot zijne vaart moeten maken, zoo wel door het bezorgen van voorraad

raad
in ge
niet
van r
dubb
nant
zoo v
zal,
vaart
maak
met
zijn l
over
of la
gesch
Koly
Nish
aardr
bepal
doen
lijke
merk
daarb
Te
en de
verho
beve

raad en behoeften, als van zeevaartuigen; want, in gevalle de daar zijnde vaartuigen der kroon niet deugen mogten, heeft men het aanbouwen van nieuwe, veilige en sterke vaartuigen, met dubbele bekleedingen, zoo als de kapitein-luitenant BILLINGS daarvan de plannen gemaakt heeft, zoo veel mogelijk te bespoedigen: doch hij zelf zal, zoo dra hij tot het aanbouwen van deze vaartuigen de noodige schikkingen heeft gemaakt, met den Collegie-Asfesfor PATRIN, en met zulk een gedeelte der manschappen onder zijn bevel als hij zal van nooden hebben, of over de vesting Ischiginsk aan de rivier Omelon, of langs eenen anderen hem voordeeliger en geschikter voorkomenden weg, naar de rivier Kolyma reizen, en te Werchne-Kolymsk, te Nishne-Kolymsk en aan den mond der Kolyma aardrijks- en sterrekundige waarnemingen tot bepaling van den graad van lengte en breedte doen, den loop der rivier met de meestmogelijke nauwkeurigheid beschrijven, en zijne aanmerkingen over dat land en deszelfs inwoneren daarbij voegen.

Ten zesde. Zoo dra hij de Kolyma bereikt, en den hem opgedragen last heeft uitgevoerd, verheffen wij den kapitein-luitenant BILLINGS, bevelhebber op dezen togt, allergenadigst tot

kapitein van den tweeden rang, met bevel, dat hij, zoo veel de omstandigheden het toelaten, zijn best doe, om de kusten aan de IJszee, van de Kolyma af tot het aan de oostzijde van Siberie grenzende oostelijke (a) voorgebergte, om te varen: doch indien dit volstrekt onmogelijk mogt bevonden worden, en de aldaar inkomende berigten, voor het opnemen der kusten en des Tschuketischen lands, een beter gevolg van het bereizen derzelve te land of over het ijs mogten beloven, zoo wordt zulks aan het goedvinden en onderzoek van den bevelhebber van den togt op de plaats zelve overgelaten: terwijl er meteen moet onderzocht worden, of er niet, ten noorden van deze kusten of van de zoogenaamde Behringsstraat, nog eilanden of landen te ontdekken zijn.

Ten zevende. Wanneer de kapitein ter zee van den tweeden rang BILLINGS, ten aanzien van de kusten der IJszee, volgens den hem gegeven last, alles behoorlijk heeft onderzocht, zal hij langs den naasten weg over land naar Ochotsk terugkeeren, om aan de toebereidselen tot de vaart op de oostelijke zee en naar de kusten van Amerika de laatste hand te slaan: maar
bij-

(a) Wostotfchnoi Mys.

bijald
niet
kan E
bested
galjo
de K
van C
derlij
niet
legge

Te

kapite
allerg
zijn
gebou
ven v
merk
van A
bevel
tweed
uitzo
miral
geleg

(*)
zoude
zen.

bijaldien de nieuw aan te bouwen schepen nog niet gereed zijn mogten, in dat eenige geval kan BILLINGS den tijd, dien hij nog overig heeft, besteden, om op een der te Ochotsk liggende galjooten (*) eene reis te ondernemen tusschen de Kurilische eilanden, Japan en het vaste land van China door tot aan Korea, en zich bijzonderlijk op het verbeteren der kaart van dat nog niet genoeg bekende gedeelte der zee toe te leggen.

Ten achtste. Wij volmagtigen bij dezen den kapitein ter zee van den tweeden rang BILLINGS allergenadigst, om, zoo dra hij met de onder zijn bevel staande manschappen op de nieuw gebouwde en uitgeruste zeevaartuigen in de haven van Ochotsk voet aan boord zet, met oogmerk om nu de oostelijke zee tot aan de kusten van Amerika te doorkruisen, aan alle onder zijn bevel staande opper- en onderofficieren eene tweede rangverhooving aan te kondigen, met uitzondering van diegenen, wien door het Admiraliteitscollegie eene belooning in geld is toegelegd, welke alsdan ook aan hen moet worden
uit-

(*) [Volgens den heer SIEGENBECK schrijft men dus; ik zoude anders niet WEILAND de zachte o in dit woord verkiezen. VERT.]

uitbetaald; terstond hierna zal hij alle noodige schikkingen maken om de vaart te beginnen, doch daarbij in acht nemen, dat de eerste officier na hem het bevel hebbe over het tweede vaartuig, hetwelk het voornaamste schip gestadig zal moeten volgen. Wanneer dit geschied is, en ook de noodige seinen zoo voor dag als nacht zijn bepaald, zal hij eerst de *Schop* (b) van Kamtschatka omzeilen, in de haven van Petropawlowsk inloopen, om inwoners van Kamtschatka en onderscheiden' voorraad, die aldaar op bevel van den Gouverneur-Generaal van Irkutsk gereed zijn zal, in te nemen; vervolgens zal hij zijne reis voortzetten, om de geheele kere van eilanden, die zich tot Amerika toe uitstrekt, te onderzoeken, en nieuwe ontdekkingen te doen, of nuttige en doelmattige aanmerkingen te maken, waarbij hij vooral zijne aandacht zal behooren te vestigen op de minder bezochte en niet zoo naauwkeurig bekende eilanden, zoo als dezelve langs en beneden den wind van deze kusten, ten oosten van het eiland Unimak en de groote landspits van Alakfa, als een gedeelte van het vaste land gelegen zijn: als bij voorbeeld

(b) De *Schop* van Kamtschatka. *Kamtschatskaja Lapatka*, de zuidelijkste punt van dit schiereiland.

beeld Sanajach, Kadjak en Lesnoi (c), en de door BEHRING en anderen geziene eilanden Schumagin (d) en Tumannoi (e).

Ten negende. Wanneer nu de bevelhebber van den togt de lente- en zomermaanden tot het doen dezer hem voorgeschrevene ontdekkingen heeft besteed, zal hij, bij de nadering van het herfstweder, of in Amerika, of op een der eilanden in de meergenoemde zee, of in Kamtschatka zelf, eene geschikte haven hebben op te zoeken om te overwinteren: doch zoo dra het gunstige jaargetijde wederom intreedt, zal hij zijne zeereis voortzetten; en dewijl het, volgens verscheidene, door BEHRING opgemerkte, en door de Engelsche kapiteinen CLARKE en GORE, op derzelver vaart van de Sandwich-eilanden naar Kamtschatka, bevestigde, kentekenen, te vermoeden is, dat er, ten zuiden en ten oosten van de Kamtschatkafche middaglijn, tusschen den 40sten en 50sten graad van breedte, eilanden te vinden zijn, zoo zal hij, zonder echter veel tijds te verliezen, op zijne heen- of terugreis de ontdekking dezer eilanden beproe-

(c) *Boscheiland, Lesnoi.*

(d) *Van Schum, geraas, gerucht.*

(e) *Van Tuman, nevel.*

proeven, terwijl het aan het goedvinden des bevelhebbers van den togt wordt overgelaten, of hij het onderzoek van die deelen des vasten lands van Amerika, welke zijne voorgangers niet zoo naauwkeurig hebben kunnen bezigtigen, zal willen ondernemen.

Ten tiende. Mogten er alzo, op dezen togt, nieuwe landen of eilanden ontdekt worden, het zij bewoond of onbewoond, die nog onder de heerschappij van geen Europeisch rijk gebragt zijn, zoo zal men dezelve, naar gelang van het nut en de voordeelen, welke van eene zoodanige aanwinst mogen te wachten zijn, met den Rusfischen sceppter vereenigen, en indien men op dezelve wilde en onbeschaafde volken vinden mogt, zal men dezen, door eene zachte en vriendelijke behandeling, een goed gevoelen van de Rusfen hebben in te boezemen, en hun verscheidene naar hunne behoeften en gebruiken geschikte gereedschappen schenken, en aan de Tojenen of oudsten, of de besten en geërditen onder hen, eenige van de daartoe geslagene eer- of gedenkpenningen uitdeelen, om dezelve als een bewijs van de duurzame toegenegenheid der Rusfen jegens hen op de borst te dragen: terwijl men bij dat alles zich echter voorzigtig zal hebben te gedragen, om niet te worden
bloot-

blootgesteld aan eenigerlei onheil, hetwelk van de grilligheid en woestheid dier volken zoo ligt te vreezen is. Hetzelfde heeft men ook, bij de behandeling der wilde eilandbewoners, die aan Rusland reeds onderworpen zijn, in acht te nemen.

Ten elfde. Wanneer de zeekapitein BILLINGS nu, op dezen togt, langs de hem ter bezigtiging en opneming aangewezen eilanden, tot aan het voorgebergte van den heiligen Elias gevorderd is, dan benoemen wij hem, als hij op deze plaats zijn zal, tot kapitein van den eersten rang: aldaar zal hij de noodige waarnemingen doen, en zoo dra de late herfststijd en de nadering des winters hem op den terugtogt doen bedacht zijn, zal hij, om te overwinteren, met zijne vaartuigen in de bogt van het eiland Unalaskha, of de door den kapiteinluitenant LEWASCHEW zogenoemde heiligen Pauls haven inloopen, of in de zeeëngte bij het eiland Unimak tegenover Alakfa, of in eene der andere bogten aan de kust van Alakfa zelve, waarin hij zich naar de dagverhalen van voormalige reizigers in die gewesten heeft te rigten. — Daarna zal hij, indien het weder, de manschappen en de voorraad het maar eenigzins mogelijk maken, nog eenen zomer in die wateren doorbrengen, en
koers

koers houden naar de Behringsstraat, om de gelegenheid der Tschuketische kust naauwkeurig te bepalen; of ook naar Kamschatka terugkeeren, de baai van Anadyr omzeilen, of langs de eilanden heen strijken, van welke hij op de eerste vaart nog geene kaart heeft kunnen opnemen.

Ten twaalfde. Indien men, gedurende dezelve vaart, in die zee Engelsche of Fransche of andere Europische vaartuigen mogt ontmoeten, zal men dezelve vriendelijk hebben te bejegenen, en geen de minste aanleiding tot twist en geschillen mogen geven.

Ten dertiende. Na de terugkomst eindelijk in de haven van Ochotsk zal de bevelhebber van den togt de aldaar aangenomene lootsen, matrozen en overige manschappen ontslaan, en aan derzelve voormalige opperhoofden teruggeven, hun eene dubbele bezolding tot den dag van het inloopen der haven toe, en daarenboven nog eene beloening in geld naar zijn goetvinden ter hand stellende. Hij zelf, en de Collegie-Asfesfor PATRIN, welchen wij dan tot Hofraad bevorderen, zullen zich voorts, met de door het Admiraliteitscollegie onder zijn bevel gestelde manschappen, naar St. Petersburg spoeden, om van de volbrenging van den hun voorgeschrevenen

togt

togt
aan
eene
den
welk
door
met
ven
ieder
paten
dood
mogt
ding,
ontfla
kinde
overle
welk
den,
tot a
en vo

T
den 8

toegt een omftandig berigt te geven, alwaar dan aan allen, die van dezen togt hier aankomen, eene dubbele bezolding zal gegeven worden, naar den rang, waarmede zij terugkeeren, en tot welken zij, op de bepaalde tijden en plaatfen, door hunnen bevelhebber zullen bevorderd zijn, met nog zulk eene dubbele bezolding daarenboven tot belooning: bovendien zal voor eenen ieder hunner die bezolding, zoo als zij in hun patent bepaald is, als eene jaarwedde tot hunnen dood toe worden vastgezet: allen, die verminkt mogten zijn, zullen met de helft hunner bezolding, welke zij gedurende den togt hadden, ontslagen worden; ook zal voor de vrouwen en kinderen dergenen, die op den togt mogten overleden zijn, insgelijks de helft der soldij, welke de overledenen gedurende den togt hadden, worden vastgemaakt: voor de vrouwen tot aan haar volgende huwelijk of haren dood, en voor de kinderen tot hunne meerderjarigheid.

In het oorspronkelijke door Hare
Keizerlijke Majesteit hoogst-
eigenhandig onderteekend.

Te Zarskoe-Selo
den 8sten van Aug., 1785.

CATHARINA.

Als

Als eene verdere aanwijzing tot het zoo nauwkeurig mogelijk vervullen van deze Ukaze is den heer BILLINGS, door het Rijks-Admiraliteitscollegie, een omstandig berigtschrift uit 25 punten bestaande medegedeeld.

Tot het doen van dezen togt waren aangesteld: de kapitein-luitenant JOZEF BILLINGS als bevelhebber; de luitenants ROBERT HALL, GAWRILA SARYTSCHEW en CHRISTIAAN BEHRING.

De stuurlieden ANTOON BATAKOW en SERGEI BRAMIKOW; de onderstuurman IWAN KONDRATOW; de schipper APHANISSII BAKOW; de onder-schipper ALEXANDER MARAKOW; de stafscheelmeester MICHIEL ROHBECK en de heelmee-ster PIETER ALLEGRETTI; de onderheelmee-sters ANTOON LEIMANN en WASSILEI WOLOSCHENOW; de geheimschrijver MAARTEN SAUER; de werktuigkundige JOZEF EDWARDS; de teekenmeester LUKAS WORONIN; en de serjant MICHIEL BAKULIN.

Verder: 2 lootsmannen, 3 kwartiermeesters, 1 sloopstimmerman, 1 timmerman van de hoogere en 1 van de lagere klasse, 1 zeilmakersleerling, 2 leerlingen van het Corps jagers, 1 op-pasfer van dieren, 7 jagers en 3 zeekanonniers.

Behalve dezen werden er nog, in onderscheidene steden van Siberie, ten dienste van den

den
MEER
om
en a
nen
KRE
de k
de C
Provi
farisfe
delijk
desfe)
muzijk
zakker
ven v

I. D

den togt medegenomen: de Doctor KAREL MERK, die te Irkutsk de plaats innam van den om ziekte ontslagenen mijnopziener PATRIN, en als deszelfs medehelpers de opziener der mijnen DANIEL HAUSZ, JAN MEIN en KAREL KREBS; verder de priester WASSILEI SIWZOW, de kapitein in den dienst te land SCHMALEW, de Collegiesecretaris GAWRILA JERWIN en de Provinciesecretaris FEDOR KARPOW als kommissarissen; de stuurman GAWRILA PRIBYLOW; eindelijk 5 onderofficieren der landverdeeling (*Geodesie*), 3 Satniker Kozakken, 1 serjant, 4 muzikanten, 23 Kozakken als jagers, 49 Kozakken als matrozen en 9 matrozen uit de haven van Ochotsk; in alles 141 personen.

 T W E E D E A F D E E L I N G .

Toebereidselen tot den togt. Mijne afzending. Reis naar Irkutsk en Jakutsk. Aanmerkingen over de laatstgenoemde stad. Verdere reis te paard. Over de Jakuten. Onbewoonde plaatsen. Aanmerkingen over de paarden van dat land. Aankomst bij de rivier Omakan. Geestbezweringsen der Jakutische Schamanen.

1785.
Sept.

De verscheidene toebereidselen tot den togt duurden omtrent 6 maanden. Alle noodige sterrekundige werktuigen werden uit Engeland ontboden, en eene menigte snuisterijen en gereedschappen aangekocht, tot geschenken voor de wilde volken, en tot hetzelfde einde werden er gouden, zilveren en koperen penningen geslagen.

In het midden van September werd ik, met eenige werklieden, van Petersburg naar Ochotsk gezonden, om aldaar de eerste voorbereidselen tot den togt te bezorgen. Ook ontving ik in last, om bij mijne doorreis door Irkutsk daar-
op

op aan te dringen, dat er in den aanstaanden winter, in de vestingen van Opper- en Mid-
del-Kolymsk (*a*), levensmiddelen en krijgsbe-
hoefden voor honderd man bijeenverzameld wer-
den; doch, zoo in die oorden geen timmer-
hout mogt zijn, moesten daar huiden naar toe
worden gebragt, om Baidaren (*b*) van dezelve
te maken; en zoo dra ik te Ochotsk aankwam,
zoude ik de aldaar liggende Transportschepen
hebben te onderzoeken, en, zoo er onder de-
zelve geen gevonden werd, dat tot de vaart op
den oostelijken oceaan geschikt was, moest
ik voor den toevoer van hout zorgen, om naar
de door het Admiraliteitscollegie voorgeschre-
vene schetsen twee vaartuigen te bouwen.

1785.
Sept.

Mijne afzending viel eerst voor in den herfst,
toen

Oct

(*a*) Op de Russische kaarten vindt men den naam *Ko-
wymsk*: doch ik volg de gewone benaming *Kolymsk*, omdat
ook de rivier, door de bewoners van dat land, niet *Kowy-
ma*, maar *Kolyma* wordt genoemd.

(*b*) *Baidâr* is de naam eener groote kaan van een bij-
zonder maaksel. Er zijn twee soorten van dezelve. De
eene zijn van grof hout en planken zamengefeld; de andere
van huiden: derzelve inhouten, namelijk, zijn met huiden
van zeedieren dier gewesten, in plaats van met planken,
overtrokken. Men heeft er van 8 tot 16 riemen. Een roer
hebben zij niet.

1785.
Oct.

toen de wegen reeds geheel bedorven en allermorfijst waren; daardoor konde ik, tot Tobolsk toe, slechts langzaam vorderen: maar toen ik verder kwam, waren de wegen door de hevige koude reeds hard geworden. Den 22sten van October konde ik mijne wielen voor sledelijzers verruilen, en reed daarmede over den Irtytsch, die zich reeds had vastgezet. Maar de rivier Ob was den 28sten nog niet stil, maar vol drijfijz, zoo dat ik dezelve niet zonder gevaar in kanen overvoer. In het vervolg van mijne reis konde ik reeds over het ijs van al de overige rivieren heentrekken, behalve de Angara alleen op een' zeer korten afstand van Irkutsk, die uit hoofde van haren buitengewoon sterken stroom niet voor December bevriest. Intusfchen kwam ik reeds den 1oden (c) van November te Irkutsk.

Nov.

Hier bestond mijne bezigheid, in nauwkeurig

(c) *Irkutsk* ligt van Petersburg 6016 Wersten, d. i. omtrent 659 Duitfche mijlen. [Dus is een Werst ongeveer 10 minuten gaans. VERT.] De fchrijver had derhalve iederen dag, door elkander genomen, omtrent 16 Duitfche mijlen afgelegd, en beklagt zich nog over de vertraging, die door de flechte wegen tot aan Tobolsk veroorzaakt werd. Dat zou bezwaarlijk iemand doen, die slechts aan de Duitfche manier van reizen gewoon was. *Aanm. v. d. Hoogd. Vert.*

rig t
vallen
opge
jegen
dewij
op de
wilde
ten (c
raad v
er te
ongef
van h
halve
winter
tot de
ter pl
mer i
zonde
dere
neur -
In
den (c
aan a
den,

(d)
de deu

rig te vernemen naar alle hinderpalen en toevallen, die mij in de uitvoering van den mij opgedragenen last bij mogelijkheid konden bejegenen; hetwelk mij ook niet moeijelijk viel, dewijl ik veel perfonen ontmoette, die dikwerf op de plaatfen geweest waren, waar ik heen wilde. Daarenboven ontving ik de *Defecten* (*d*) der vaartuigen, en lijsten van den voorraad voor den fcheepsbouw en de zeevaart, die er te Ochotsk voorhanden was, uit welke de ongefchiktheid der eerste en het ongenoegzame van het andere mij genoegzaam bleken, en weshalve ik befloot te vorderen, dat nog in dezen winter alle noodige werktuigen en bouwstoffen, tot den aanbouw van nieuwe vaartuigen, hier ter plaatfe gereed gemaakt, en, zoo dra de zomer inviel, terftond naar Ochotsk zouden gezonden worden: ik maakte van het eene en andere eene lijst, en gaf dezelve den Gouverneur - Generaal JACOBI over.

1785,
Nov.

In het begin van December ontving ik van den Gouverneur Generaal eenen openen last aan alle bevelhebbers der provincien en fteden, om mij in geval van nood allerlei hulp te

Dec.

(*d*) *Defecten*, een kunstwoord der zeevarenden, voor de deugdzaamheid of de gebreken van een vaartuig.

1785.
Dec.

te bewijzen; en daarmede verliet ik Irkutsk. De weg was van daar tot aan het Katschugische veer zeer goed, maar daarvandaan nederwaarts langs de rivier Lena tot aan de stad Alukma allerongemakkelijkst. De rivier was zeer ongelijk toegevrozen; het rijtuig brak herhaalde keeren tegen de bovenuitstekende ijschorsen aan stukken; en dit veroorzaakte niet weinig vertraging. Van Alukma tot Jakutsk was de weg wel goed: maar ik konde echter niet meer dan 30 Wersten op eenen dag afleggen, omdat de Jakutische paarden, die anders alleen onder den man gebruikt worden, niet gewoon waren voor sleden te loopen, en evenwel vond men op de posten geene andere dan deze, die naar eene zekere beurtorde, op de pleisterplaatsen, door de Jakuten worden geleverd.

1786.
Jan

Den 10den van Januarij kwam ik te Jakutsk. Dit ligt aan den linkeroever der Lena, en is de oudste van al de steden in deze landtreck (*e*). De oude, houten en met torens voorziene vesting staat er nog, maar is op eenige plaatsen tamelijk vervallen; binnen dezelve vindt men een

(*e*) De vesting (Ostrog) van Jakutsk werd reeds in het jaar 1647 aangelegd; en kort daarna ontbond de stad.

een steenen gebouw aan de kroon toebehoorende en eene kerk; behalve deze zijn er nog twee kerken van steen, de eene in het klooster en de andere in de stad, en twee van hout. Maar al de huizen der inwoners zijn van hout, in den ouden Russischen smaak gebouwd, en tusfchen dezelve vindt men hier en daar ook eenige Jakutische Jurten. De vensters der huizen zijn, bij gebrek van glas, in eenige van *Marekan-steen*, in andere des zomers van blazen, in wier plaats men des winters groote ijsfchollen inzet, die door sneeuw, dat met water begoten wordt, in de ramen worden vastgemaakt, waardoor in de hevige koude hier te land heerschende alles zoo vast aan elkander vriest, dat de hoogste graad van warmte in de kamers deze vensters niet kan ontdooijen. Het licht dringt door zulk een ijsvenster bijna zoo goed heen, als door een bevrozen vensterglas.

De inwoners der stad bestaan, behalve de ambtenaren der regering, uit Bojarenkinderen (*f*), Kozakken, Jakuten, kooplieden en andere burgeren: de laatsten zijn meestal verbannenen, of ook wel perfonen, die eenige lijfstraf ondergaan, maar zich naderhand verbeterd

(*f*) *Bojarenkinderen*, zie het *Voorbericht v. d. Holl. Vert.*

1786.
Jan.

terd hebben, en in den kring van ordelijke burgers zijn teruggetreden. En in der daad mag men in het algemeer wel zeggen, dat in geheel Siberie de verbannen, en zelfs dezulke, die om zeer buitengewone misdaden derwaarts gebannen zijn, en wier gezigt alleen in staat zou zijn om bij ons eene algemeene ontzetting te veroorzaken, daar niet alleen vrij rondgaan, maar dat men ook verder geene grove buitensporigheden van hen verneemt. Velen hunner winnen het vertrouwen der inwoners van dit land, die hen, zonder ergens voor te vreezen, in hunne huizen nemen: doch in dat geval zijn zulke verbannen allerzorgvuldigst op hunne hoede, om geen het minste misdrijf te plegen, dewijl zij anders dadelijk naar de bergwerken van Nertschinsk (g) zouden verzonden worden, om

(g) Tegenwoordig zal er hierin waarschijnlijk wel aanmerkelijk veel veranderd zijn, dewijl er reeds onder CATHERINA's regering, in onderscheidene Ukazen, nadrukkelijk bevolen is, al de misdadigers regelrecht naar de plaats hunner bestemming te brengen, en niet onderweg op te houden: maar vooral zijn er onder Keizer PAUL maar zeer weinig uitzonderingen gemaakt, en de meesten, als zware misdadigers, tot de bergwerken veroordeeld, en daar ook werkelijk naar toe verzonden. Ondertusfchen stem ik de in den tekst volgende menschlievende aanmerking des schrijvers van gan-

om d
overig

ganfche
eenigen
verblind
weinig
geschied
gene,
Maar d
haar, t
opgedro
dikwijls
terwijl
tobbe v
daar ong
ken. —
die haar
ter vrou
dat hij h
overhaas
Dien an
vriend l
zij, in e
grootge
haar vo
ste onge
haar vo
haar ge
oog vo
gij men

om daar al hun leven te arbeiden. Voor het overige is het buiten allen twijfel, dat er, onder

1786.
Jan.

ganfcher harte toe. De zwaarste misdaad vond zeker haren eenigen oorsprong al dikwijls alleen in de hartstogtelijke verblindings van een oogenblik, en vooral bij menschen van weinig beschaving. Een mijner bekenden heeft mij eens de geschiedenis verhaald van eene naar Siberie gebannene lijfeigene, die haren man had vermoord. — Verschrikkelijk! — Maar deze man was, als een jongen van 14 of 15 jaren, haar, toen een 23 jarig meisje zijnde, door haren erfheer opgedrongen, en had haar naderhand gestadig gekweld, en dikwijls zelfs geslagen; waarop zij hem, uit wraakzucht, terwijl hij gebukt stond, met het hoofd voorover in eene tobbe vol water had geduwd, met dat gevolg, dat zij hem daar ongelukkiglijk al te lang in vasthield, en zoo deed stikken. — Wie verdiende hier meer straf, zij of de edelman, die haar uit hebzucht aan eenen nabuur onthield, welke haar ter vrouwe zocht voor eenen zijner lijfeigenen, en die, omdat hij haar met geen regt aan denzelven kon weigeren, haar met overhaasting aan den hem toebehoorenden jongen koppelde? Dien anderen vrijer had zij zelve tot man begeerd. Mijn vriend leerde haar als eene hoogbejaarde vrouw kennen, toen zij, in eene aanzienlijke familie in Siberie, alle kinderen had grootgemaakt, welke haar, in weervil van het brandmerk op haar voorhoofd, als hunne moeder liefhadden. Het grootste ongeluk voor haar was, dat dit brandmerk niet alleen op haar voorhoofd zichtbaar, maar ook nog eene pijniging voor haar geweten was. Zelden was zij gerust, en dikwijls haar oog vol tranen. — Loochenaar der onsterfelijkheid! Zoo gij menschelijk gevoel hebt, hoor dan slechts *éne* zulke

1786.
Jan.

der deze ongelukkigen, menschen gevonden worden van een zeer goed hart, die door toeval of nood, of door hunne bijzondere omstandigheden, tot hun misdrijf verleid zijn.

Hier verzekerde men mij, dat in het winterfaizoen, behalve de kleine posten, niemand zich verder op den weg naar Ochotsk waagde, omdat de sneeuw al te diep was, en men het geheele land onbewoond vond; men ried mij, de Icete af te wachten. Maar ik wilde geen' tijd verliezen, en besloot derhalve, in weerwil van al de hinderpalen en zwarigheden, die mij konden bejegenen, onverwijld te vertrekken: slechts twaalf dagen besteedde ik aan toerusting tot de bezwaarlijke reis, welke ik te doen stond. Ik nam levensmiddelen voor twee maanden mede, en tot beschutting tegen de hevige koude van het luchtgestel, naar landsgebruik, ook een kleed van rendiervellen, hetwelk bijna alle reizigers aldaar hebben.

Den 22sten van Januarij reed ik uit Jakutsk. Mijne pakkaadje en voorraad waren op pakpaarden gelegd, doch op ieder paard niet meer dan

geschiedenis: — zoudet gij die *éene* lijdere ten minste geene toekomstige vergoeding toewenschen? *Aann. des Hoogd. Vert.*

dan
ik Ja
of 9
elkan
ander
deren
He
word
als m
tereg
kutsk
Jakuti
hulp
verkri
zelden
dat d
zet,
taal v
kener
terlijk
del e
deel
In
de g
voort

(*)

dan 5 Pud aan gewigt. Tot wegwijzers had ik Jakuten, ieder van welke eenen trein van 8 of 9 paarden achter zich voerde, die zoo aan elkander waren vastgemaakt, dat het eene het andere een voor een moesten volgen. Onder iederen troep was ook een stoeterijpaard (*).

1786.
Jan.

Het zou ten uiterste bezwaarlijk voor mij geworden zijn, zoo wel met mijne leidlieden, als met de volken langs mijnen weg wonende, teregt te komen, zoo de bevelhebber van Jakutsk mij geenen Kozak had medegegeven, die Jakutisch en Tunguzisch verstond, en met wiens hulp ik derhalve overal al het noodige konde verkrijgen. Over het geheel vindt men zeer zelden eenen Jakoot, die Rusfisch spreekt, omdat de Rusfen, die zich hier hebben nedergezet, bijna allen zonder uitzondering derzelver taal verstaan, en zij het derhalve niet noodig rekenen de onze te leeren, terwijl de onzen meesterlijk de kunst verstaan, om in den koophandel en het ruilen van waren daarmede hun voordeel te doen.

In het begin hielden wij den zomerweg over de gewone postplaatsen: maar 153 Wersten voortgegaan zijnde sloegen wij links af naar den

win-

(*) [Zie *Voorb. des Holl. Vert.*]

1786.
Jan.

winterweg, die over de rivier Indignoka of Omekon leidt, en, hoewel 500 Wersten langer dan de andere, nogtans veel beter voor reizigers is, omdat men op denzelfen geene groote bergketenen, en gewoonlijk ook op verre na geene zoo diepe sneeuw ontmoet, als op genen.

Van Jakutsk tot aan de rivier Aldan, zijnde 350 Wersten, liep de weg door Jakutische Ulusfen (*h*) of woonplaatsen, over vlakten, waarin men verscheidene kleine boschaadjen, meren, bebouwde akkers en hooivelden ontmoette. De boschaadjen bestonden overal uit lariks- en berkenboomen. Ons nachtverblijf hielden wij meestal in de Jurten der Kneesks, alwaar wij altijd zeer gastvrij werden ontvangen. Herbergzaamheid is over het geheel de eerste deugd der Jakuten: naauwelijks is men op eene bewoonde plaats aangekomen, of zij ijlen den reiziger reeds te gemoet, helpen hem van het paard, lei-

(*h*) Een *Ulus* bevat een zeker klein getal woningen, die onder het opzigt van eenen *Kneesk* of oudsten staan. *Aann. v. d. Schr. Kneeska*, of naar den Russischen uitgang *Kneesk* is het verkleinwoord van *Knees*, Vorst, welks aanduiding van den hoogsten rang van adellijke geboorte zekerlijk geene verdere opheldering behoeft. *Aann. des Hoogd. Vert.*

leiden
aan, e
bekleed
sneeuw
bereide
zij zijn
als zij
onthale
doen d
van fab
dat alle
door m
liefst ha
waarvan
beminne
dat zij
geeft,
vragen.
van een
medanis
gronden
komst
en voor
welke
dat een
zij zeid
kon ver

leiden hem in de Jurte, leggen een groot vuur aan, en ontlasten hem van zijn gewaad en de bekleedselen zijner voeten, om dezelve van de sneeuw te reinigen en te droogen. Het bedde bereiden zij voor hem op de stilste plaats, en zij zijn in het algemeen zoo dienstvaardig, als zij maar immer vermogen. Daarenboven onthalen zij op het beste, dat zij hebben, en doen den reiziger nog wel eens een geschenk van fabel- of vosfevellen. Tot vergelding van dat alles deed ik altijd mijn best om hun zulke door mij medegenomene kleinigheden, als zij liefst hadden, te schenken, alsmede rooktabak, waarvan zij zeer groote liefhebbers zijn; ook beminnen zij den brandewijn zoo hartstogtelijk, dat zij niet afschromen, als men hun een glas geeft, het tweede en zelfs wel een derde te vragen. De Jakuten stammen waarschijnlijk af van eenen stam der Tartaren, die het Mohammedanismus nog niet had aangenomen. De gronden voor deze gedachte zijn de overeenkomst van hunne gelaatstrekken en levenswijs en vooral van hunne taal met die van dat volk, welke laatste de Tartaarsche zoo nabij komt, dat een Tartaar, die ons vergezelde, alles wat zij zeiden grootstendeels zonder veel moeite kon verstaan.

1786.
Jan.

Er

1786.
Jan.

Er zijn niet weinig Jakuten, die het Christelijke geloof hebben aangenomen: doch meerendeels zijn dit arme lieden, die zich misfchien slechts hebben laten doopen, om eenige jaren van het hoofdgeld vrij te blijven; den rijken gevalt het niet, dat het Christelijke geloof verbiedt twee vrouwen te hebben, en in de vasten vleesch, boter en melk, maar vooral paardenvleesch te eten, welk laatste zij voor het smakelijkste geregt houden, dat er ergens in de wereld te vinden is, zoo dat zij dikwijls zeggen, dat, zoo de Rusfen het maar eens ter dege proefden, zij geen rundvleesch meer zouden willen eten. Het vet van paarden en koeijen eten zij, zonder eenige toefpijs, met grooten smaak, en meestal raauw; insgelijks vinden zij grooten smaak in het drinken van gesmolten boter, hetwelk zij houden voor een voortreffelijk geneesmiddel tegen verscheidene ziekten, en daarom aan degenen, die daaraan krank liggen, te drinken geven. Om een' schreijenden zuigeling te stillen, geven zij hem een stuk raauw rundervet om uit te zuigen. In den zomer, wanneer hunne paarden jongen werpen, maken zij van de melk hun Kumys even zoo als de Tartaren; des winters drinken zij in plaats daarvan Undan, zijnde een gemeng-

meng-
water
ken.
bijna
staan,
den z
sterk o
de we
houden
vrucht
bijkans
men.

Jakuten
maag

De
gebouw
grooten
zinnen
drie r
de mi
ste; o
lengte
de tw
daarme
reed.
schale
beide

mengde drank van zure melk, versche boter en water, die zich in der daad ook wel laat drinken. — Uit dit alles blijkt genoegzaam, dat bijna al hunne spijsen uit levensmiddelen bestaan, die ons (Grieksch) Christenen verboden zijn; ondertusschen staan onze priesters er sterk op, dat de gedoopte Jakuten al het door de wetten verbodene vermijden, en de vasten houden: maar dewijl zij noch koren, noch vruchten, noch visch hebben, wordt het hun bijkans onmogelijk, dit voorschrift na te komen. De oorzaak derhalve, waarom zoo veel Jakuten zich niet laten doopen, komt uit de maag voort.

De Jakutische Jurten zijn boven den grond gebouwd, beschrijven eenen vierhoek, en zijn grooter of kleiner naar de sterkte der huisgezinnen, die dezelve bewonen. Eerst heijen zij drie reijen palen in den grond vast, van welke de middelste wat hooger is dan de twee buitenste; op deze palen leggen zij drie balken in de lengte, en twee in de breedte op de einden van de twee buitenste lager liggende balken; en daarmede hebben zij het geraamte der Jurte gereed. Nu dekken zij dezelve van boven met schalen, die van den middelsten balk naar de beide zijden schuins afloopen: de wanden ma-

1786.
Jun.

ken

1786.
Jan.

ken zij van even zulke schalen, welke zij een weinig naar de buitenste balken toebuigen: eindelijk bedekken zij de geheele Jurte met kruiden, aarde en mest. Binnen in het midden van de Jurte is op den kalen grond gewoonlijk eene vuursteede geplaatst, die naar de beste zijde der woning gerigt is. Dezelve heeft eene soort van een' schoorsteen, die uit lange dunne staken zamengesteld, en van binnen met teer besmeerd is. Het hout brandt niet liggende maar staande op den haard, en het vuur gaat in eenen ganschen winter nooit uit. Rondom tegen de wanden der Jurte zijn breede banken geplaatst, die door beschotten tevens als bedsteden afgedeeld zijn. Hun horenvee houden zij in een afzonderlijk zijgebouw, dat met de Jurte vereenigd is door eene groote opening, door welke het vee ook in- en uitgaat; hetwelk een' zeer onaangename stank in de geheele woning veroorzaakt. De Zomerjurten zijn van de Winterjurten geheel onderscheiden, en zij hebben ook een' anderen naam: zij heeten namelijk Urasfen; zij zijn rond, kegelvormig uit lange staken zamengesteld, en van buiten met bast van berkenboomen bedekt.

De rijke Jakuten dragen kleederen van rendier-, de armere van paardenhuiden; zij allen heb-

hebb
bedel
winte
voor
is. I
van h
gen
gekee
afhan
en m
buiten
kort,
de kn
knieb
kuiten
deren
stev
Verm
twee
maak
van r
Zo
bindt
gema
vuur
droog
stev
I.

hebben in den zomer en den winter dezelfde bedekking, alleen met dit onderscheid, dat de winterkleeding van het gcheele vel, en die voor den zomer eeniglijk van de huid gemaakt is. In plaats van een hemd dragen zij eene soort van borstdoek, waarover zij eene soort van langen halven pels, met de haren binnenwaarts gekeerd, omslaan, en over dat alles een lang afhangend kleed met mouwen (een Kaftan), en met een' omgeflagenen rand van een naar buiten gekeerd vel. Hunne broeken zijn zeer kort, en eindigen reeds een vierendeel el boven de knie; hieraan binden zij met riemen hunne kniebekleding vast, die zich bijna tot aan de kuiten uitstrekt; en aan deze sluit zich eene lederen kous, waarover zij nog eene soort van stevels dragen, welke zij Eterbezen noemen. Vermogende Jakuten dragen daarenboven nog twee heupdoeken, die aan den gordel vastgemaakt worden, en uit twee vierlippige stukken van rood of blaauw doek bestaan.

Zoo dra een Jakoot zich op weg begeeft, bindt hij een groot, aan een' langen stok vastgemaakt, mes aan zijnen gordel, en neemt staal, vuursteen en tondel mede: het laatste is van gedroogden alsem gemaakt; achter in een' zijner stevels ligt zijne pijp, grootstendeels van hout,

1786.
Jan.

en met een' zeer korten steel, die in de lengte gefpleten is, om gemakkelijk schoongemaakt te worden, en met een' riem is vastgemaakt. Zijnen tabak vermengt hij bijna voor de helft met aarde (*), en den rook' flokt hij grootstendeels in, en van daar komt het, dat hij dikwijls zoo lang rookt, tot dat hij zinneloos nedervalt: doch hij beweert, dat het doorzwellen van tabaksrook, bij eene verslijmde maag, een allerheerlijkst middel is tegen het kolijk.

De alledaagsche kleederdragt der Jakutische vrouwen is bijna gelijk aan die der mannen: maar haar staatskleed is langer en wijder dan het gewone, met eene menigte stukken van gekleurd doek en Chinesche stoffe bezet, met zilveren en koperen blaadjes van verscheidenerlei figuren gestikt, en met een' breeder opslag van bever- of ottervellen geboord. Bij dit kleed hebben zij ook eene afzonderlijke muts, waarop drie bosfen van vogelvederen prijken; zij dragen groote zilveren ringen in de ooren, en het
haar

(*) [In het Hoogduitsch staat: *mit Hubelsafern*: dit zou letterlijk beteekenen *heuvel* — of ook *aardvezelen*. Doch niet kunnende gissen, wat hiermede bedoeld werd, wist ik het woord niet beter dan door *aarde* over te zetten.] *De Holl. Vert.*

haar binden zij in een' bondel boven op het hoofd. 1786.
Jan.

Den 5den van Februarij leide ik op de laatste bewoonde Jakutische plaats aan, in de Jurte van een' afgedankten Kozak, die bij den Kneesk van dit gebied het ambt van schrijver waarneemt, en tevens de post- en Courierpaarden bezorgt. Van hier voortgaande komt men door eene onbewoonde landstreek van 400 Wersten. Nu werden er den volgenden dag wel goede paarden gebragt: maar de Jakuten verzochten mij, een weinig te wachten, terwijl zij mij verzekerden, dat deze pas van het veld opgehaalde paarden zulk eene verre reis niet konden doen, zoo zij daartoe niet eenigzins voorbereid werden. Ik gaf daar mijne toestemming aan, en mijne Jakuten hielden de paarden 4 dagen lang aan palen vastgebonden, terwijl zij hun dagelijks niet meer dan eenmaal een weinig hooi gaven. Den 11den begaven wij ons op weg. Wij trokken de rivier Aldan over, en vervolgens langs de rivier Chanduga opwaarts; de weg liep door boschrijke, moerasfige vlakten. Een wegspoor was er volstrekt niet te zien: de Jakuten geleidden ons geheel en al op hunne merkteekenen af. Wij hadden ongeveer 100 Wersten afgelegd, toen wij ons eensklaps in het midden van hooge berg-

Feb.

1786.
Febr.

ketenen bevonden, alwaar wij onzen weg, langs dezelfde rivier, vervorderden, en wel nu eens langs hare boschrijke oevers, dan over hare eilanden, dan weder over het ijs der rivier zelve, wanneer wij daarin door geene groote wrakken, uit inwendige warme bronnen of eenen buitengewoon sterken stroom ontstaande, verhinderd werden. Na 160 Wersten voortgegaan te zijn, wendden wij ons regts van deze rivier af in een dal tusfchen de bergen, die hier echter aanmerkelijk lager werden, en zetten zoo onze reis over geheel kale landftreken voort, welke wij ondertusfchen met zulk eene buitengewoon diepe sneeuw bedekt vonden, dat de paarden er zich niet dan met de uiterfte moeite konden doorslepen. De Jakuten noemen dit gedeelte van den weg den *reinen weg*, en doen hun uiterfte best, hetzelfde in eenen dag, terwijl het nog licht is, af te leggen, omdat het zeer gevaarlijk is aldaar door stormachtig weder overvallen te worden, als waardoor de geheele karavaan onder de sneeuw zou kunnen worden begraven; ook verhaalden zij van dergelijke toevallen, in welke er van paarden of menfchen niets was teregt gekomen. Wij waren ondertusfchen gelukkig genoeg, om deze gevaarvolle plaats met goed weder door te trekken, en kwamen aan den oorsprong der
ri-

rivier Amug-umog-gaga uit, welke wij ongeveer 35 Wersten in haren loop volgden, tot dat wij de met een groot aantal warme plaatsen bedekte rivier Kumkui bereikten. Hier vonden wij eene eenige Jakutische Jurte, waarin een arme Jakuut leeft, die volstrekt geen vee bezit, slechts uit het nabijgelegene meer vischen vangt, en deze benevens veldhoenderen, welke hier in menigte gevonden worden, tot al zijn voedsel heeft.

1786.
Febr.

Hier zeiden mij mijne leidslieden, dat wij nog maar 10 Dinschtschen (i) of omtrent 70 Wersten tot aan de naaste bewoonde plaats aan den Omekon hadden af te leggen; en dus haastte ik mij om ter dege bij tijds op weg te gaan, ten einde die plaats in eenen dag te bereiken, en ten minste weder eens in eene warme Jurte te slapen;

(i) *Dinschtscha* noemt men zulk een einde wegs, hetwelk Nomadische stammen met hunne ganse have in eenen dag kunnen afwandelen. Eene groote *Dinschtscha* bedraagt ongeveer 10, eene kleine 8 Wersten. *Aant. v. d. Schrijver.* — Het woord schijnt van Ruslischen oorsprong te zijn; want *Denn* beteekent in het Ruslische *Dag*, en dat woord heeft in het meervoud *Din*. Ook vind ik in het woordenboek der Ruslische akademie het woord *Poldnitschscha* met de beteekenis van een' halven dag aangeteekend. *Aant. des Hoogd. Vert.*

1786.
Febr.

pen; want reeds had ik elf nachten in opene bosfchen en hevige koude onrustig doorgebracht, en ik wil wel bekennen, dat deze manier van reizen bijna niet meer door mij uit te houden was. Den geheelen dag van den morgen tot den avond bragt ik door te paard, de nachten in de sneeuw, en in al dien tijd kreeg ik geene kleederen van mijn ligchaam, en geen schoon linnen aan.

Dertig Werften van de Jurte, in welke wij overnacht hadden, trokken wij op de rivier Konta af, die zich in den Omekon stort; op deze zetten wij ongeveer twaalf Werften ver onze reis voort, en vervolgens nog eenen tijd lang over grasvelden, tot dat wij des avonds laat bij de eerste Jurte aankwamen.

Hier had ik voorgenomen, na zulk eene moeilijke reis wederom een weinig adem te fcheppen, en mijne kleederen te droogen: maar men berigte mij, dat 40 Werften verder de Kneesk van dit gebied woonde, en dat ik naar hem toe moest gaan, zoo ik ten spoedigste nieuwe paarden wilde hebben: — dus ging het den volgende dag alweder voort. Te halver weg kwamen wij over eene groote bergketen, met name Atbas (*k*), die door de Jakuten in een'

ze-

(*k*) Men zie hierover DE LESSEP'S reis van Kamfchatka naar

zekeren zin vergood werd, gelijk in het algemeen alle uitstekende bergen, welken zij paardenharen ten offer brengen, door dezelve aan de boomen op te hangen. Ook onze leidlieden lieten niet na dit gebruik te volgen: toen wij de hoogte van het gebergte bereikt hadden, trok iedere Jakoot eenige haren uit de manen of den staart van zijn paard, en hing dezelve aan de takken van den naasten boom op.

Onze paarden waren zoo uitgemergeld, dat zij ons met de grootste moeite tot aan de laatste postplaats aan deze zijde van den Omekon voortsleepten, hoewel zij, toen wij van den Aldan afreden, zeer wel gedaan waren. Reeds voor het aangaan van de reis had men hen vier dagen lang niet geregeld gevoederd, en op de reis moesten zij zich zelve enig verwelkt en bedorven gras bezorgen, hetwelk zij mede hoeven van onder de sneeuw krabden, en dat in het geheel geen voedende kracht meer bezat; op eenige plaatsen was dat zelfs niet te vinden; en daar men hun bovendien, gedurende de gansche reis, maar zeer korten tijd gaf om hun voeder te zoeken, namelijk in de eerste dagen van

naar Petersburg na, alwaar deze gewoonte breedvoerig verklaard is. *Aant. v. d. Hoogd. Vert.*

1786.
Febr.

van onzen togt slechts des morgens 2 uren voor het aanbreken van den dag, en hen voor het overige den geheelen nacht door gebonden liet staan, zoo kan ik veilig verklaren, dat de arme paarden, gedurende al die twaalf dagen, zoo veel niet kregen, als men hun op andere plaatsen in 24 uren geeft. Ondertusfchen leerde ik bij ondervinding, dat zij ons, zonder deze voorzorg, misfchien niet tot op de helft van den weg zouden gebragt hebben; want eenige paarden hadden zich, door onachtzaamheid van de geleiders, te vroeg, en toen zij nog in het zweet waren, in de sneeuw gewenteld, en den volgenden dag daarvan zulke groote gezwellen op den rug gekregen, dat men hun onmogelijk eenigen last of een zadel kon opleggen. De Jakuten lieten deze zonder alle opzigt in het bosch achter, met het voornemen om dezelve op de terugreis op te zoeken, en, zoo zij dan aan de beterhand waren, weder mede te nemen: maar zoo dit niet zou kunnen geschieden, waren zij verplicht aan de eigenaars der paarden ten minste derzelve staart en ooren weder te brengen, ten bewijze, dat zij niet verkocht waren. Dit is nu wel in zekeren zin een behoedingsmiddel tegen *één* misbruik; maar het verhindert niet, dat de vette paarden met opzet bedorven worden,

den, om reden te hebben om dezelve te slagten, en dus eens voor vreemde rekening te smullen.

1786.
Feb.

Eindelijk leiden wij aan in de Jurte van een' afgedankten Kozak, die den Kneesk aan den Omekon als schrijver dient. Hier vernam ik, dat ik mijne reis naar Ochotsk, om de diepe sneeuw, niet verder te paard kon voortzetten: namelijk eenige Kozakken, die weinig tijds geleden deze reis met den post hadden willen doen, waren in zulk eene diepe sneeuw geraakt, dat, toen zij de helft van hunnen weg nog niet afgelegd hadden, zij reeds al hunne paarden kwijt waren, en zich genoodzaakt zagen, om op sneeuwshoenen hunnen weg terug te zoeken; en hadden zij geen gezelschap Rendier-tunguzen ontmoet, zoo waren zij zelve verloren geweest. Deze bragten hen naar Ochotsk. Namelijk veel volken van deze landstreken gebruiken rendieren, tot het overbrengen van zich zelve en hunne goederen van de eene plaats naar de andere, en deze dieren zijn daartoe ook allertuimuntendst geschikt; want in den winter houdt de diepste sneeuw, noch in den zomer het grootste moeras, hen op. Derhalve besloot ik insgelijks met rendieren verder te reizen, en zond te dien einde eigene boden tot het opzoeken van Tunguzen in de bergachtige stre-

1786.
Febr.

ken, waarin zij met hunne Jurten rondtrekken.

Intuschen had ik gelegenheid, om getuige te zijn van de geestbezwinging eens Jakutischen Schamans. Hij was namelijk door eenen zieken Jakuut ontboden, om den boozen geest te bevredigen, door welken zij gelooven dat hun de ziekten worden toegezonden. De Schaman leidde zijn gewoon Jakutisch kleed af, en trok zijn Schamansgewaad aan, hetwelk uit gelooide rendierleder (*l*) bestaat, naar beneden niet ver over de knie reikt, en rondom met smalle riemen vastgemaakt en met ijzeren platen van allerlei gedaante en grootte belegd is. Toen hij zich ten volle had uitgedoscht, maakte hij zijn boven op het hoofd zamengebonden haar (*m*) los, rookte eene pijp tabak, nam zijne trommel, zette zich in het midden der Jurte neder, en sloeg dezelve eerst onder lange tuschenpoozen met zijn Bolujach (*n*), waarbij hij een Schamans

(*l*) Aldaar *Rodwaga* geheeten.

(*m*) De Schamannen alleen dragen hun haar geheel uitgewasfen; de overige Jakuten frijden het, even gelijk de Russische boeren, in het midden van den nek af.

(*n*) *Bolujach* is een houten vlakgesneden stok, met rendierhuid overtrokken, waarmede de *bombom* (de trommel) geslagen wordt.

k-
ge
en
en
oe-
de
ei-
ijn
en-
er
en
lei
ch
o-
s,
el,
en
en
a-
ns
ge-
us-
en-
el)

EEN JAKUTISCHE SCHAMAN.

m
to
zi
lo
zi
w
ge
w
na
zi
lij
ijs
lo
ac
ge
ge
ee
h
m
Ja
h
de
h
ze
g
h
n

mans lied zong, in hetwelk hij, zoo als de tolk mij berigtte, de zeven geesten, die onder zijn bevel stonden, met namen opriep. Na verloop van eenige minuten begon hij heviger op zijne trommel te slaan, en sterker te schreeuwen, onder welk bedrijf hij opstond, en zijn geschreeuw beurtelings naar alle kanten heenwendde; kort daarop begon hij te springen, en naar de maat van den trommelslag rondom den zieke te huppelen, terwijl hij met eene vreesfelijke stem schreeuwde, en het ligchaam op eene ijsfelijke wijze verwrong. Zijn hoofd met de losse haren smeet hij nu naar voren, dan naar achteren, en dan weder naar alle zijden, zoo gezwind, dat het door eene veer scheen bewogen te worden; de oogen fonkelden hem als een' razenden, en kort daarna viel hij door de hevigheid der beweging in eene foort van onmagt en zinneloosheid, waarop terstond twee Jakuten hun best deden om hem overeind te houden. Eenige minuten daarna kwam hij weder tot zich zelve, eischte een mes, en stak hetzelve, zoo dra hij het gekregen had, zich zelve in het lijf, terwijl hij eenen Jakoot bevel gaf, om het er met een' houten hamer tot aan het hecht toe in te kloppen; daarop ging hij naar den haard, nam er drie gloeiende kolen uit,

1786.
Febr.

1786.
Febr.

uit, slokte dezelve de eene na de andere in, zonder eenige de minste pijn te laten blijken, en danste in dezen staat nog een' geruimen tijd. Eindelijk rukte hij zich het mes weder uit het lijf, gaf met eenige moeite de kolen weder over, en begon daarop te voorspellen, dat de zieke wederom beter zou worden, wanneer men den boozen geest, die hem kwelde, een paard ten offer slagtte, waarbij hij de kleur van het paard beschreef. In zulke gevallen treft dit lot altijd onfeilbaar het verfte paard.

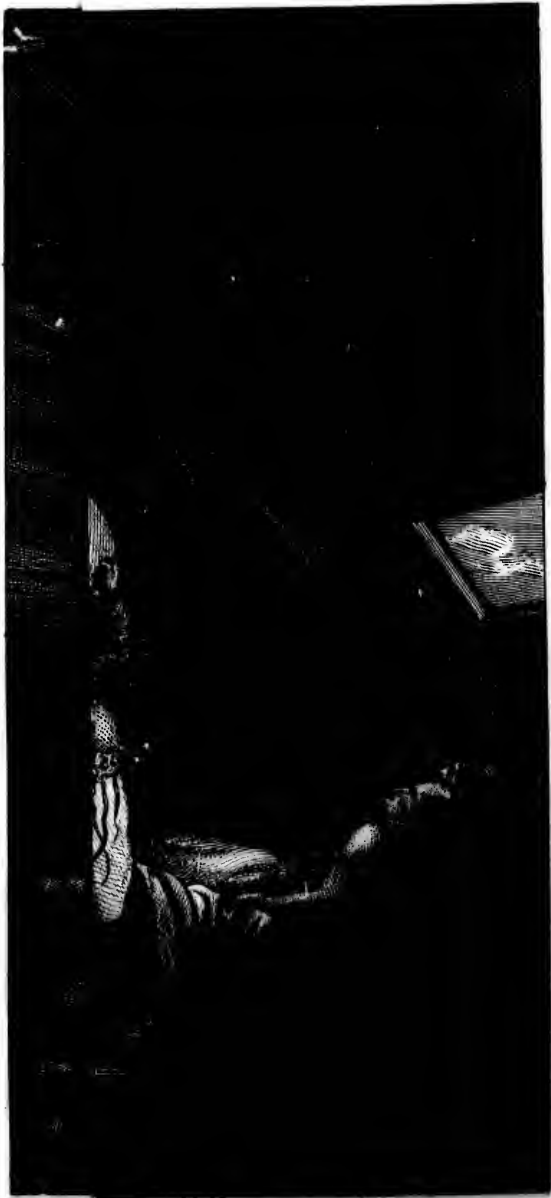
De Schamannen eifchen niets voor hunne moeite, maar zijn tevreden met hetgeen men hun geeft: maar daarvoor hebben zij de voor-aanzitting bij het offer, en verflinden het offer-vleesch gulzig; want den boozen geest zet men flechts den kop, de beenen, den staart en de huid voor, welke men aan ftaken uitspant, en vervolgens aan eenen berken- of lariksboom op-hangt, om daar altijd te blijven hangen.

Het vertrouwen, waarin de Schamannen bij dit geheele volk staan, belet, dat zij van eenigerlei bedrog zouden verdacht worden; en het vooroordeel, dat zij met booze geesten in verbond zijn, versterkt iedereen' nog meer in de meening, dat alles, wat door de Schamannen verrigt wordt, op eene bovennatuurlijke wijze,
en

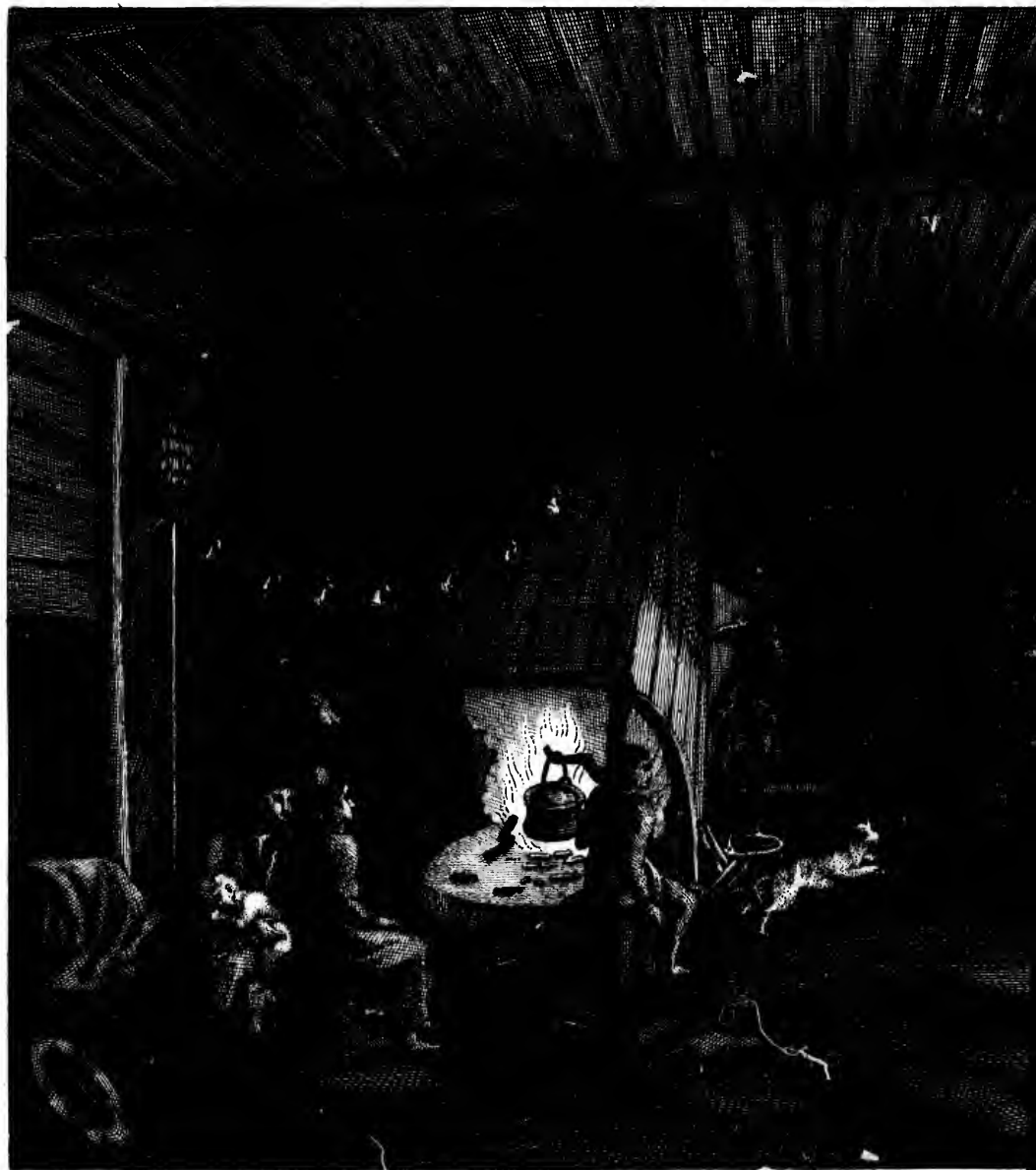
n,
en
d.
het
ler
de
en
ard
het
lot

ne
nen
or-
er-
nen
de
en
pp-

bij
ni-
het
er-
de
nen
ze,
en

DE WAZING VAN HET ZIKEN.

J. Van der Pijl

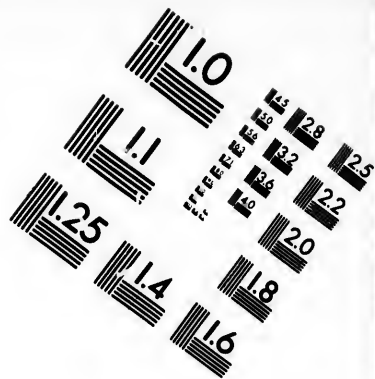
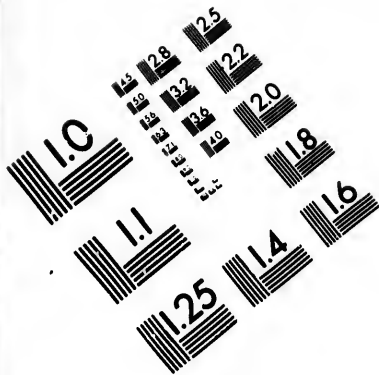
WEN VLAKTUTSCHOE SUGAMAN BEZWEERT ZIJNE GEEST

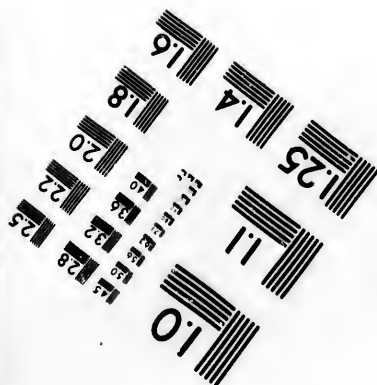
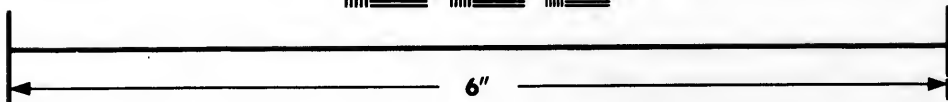
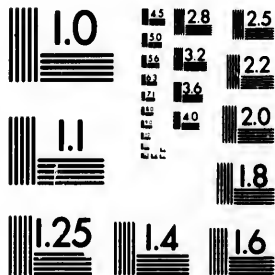
Walden 1848

UND GEISTEN VON GEMÜTZUNG KEINER NICHTEN.

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WLST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

1.5 1.8 2.0 2.2 2.5
2.8 3.2 3.6 4.0

5.0 5.6 6.3 7.1 8.0
9.0 10.0 11.2 12.5 14.0 16.0 18.0 20.0

en
wo
ov
ver
dic
ter
te
om
teg
wi
en
ker
jag
zij
vol

en niet anders dan door behulp van duivelen, wordt verrigt. Deze hun toegeschrevene magt over de geesten heeft hun ook het regt gegeven, om verscheidene sprookjes en zotte verdichtfelen, tot misbruik der bijgeloovige onwetendheid, uit te denken, om de menschen des te vaster te doen gelooven, dat zij in staat zijn om het toekomende te voorspellen, dat zij het tegenwoordige en verledene weten, over de winden en stormen het gebied voeren, schoon en droevig weder voortbrengen, verlorene zaken opsporen, zieken genezen, en eene goede jagt kunnen schenken. Op deze wijze hebben zij het altijd in hunne magt, het ligtgeloovige volk iets af te troonen.

1786.
Febr.

DER-

 DERDE AFDEELING.

Vertrek van den Omekon naar Ochotsk met rendieren. Overtogt over de rivier Ochota. De woeste landstreek Uega. Eene Tunguzische jaarmarkt. Bericht van de levenswijs der Tunguzen. Voettunguzen bij de rivier Arka. Verdere reis met den hondenpost. Aankomst te Ochotsk. Aanmerkingen over deze stad, haren koophandel en hare inwoneren. Bezigting der vaartuigen en bouwstoffen. Opzoeking van timmerhout voor den scheepsbouw. Ziekte in de stad en oorzaken van dezelve. Vangst en toebereiding van vischen. Verscheidene soorten van vogelen, en beschrijving van de wijze waarop zij gevangen worden.

1786.
Maart.

De boden, welke ik had uitgezonden om Tunguzen op te zoeken, kwamen na twaalf dagen terug, en bragten 25 rendieren, eene Jurte en twee Tunguzische families mede.

Derhalve verliet ik den 11den van Maart op de bekomene rendieren den Omekon. Den voorraad van levensmiddelen en kleederen had

men

men den rendieren, doch ieder niet meer dan een gewigt van 3 Pud, opgelegd; wij zelve zetten ons op gezadelde rendieren. Het kostte veel moeite, zich aan zulk een zonderling rijden te gewennen; de zadel was zoo klein, dat men zich niet dan met moeite in denzelven kon vasthouden, en daarenboven zonder stijgbeugel en gordel. Hij lag op de schouderbladen van het rendier, en was slechts met een' enkelen dunnen riem vastgemaakt, zoo dat men daar, bij het minste verlies van zijn evenwigt, onfeilbaar moest afvallen. Tot teugel verstrekte een kleine riem, die om den hals van het rendier was geflagen.

Den eersten dag leiden wij 30 Wersten af. In het begin liep de weg over grasvelden, en vervolgens door een boschrijk van bergen omringd dal. Tot het houden van ons nachtverblijf leidden wij aan op eenen niet hoogen, maar in mos, het voedsel der rendieren, zeer rijken berg, waar dan ook de Jurte werd opgeflagen, waaraan de Tunguzen zelve niets meer deden, dan dat zij de staken afkapten, het hout gereed maakten en het vuur aanstaken; het overige werd door de vrouwen verrigt: deze ontlaadden de rendieren, ontpakten de bagaadje, en zetten de Jurte op. Al het benoodigde tot zulk

eene

1786.
Maart.

1786.
Maart.

eene medereizende Jurte voeren de Tunguzen met zich: als de *Rodwugen* (*) en de aan elkander genaaide stukken berkenbast, die tot het dekken gebruikt worden; alsmede de ringen, waarin de staken worden vastgemaakt, en de voorhangfels voor de deuren.

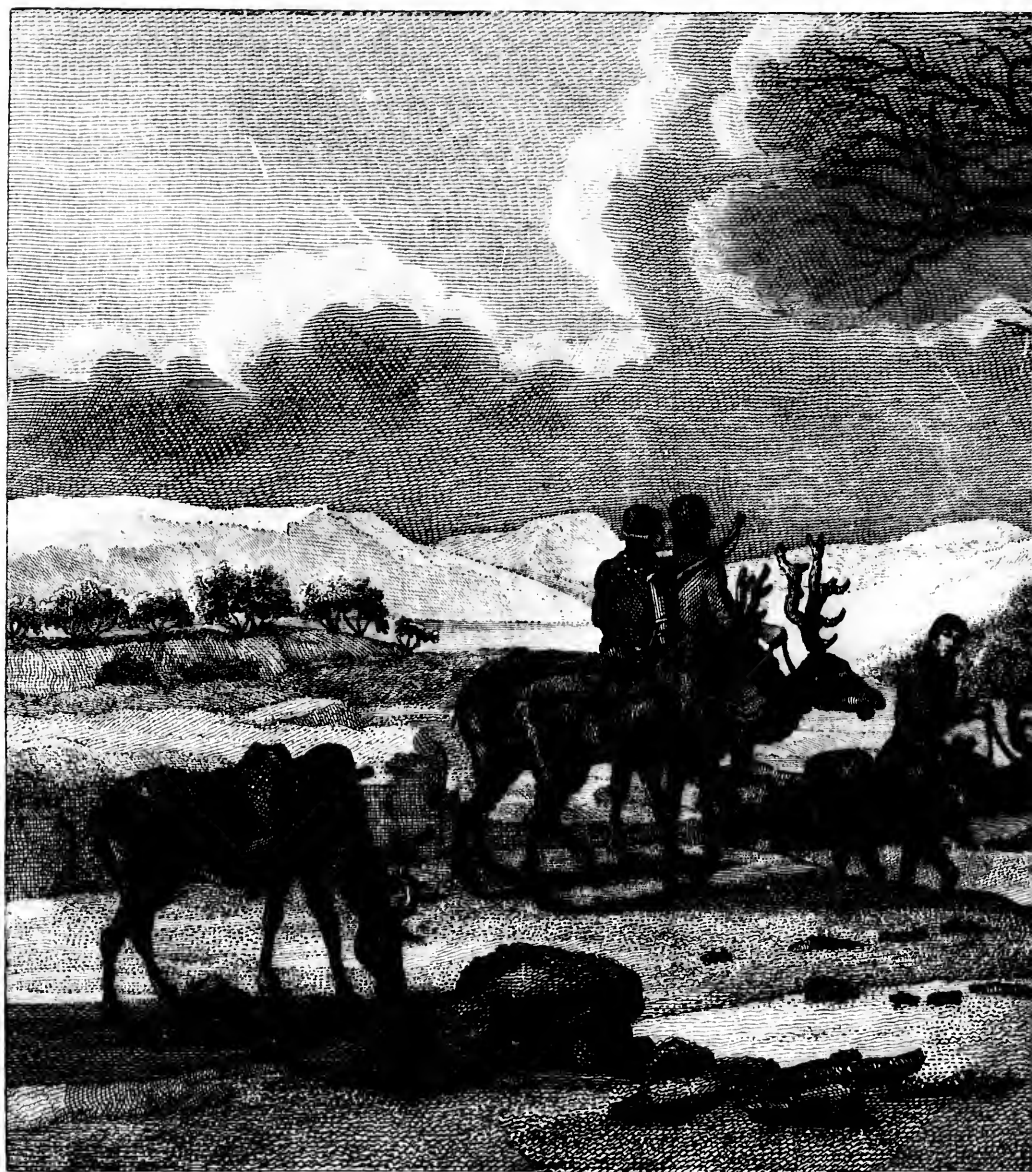
Deze Jurten zijn gewoonlijk rond, zoo als die der Kalmukken, en van boven kegelvormig, terwijl er in den top eene opening voor den rook wordt gelaten. Het vuur wordt in het midden aangelegd; en daardoor zijn zij altijd, en vooral bij hevige koude, zeer vol met rook. De volgende dagen zetten wij onze reis op eenen den Tunguzen alleen bekenden weg voort, en wel over berggen, en door bosfchen en Tunderen (a). Den derden dag vonden wij sporen van rendieren, in welker herkenning de Tunguzen ongemeen bedreven zijn, naardien zij, zoo wel des winters als des zomers, niet alleen het getal der rendieren of paarden, die langs eenen weg gegaan zijn, maar ook den tijd
naauw-

(*) [Zie bladz. 42 (1). *Holl. Vert.*]

(a) *Tunderen* heeten hier natte, moerasfige streken lands, die slechts met mos en hoopen aarde bedekt zijn, en waarop niets dan kleine, verwarde struiken wasfen, welke zich insgelijks ligt met mos laten overdekken.

BLIXE OPSLAAN.

PENNIDARTUNGZEN, DIE REINE JETTE TOT EN

DEZE TOT EEN NACHTVERBLYF OPSLAAN.

naau
ren
kerd
ren
ren.
dadel
zich
ftilge
met
in pla
zeer v

De
aan d
Omek
Indige
zoo be
bedekt
dieper
vadem

Der
afhelle
Ochot
dagen
te pla
heeten
het jaa
hynne

I. D

naauwkeurig weten te bepalen, hoe lang de sporen daarin zijn gedrukt geweest. Zoo verze-
kerden onze leidlieden terstond, dat deze sporen hunner landslieden van denzelfden dag waren. Wij volgden, en achterhaalden hen ook dadelijk des avonds op de plaats, alwaar zij zich tot het nemen van hun nachtverblijf hadden stilgehouden. Zij wisselden den volgenden dag met ons van rendieren, en gaven ons versche in plaats van de onze, die in der daad reeds zeer waren afgemat.

1786.
Maart.

Den 15den kwamen wij omtrent den middag aan den Kuidusfun, die, zoo dra hij met den Omekon vereenigd is, met denzelven den naam Indigerka aanneemt. De landstreek was even zoo bergachtig als de vorige, en met larikshout bedekt. De sneeuw lag hier aanmerkelijk veel dieper, en op sommige plaatsen meer dan twee vademen hoog.

Den 20sten trokken wij, langs eenen zeer steil afhellenden weg tusschen bergen, op de rivier Ochota aan, op wier bedde wij onze reis drie dagen lang voortzetten, en toen aan eene woeste plaats kwamen, bij de Tunguzen Uega geheeten, alwaar zij op eenen bepaalden dag in het jaar van alle kanten bij elkander komen, en hunne jaarmarkt houden. Daar ontmoeten de

I. DEEL.

D

be-

1736.
Maart.

bewoners der steden en die van de gebergten elkander, en ruilen tabak, mesfen, naalden, snuisterijen en doeken voor rendieren, rendierhuiden, verscheidenerlei vellen en gedroogd vleesch en visch. Deze handel zou voor de eersten zeker ongelijk veel voordeeliger zijn dan voor de laatsten, zoo zij het grootste deel hunner winst niet in den zoo hartstogtelijk beminnden brandewijn weder verdrongen, en hunne ingeruilde waren als oppassende lieden mede naar huis namen om weder te verruilen: dan zou hunne winst mischien dikwerf driemaal meer bedragen dan hunne uitgaaf.

Het volk der Tunguzen leidt zoo wel des winters als in den zomer een zwervend herdersleven. Zij trekken onophoudelijk, met hun geheele huis, hunne familie en al hun vermogen, van plaats tot plaats; en alleen behoefte, regenachtig weder of de koophandel kan hen maar eene week lang op eene plaats ophouden; anders achten zij het eene zware straf, lang op eene plaats te vertoeven. Hunne gansche have, bestaande in kleeding, eene Jurte en eetwaren, laden zij op hunne rendieren, of liever zij hangen die denzelve op zijde, doch elk dier niet meer dan anderhalf Pud. Kleine kinderen, die nog niet rijden kunnen, zetten zij in gevlochten

kor-

en
n,
er-
gd
de
lan
un-
in-
in-
aar
un-
dra-

des
ers-
ge-
en,
re-
naar
an-
op
ve,
en,
nan-
niet
die
hten
kor-

EEN RENDIERTUNGUS IN ZIJNE ZOMERKLEEDING.

ko
de
zw
alg
W
eer
wa
de
der
ne
hee
nig
lijk
den
heb
een
wer
zich
doe
ke l
waa
mer
op :
den
der
mak
gen.

korven, welke zij met mos vullen, en almede den rendieren op zijde hangen, met een' even zwaren last aan de andere zijde, gelijk zij in het algemeen al hun goed op deze wijze laden. Weent het kind op den weg, zoo geeft men het een stuk raauw vet om aan te zuigen. Volwasfene mannen en vrouwen rijden, en hebben de lastdragende rendieren achter zich aangebonden. De rijkdom der Tunguzen wordt naar hunne rendieren berekend. Hoe meer er iemand heeft, des te rijker en hooger is hij geacht. Ecnige hebben er tegen de 2000, die gewoonlijk op mosrijke plaatsen in groote kudden weiden: maar hoe veel rendieren een Tunguus ook hebben mag, hij flagt er geen van, ten zij er een viel, of ziek of anders beschadigd of kreupel werd; anders zou hij liever honger lijden, of zich met de schors van boomen of eene oude door het weder bedorvene huid generen, welke laatste bestendig tegen het geval van nood bewaard, en overal door hem wordt medegenomen. Een geflagt rendier eten zij geheelenal op: dat is, niet alleen het vleesch, de ingewanden en het bloed, maar ook al de onreinheden der gedarmten, waarvan zij eene foort van meel maken, door er bloed en vet mede te vermengen. Raauw vleesch eten zij niet, ten zij het

1786.
Maurt.

1786.
Maart.

gedroogd mogt zijn; maar het merg uit de been-
deren eten zij raauw: ik proefde het zelf, en
vond het geheel niet walgelijk.

Den 25sten van Maart droegen onze rendieren
ons verder tot aan de plaats Arka, zoo geheeten
naar de rivier van dezen naam, die zich in de
Ochota ontlast. Hier wonen eenigé Voettungu-
zen, dus genoemd, omdat zij, bij gebrek van
rendieren, in den zomer te voet moeten gaan;
maar des winters spannen zij honden voor hun-
ne *Narten*. Zij wonen in Aardjurten, doch
zijn voor het overige in niets van de Rendier-
tunguzen onderscheiden. Hiervandaan reed ik
nu met honden en op *Narten* verder.

Narten zijn ligte sleden, ongeveer 12 voet
lang en 2 voet breed, en van de slede af omtrent
anderhalven voet hoog. Zij zijn zoo dun en
ligt, dat zij met eene hand kunnen opgetild wor-
den. Men spant er 10 of 12 honden voor, en
wel op de volgende wijs: vooraan, in het mid-
den van de *Narte*, is een riem vastgebonden, die
voor een' disfel dient, ter zijde van welken
men de honden, in zelen, door middel van
bijzondere daartoe bereide kleine srikken, met
houten pennen vastmaakt. De eene hond in het
voorste paar moet ten minste aan twee woorden
gewoon zijn, waarmede men hem toeroept zich
regts

is
n
n
n
le
i-
n
;
i-
h
r-
k

et
nt
en
r-
en
d-
ie
en
an
et
et
en
ch
gts

EENE

EENE RENDIERTUNGUZIN IN HARE ZOMERKLEEDING.

reg
stil
sch
l
ijze
ren
met
drij
sled
wan
ont
holl
niet
in h
wijn
boo
mint
voor
dier
uit s
houc
eene
wra
zegt
best.
te sp
Va

regts of links te wenden. Om de Narte te doen
 flilstaan, steekt de voerman zijnen *Oschtol* tus-
 schen de twee zijden der slede in de sneeuw.

1786.
Maart.

De *Oschtol* is een dikke houten staf met een
 ijzeren bekleedsel, die aan zijne punt een ijze-
 ren klapperwerk heeft, het welk dient, om
 met zijn geraas de honden door schrik voort te
 drijven. Bij het naderen der lente wordt deze
 sledevaart met honden ten uiterste moeilijk;
 want dewijl de Narten geene sneede maken, zoo
 ontstaan er door dezelve groote afhellings en
 holligheden in den weg, waardoor de reizigers
 niet zelden worden omvergeworpen; en dit is
 in boschachtige streken des te gevaarlijker, de-
 wijl de afhellende plaatsen dikwijls vlak naar
 boomen toe afloopen, waaraan men zich bij de
 minste onvoorzigtigheid deerlijk kan kwetsen;
 vooral wanneer de honden het eene of andere
 dier op het spoor geraken: want dan loopen zij
 uit alle krachten, en laten zich door niets op-
 houden. Op de rivieren zetten zij ook wel eens
 eenen otter na, en trekken zoo de slede in een
 wrak. Wanneer dat gebeurt, hetwelk men
 zegt dat niet zelden voorvalt, dan doet men
 best, met of de slede om te smijten, of er uit
 te springen, en hen te laten loopen.

Valt er in het begin van den winter, of ook

1786.
Maart.

verder in het faizoen, in eens zoo veel sneeuw, dat de honden daarin verzinken, dan gaan een of twee menschen op sneeuwschoenen vooruit, om dezelve plat te treden, en den weg van de eene plaats naar de andere, naar de kenmerken van boomen, bergen of rivieren, af te teekenen. Dikwerf jaagt een hevige wind den weg op nieuws vol: dan moet hij wederom geslecht worden; en van daar komt het, dat de wegen in hoogte gelijk worden met de overige sneeuw, en in opene streken wel eens hooger. Door het veel berijden met Narten vriezen de wegen ten laatste zoo vast, dat zij eenen mensch kunnen houden. maar in het voorjaar, als het begint te dooijen, is het niet mogelijk dezelve te voet door te komen; want dan zou men ligt in de sneeuw kunnen verzinken. Ook in dit jaar lag zij op sommige plaatsen over de 2 vademmen hoog.

Den 27sten van Maart kwam ik te Ochotsk. Het ligt aan de kust der naar zijnen naam genoemde zee, nabij den mond der twee hier samenloopende rivieren Ochota en Kuchtui, en wel langs eene smalle zandbank, uit kleine steenen bestaande, en die niet meer dan 150 vademmen breed is. De Ochota stroomt er alle zomers geweldig tegen aan, en sleept jaarlijks eenige

WENK BAKKEN VAN OGHOTZK IN GEBRUIK IS.

W. Dickel, sculp.

EENE SNIEGWIJDEDE (NARTA) DOET HONDEN BESPAAND, ZOD A.G.S. DEZORNEE KON

van Pöschel's pen.

LAIS DEZEERTE IN DE OMLIGGEN DE STREKKEN VAN OGHOTZK IN GEBRUIK IS.

ge
reec
gen
nen
was
ten
te v
mee
oud
wer
hou
een
vo
amb
wel
geri
hou
zen
wor
wer
hoo
fchi
lifel
tot
I
doo
mid

1786.
Maart.

ge huizen weg, zoo dat de stad in korten tijd reeds drie straten verloren heeft; terwijl integendeel aan de zeezijde de zandbank, door steenen welke de stormen opwerpen, jaarlijks aanwast. Om deze reden heeft de regering besloten, de stad naar eene andere meer veilige plaats te verplanten, waarom er geene nieuwe huizen meer worden aangelegd, terwijl bijkans al de oude, die bij de stichting der stad gebouwd werden, vervallen zijn. Ochotsk heeft eene houten kerk, eene vesting met stormpalen en eenige magazijnen. De huizen dezer plaats zijn voor het grootste gedeelte de eigendom van ambtenaren in den krijgs- of staatsdienst, van welke de laatste meestal bekleed zijn met de regeringsposten, die bij de oprigting van het stadhouderfchap Irkutsk werden ingesteld; want dezen, en de eerstgenoemden, maken de eenige inwoners der stad uit. Bij de gemelde instelling werd Ochotsk eene regerings- of provinciehoofdstad, en onder haar gebied behooren het eilands Kamschatka, de Aleutische en Kurilische eilanden, en de geheele kust, van Ochotsk tot aan het Tschukatische voorgebergte.

De handel wordt hier meestendeels gedreven door kooplieden uit andere steden, die levensmiddelen en andere waren voor de Russen, en

1786.
Maart.

voor de Tunguzen, Jakuten, Kozakken en Tschukschen, welke met pelterijen betalen, en ook wel eenige goederen van den Aziatfchen fmaak aanbrengeu. Er zijn ook handelgezelschappen, die hier hunne gelastigden hebben, welke te Ochotsk of in Kamfchatka fchepen bouwen, en dezelve naar de Aleutifche eilanden of het noordelijke Amerika zenden, om bevers, zeebeeren, vofsen en fteenvofsen te vangen. De hiertoe vereifchte manfchappen worden bijkans in alle oorden van Rusland gehuurd, en het bevel over dezelve wordt aan eenen man uit hun midden, die zulke jagtreizen reeds meermalen gedaan heeft, met den titel van Peredowschtschik (voorganger) opgedragen. Daarenboven geeft de regering eenen ftuurman en onderftuurman, om het fchip te regeren. Derzelve vaart duurt menigmaal wel tien jaren; na hunne tehuiSkomst worden er van de geheele vangst zekere verdelingen gemaakt, welke men Pai noemt.

Zoo dra ik den bevelhebber dezer ftad van de oorzaak mijner komst onderrigt, en het noodige verlof van hem had bekomen, begaf ik mij tot het onderzoek van de vaartuigen en bouwftoffen. Van vijf in deze haven behoorende Transportvaartuigen vond ik de twee, die in den togt des kapiteins KRENIZIN gebruikt waren,

ver-

ver
in d
naar
terd
in d
den
wor
al ha
den
gen
well
ken
mijd
Ver
bou
de m
verva
daar
overi
deelt
nen,
als di
na g
In
om d
onder
fchrij

verrot en onbruikbaar; de drie overige waren, in den verledenen zomer, met levensmiddelen naar Kamschatka gezonden, alwaar zij overwinterden. Het waren alle schepen van één dek, in den smaak onzer galjooten gebouwd; zij konden derhalve tot eene verre reis niet gebruikt worden; ook durfde men deze haven niet van al hare vaartuigen berooven; want daardoor zouden Kamschatka, de stad Intschiga en de vestingen Tauskoi en Jumskoi van de levensmiddelen, welke dezelve hun jaarlijks toevoeren, verstoken, en derzelver inwoners aan eenen onvermijdelijken hongersnood ter prooi gegeven zijn. Vervolgens onderzocht ik den voorraad van bouwstoffen en scheepsbehoeften, die alhier in de magazijnen bewaard werd, indien men bijna vervallene houten loofsen zoo noemen mag, en daar vond ik ook zeer weinig bruikbaar; het overige was door het langdurig liggen, en gedeeltelijk ook door de slechtheid der magazijnen, die in eene weersgesteldheid zoo vochtig als die van dit land des te meer schade doet, bijna geheel verrot.

In het begin der maand April ging ik op reis, om de boschen in de omliggende landstreek te onderzoeken; want dewijl ik hier geene beschrijving van dezelve vond, moest ik zelf

1786.
Maart.

April.

1786.
April

reeds opzoeken, hetgeen ik van nooden had. In dit werk verleende de voorganger van den tegenwoordigen bevelhebber, de Collegieasfesfor Koch, die de gelegenheid der omliggende landstreken genoegzaam kende, mij alle hulp, die maar eenigzins in zijn vermogen was. Ik ben dezen achtenswaardigen man te veel verschuldigd, dan dat ik, zonder de betuiging van mijne hartelijkste dankbaarheid, hier aan hem zoude kunnen gedenken. Zonder daar in het minste toe verplicht te zijn, vergezelde hij mij, uit louderen ijver om mij in de volbrenging van mijnen last behulpzaam te zijn, naar al de boschen, en deelde in al mijne ongemakken. Wij hebben op sneeuwshoenen (*b*) meer dan 70 Wersten rondgewandeld, en ons, in de eerste dagen dezer wandeling, in der daad degelijk afgemareld, en uit onbedrevenheid in deze wijze van gaan onze voeten doorgeloopt. Bij iederen stap geraakten onze schoenen, nu eens in de struiken, dan weder in elkander, verward; daardoor vielen wij onophoudelijk, en verzonken

in

(*b*) Men heeft hier tweedertel sneeuwshoenen: de eene soort, voor weke sneeuw geschikt, is breed en van onderen met rendiervellen gevoerd; de andere, voor sneeuw die reeds is vast geworden, smal en lang, zonder alle onderbekleedfel.

in de
geen
kon
in de
uitgef
flecht
fchoo
boom
dat m
niet
Ocho
te wo
duiden
men,
de sta
plaats
heid,
genoc
men
eerste
timme
er van
deze
plaag
beide
lieder
zaken

in de sneeuw, die zoo vervaarlijk diep was, dat geen onzer zich zonder vreemde hulp daaruit kon redden. Wij bezigtigden al de boschen in de bovenlanden aan de rivier Ochota, in eene uitgestrektheid van 80 Wersten, en vonden slechts op twee plaatsen goed timmerhout; want schoon de geheele oever der rivier met lariks-boomen bezet was, vonden wij deze zoo klein, dat men dezelve tot den scheepsbouw volstrekt niet kon gebruiken. Twintig Wersten van Ochotsk, op de plaats Tschernolesje (het zwarte woud), vonden wij allereerst een weinig beduidend getal van wat dikker een bruikbare boomen, en vervolgens eerst weder 75 Wersten van de stad, aan den regter oever der Ochota op de plaats Mundukan, en wel in zulk eene hoeveelheid, dat men er voor twee vaartuigen zeker genoeg aan had. In het midden van April kwamen wij te Ochotsk terug. Nu was mijne eerste zorg, werklieden te vragen, om het timmerhout aan te voeren: doch ik verkreeg er van den bevelhebber slechts zeer weinig, en deze waren zoo deerlijk door de scheurbuik geplagd, dat zij nauwelijks gaan, veel minder arbeiden konden. Aan deze kwaal zijn alle arbeiders hier zeer onderhevig. De voornaamste oorzaken daarvan zijn het vochtige, natte weder en

de

1786.
April.

1786.
April.

de ongezonde levensmiddelen, die bijna alleen bestaat in gezouten visch en zuur water uit een afloopend kanaal, Burduk genaamd. Versche spijsen kunnen zij zich in den winter niet bezorgen; aan vleesch en visch was zelfs niet eens te denken. Men kon nog wel een' geringen voorraad van andere levensmiddelen bij de kooplieden vinden; maar die werden door dezelve voor een' onmatig hoogen prijs verkocht: een Pud boter kostte 30 Rubels, een Pud grutten 7 en een Pud tarwemeel 10 Rubels. Alle inwoners, die eenig vermogen bezitten, koopen gewoonlijk op de zomerjaarmarkt al hunne benooidigheden voor een geheel jaar in, of ontbieden dezelve van Jakutsk; al wie daartoe niet in staat is, kan op een' anderen tijd niets bekomen, en staat zelfs voor het uiterste gebrek bloot. Misfehien hadde ik bij mijne aankomst alhier dit lot gehad, indien ik niet door de inwoners van den hoogsten rang, den bevelhebber, de oversten KOSLOW en UGRAIN, den hofraad REINIKE en den Collegiasfesfor KOCH op de allervriendelijkste wijze ontvangen, en aan hunne tafel genoodigd was. Daardoor werd ik in korten tijd met de omstandigheden dezer plaats beter bekend, dewijl ik het geluk had in de vriendschap en het vertrouwen van deze achtenswaardig-

di-

lige
den e
van
niet
Heer
dezer
van e
Teg
van ijs
ter zo
den m
dit du
keerde
begon
nameli

(ee)
opsporen
de bes
Rusfifel
Kuns
men. I
voet; z
gedeeld
het blaau
in de be
gevonde
Kamb

dige mannen te deelen, hetwelk de zwaarigheden en hindernissen, die mij in de volbrenging van den mij opgedragen last voorkwamen, niet weinig verlichtte: in het bijzonder was de Heer KOCH, met zijne naauwkeurige kennis dezer landtroek, door zijne raadgevingen mij van eenen ongemeen grooten dienst.

1786.
April.

Tegen het einde van April werd de Ochota van ijs bevrijd; en terstond daarna rees haar water zoo ongemeen sterk, dat het alle lage landen met een' ongeloofelijken spoed bedekte: doch dit duurde niet lang; want tien dagen daarna keerde zij reeds binnen hare oevers terug. Nu begonnen er zich ook vischen te vertoonen: namelijk (c) Malmen, Kunschen en Kambalen;
ver-

(cc) De namen *Keta* en *Malma* heb ik nergens kunnen opsporen; van de overige hier genoemde vischsoorten zal ik de beschrijving mededeelen, die in het woordenboek der Russische akademie gegeven wordt.

Kunsha, *Salmo Cundsha*. PALLAS. Eene soort van zalmen. De lengte van den visch bedraagt gewoonlijk twee voet; zijn staart is in de gedaante van eene tweetandige vork gedeeld; de schubben zilverkleurig; maar de zijden vallen in het blaauw, en zijn met witte stippen geteekend. Hij wordt in de bogt van den noordelijken oceaen en in de witte zee gevonden.

Kambala. *Pleuronectes*. Onder dezen naam begrijpt men
ver-

1786.
April.

vervolgens geheele heren van kwabben en haringen, die uit de zee de rivier inzwommen; en op deze volgden steuren en robben, die hier Nerpen genoemd worden. De versche visch en het jonge groen herstelden mijn volk weder tot deszelfs krachten, en ik kon hetzelfde nu reeds uitzenden, om timmerhout te halen. Eerst kapten zij het in het bosch van Tschernolessja en naderhand ook in dat van Mundukan. Gedurende de maanden Mei en Junij ging dit werk spoedig genoeg voort.

In het begin van Junij verdwenen de genoemde vischsoorten, en daarop kwamen er andere uit de zee: namelijk de (c) Keta en de Neerka,

verscheidene zeevischsoorten met een ongeschubd, langwerpig rond ligchaam; deze geven slijm op, als zij stil liggen, en dragen hunne oogen aan de eene zijde. Hunne rug- en zwemvinnen beslaan de geheele lengte van hun ligchaam.

Neerka. Salmo. Deze behoort tot de zalmsoorten, is ongeveer eene el lang, en een vijfde van eene el breed; rood van ligchaam; de kop is zeer klein; de vinnen kort en spits; 5 tanden aan iedere zijde; klein; roodachtig; de tong blaauw, maar aan de kanten wit; de rug blaauwachtig met zwartachtige vlekken; aan de zijden zilverkleurig; de buik wit; de staart een weinig opwaarts verheven; de schubben groot en rond, en laten zich gemakkelijk van de huid afnemen.

Zij trekken met groote legers uit de oostelijke en de Penschinskische zeeën de rivieren in.

ka, die in groote en gedaante zeer veel naar den zalm gelijk, met dat onderscheid, dat de Neerka een veel rooder en ook een vaster vleesch heeft: zij smaakt zeer aangenaam, en is in Julij ook tamelijk yet. In Augustus en September zijn zij er in zoo groote menigte, dat het water er zelfs naar smaakt. Dan verschaffen de inwoners zich ook eenen voorraad van dezelve voor het geheele jaar, tot eigen gebruik en tevens voor hunne honden, waarvan er in ieder huis een of twee span, dat is 12 of 24, tot de winterreizen worden gehouden. De honden van dit land zijn anders zeer gelijk aan onze Russische, behalve dat zij weinig baffen, maar des te meer huilen, het welk gewoonlijk tweemaal 'sdaags geschiedt, voornamelijk bij het aanbreken van den dag, of nog vroeger, wanneer men hen hier of daar tot eene reis inspant. Een van allen heft den toon aan, de andere volgen, en eindelijk huilen al de honden in de geheele stad. Zulk een Concert is' dan waarlijk geen zonderling aangenaam onthaal voor den vreemdeling.

De toebereiding van den visch geschiedt op menigerlei wijze: de Neerka, die vroeger gevangen wordt, spant men uit elkander, en rookt men in eene daartoe bijzonder ingerigte rookkamer;

1786.
April.

1786.
April.

mer; vervolgens wordt zij in eene kist gelegd; en met gedroogde en fijngestampde Keta bestrooid, waardoor men meent, dat zij beter bewaard wordt. Men verzendt haar ook naar Irkutsk en Jakutsk, doch om de kosten der overvoering in geen groote menigte. De Keta wordt in de zon gedroogd, na dat men vooraf de vetigheden van den middelsten graad heeft afgezonderd; en zoo toebereid heet zij Jukol. Hetgeen aan dezen visch minder goed is, valt den honden ten deel. Ook worden beide, de Keta en de Neerka, in groote vaten ingezouten, of geheel of de kuit alleen. Zout kookt men hier des zomers uit het zeeewater, in de keet aan de kroon behorende, en omtrent 11 Wersten van de stad gelegen. In het laatste van Augustus en het begin van September, als de visch allergrootst is, vangt men hem om zoo te zeggen niet meer: maar dan neemt men hem slechts met de hand uit de rivier, als uit een vat, en werpt hem in daartoe gemaakte kuilen, waar hij dan bederft, verrot en geheel uit elkander loopt. Deze spijs behoort den honden toe, maar ondertusfchen eet menig een ander dezelve ook wel. De Kamschatkadalen voor hun deel houden deze spijs voor eene der beste en smakelijkste, offchoon de geur derzelve in der daad niet lie-

liefe
paar
een
Sept
men
die
en L
legt
voor
M
visch
gen v
klein
men
uit; i
net z
worpe
den,
scheu
benev
rij be
het vi
kopp
den t

(d)
Hoogd.
I.

liefelijk en zoo sterk is, dat men het op een paar Wersten afftands kan merken, als er zulk een kuil wordt geopend. Omtrent het einde van September, of als de eerste vorst invalt, laat men de gevangene Keta, en eene andere vischfoort, die zich omtrent dezen tijd begint te vertoonen, en Lomki genoemd wordt (*d*), bevriezen, en legt dezelve op hoopen bij elkander, om als voorraad tot den winrer bewaard te blijven.

Men heeft grootere en kleinere netten tot de vischvangst, en gebruikt de eerste tot het vangen van grootere, de andere tot de vangst van kleinere vischsoorten. De groote netten werpt men aan lange staken vastgemaakt van het strand uit; in den tijd van eene sterke vangst wordt het net zoo schiekelijk vol, dat het naauwelijks uitgeworpen is, of het moet weder ingehaald worden, om door den al te zwaren last niet te scheuren. Het zijn voornamelijk Kozakken, die benevens hunne vrouwen zich met deze vischery bezig houden: deze lieden snoepen, onder het vischen, gaarne van het kraakbeen der vischkoppen, deels uit lekkernij, deels misfchien om den tijd te verdrijven; en van hen hebben de
hon-

1786.
April.

(*d*) Den naam *Lomki* heb ik nergens gevonden. *De Hoogd. Vert.*

I. DEEL.

E

1786.
April.

honden dit lekkerbeetje waarschijnlijk leeren kennen; want als er in den zomer zulk eene menigte visfchen aankomt, dat zij zelve er in ondiep water eenige kunnen betrappen, dan gaan ook zij op de vangst uit, maar verteren van hunnen buit niets dan den kop.

Trekvogels vindt men hier, in de lente en den herfst, ook in eene buitengewoon groote menigte. Tegen het einde van April en in Mei vliegen zij, in geheele legers, van het zuiden naar het noorden, en dan dalen ganzen en ooijevaren zeer gaarne op de velden in deze oorden neder, en vindt men met eenden van velerlei foort dikwerf de geheele bogt bedekt. In Junij trekken de ganzen en eenden verder, en nu verschijnen er in derzelve plaats snippen van verscheidene foorten. Maar in Julij en Augustus ziet men geene vogels meer, behalve de zeeëenden, hier Turpanen geheeten, die zich gewoonlijk in groote menigte aan den mond der rivieren ophouden. Dewijl deze omtrent het einde van Julij vervederen, en in dien tijd dus niet goed vliegen kunnen, zoo kiezen de inwoners van dit oord dan een' stillen dag uit, waarop zij met eenboomige kanen (e) in zee

ste-

(e) *Odnoderewka* wordt zulk eene kan: waarschijnlijk daar-

steken
mond
plaat
uit h
of va
en rij
naald
ner a
het d
ijverig
makke
riem a

De
hulp
wijffe
het ve
punt r
deze
voor z
gestok
naar e
zij de
het ve
Tungu

daarom
tot desz

steken, de vogels omfingelen, en naar den mond der rivieren, en vervolgens naar ondiepe plaatsen aan het strand jagen; dan springen zij uit hunne kanen in het water, slaan hen dood, of vangen hen ook wel eens met de handen, en rijgen hen met eene groote beenen of ijzeren naald aan een' langen riem, welken ieder hunner achter zich heeft: en op die jacht gebeurt het dan wel eens, dat, terwijl een voorlooper ijverig met vangen bezig is, zijn diefachtige makker achter hem een paar eenden van deszelfs riem afsnijdt, en bij de zijne voegt.

1786.
April.

De Tunguzen vangen deze Turpanen met behulp van eene kunstige, van hout gemaakte wijfjeseend. Deze houten eend binden zij aan het vooreinde eener lange staak, wier uiterste punt met een scherp stuk ijzer voorzien is. Op deze wijze toegerust, varen zij, deze staak ver voor zich op de oppervlakte van het water uitgestoken houdende, met hunne kleine kanen naar een' hoop mannetjeseenden, die, zoo dra zij de figuur gewaar worden, zorgeloos naar het vermeende wijfje toeylen, en zoo door de Tunguzen zonder alle moeite aan de vermelde

ijze-

daarom genoemd, omdat het hout van één' enkelen boom tot deszelfs zamenstelling genoegzaam is. *De Hoogd. Vert.*

1786.
April.

ijzeren punt geregen worden. In meren en in stil rivierwater vangt men de eenden met strikken. Men maakt namelijk in het meer of de rivier op verscheidene plaatsen eene heining van rijswerk, waarin men hier en daar eene opening laat, in welke de strikken gehangen worden. De eenden vinden geene andere uitkomst dan door deze openingen, en vallen zoo in de strikken. Nog op eene andere wijze worden zij door vischkuit (Kaviar) in strikken gevangen. Men maakt dan houten ramen, waarin teenen gevlochten worden met tamelijk ruime tusschenwijdten, en in deze maakt men verscheidene strikken vast, dan laat men den geheelen toefsel door onderaan gebondene steenen op plaatsen, die niet al te diep zijn, zinken, en schudt eene menigte vischkuit over de ramen en het rijswerk uit: dit lokaas zien de eenden van de oppervlakte, duiken er naar en worden gevangen.

Van boschgevogelte heeft men hier witstaartige arenden, oorhanen (*), patrijzen en veldhoenen. Ook vindt men hier nog een' opmerkenswaardigen vogel, die de watermusch genoemd wordt. Men ziet hem slechts des winters aan de opene plaatsen der rivieren:
hij

(*) [De *Tetrao Urogallus*. *Holl. Vert.*].

hij
vede
zwe
blijf
maa
op
hier
zijn
in di
de S
de C
de R
gewo
uitfp
trent
waar

(e)
vadem
of dra
leiding
waja
van de
Vert.
(f)
Ber,
(g)
(h)

hij heeft de grootte van eene lijster en zwarte vederen, en schoon hij aan zijne pooten geen zwemvlies heeft, duikt hij toch dikwijls en blijft zelfs eenige minuten lang onder het water: maar nooit heeft men nog waargenomen, dat hij op het water zwemt. Gewone musfchen zijn hier niet, en de kraaijen, welke men hier vindt, zijn geheel zwart. Van meeuwen ontmoet men in dit land vijf onderscheidene soorten: namelijk de Semifashennaja (*e*), graauw en wit gevlekt, de Goworuschka (*f*), de Mortyschka (*g*) en de Rasboinika (*h*). De eerste is van eene ongewone grootte, zoo dat, als zij hare vleugels uitspreidt, zij, met den kop en de pooten, omtrent de 7 arnvademen in omtrek heeft, van waar zij ook haren naam ontleent. Zij is zoo gul-

1768.
April.

(*e*) *Semifashennaja*, van *sem*, zeven, en *Sashena*, een vadem en ook een draad; derhalve: van zeven vademen of draden. Doch door het bijgevoegde woord wordt de afleiding nog eenigzins anders gewijzigd; want *Sashenamachowaja* beteekent de lengte der uitgespreide armen met insluiting van de borst. Dit komt met *vadem* overeen. *De Hoogd. Vert.*

(*f*) *Goworuschka*, van *goworit*, spreken; derhalve: *snapper*, of iets dergelijks.

(*g*) *Mortyschka*, zeemeeuw, *Sterna*.

(*h*) *Rasboinika*, rooveres.

1786.
April.

gafzig, dat zij, eene goede jagt gehad hebbende, buiten staat is om te vliegen. De graauwe met witte vlekken zijn gelijk aan onze Europeaanfche. Deze komen de Goworuschka's nabij, doch zij zijn kleiner. Haren naam hebben zij van die bijzonderheid, dat zij op het water zittende onophoudelijk fchreeuwen. De Morryfchka, zijnde de kleinste foort, heeft korte roode pooten, en een' gaffelvormigen ftaart. De laafte foort van deze meeuwen is zwart, van middelbare grootte, en met twee lange vederen in den ftaart voorzien. Deze vangen de visfchen nooit zelve, maar ontjagen die der andere meeuwen, van waar zij den naam van diefmeeuwen hebben verkregen.

VIERDE AFDEELING.

Komst van den heer BILLINGS te Ochotsk. Mijne afzending naar de rivier Kolyma. Weg langs de rivier Ochota opwaarts. Aanmerking over de onvruchtbaarheid des lands. De rivier Arka. Dans der Voetturzuguzen. Nachtverblijf aan een meer. Een in hetzelfde gevangen zonderlinge visch. Natuurdriest van vischen. De medehelper des Doctors verdwaalt. Men verlaat de Ochota en komt aan de rivier Kuidusfun. Vlucht van den gids, en daaruit rijzende zwarigheden in het opzoeken van den weg. Aankomst bij ledige Furten, en vervolgens aan eene plaats der Jakuten bij de rivier Omekon. Voortzetting der reis. Overgang over de hoogste bergketen. Komst aan de vesting Werchne-Kolymsk. Toebereiding van het timmerhout. Jakagieren. Hunne levenswijs. Het op stapel zetten van het eerste schip. Hevige koude. Het op stapel zetten van het tweede vaartuig. Onvoorziene brand.

In de eerste dagen van Julij kwam de heer BILLINGS, opperbevelhebber op dezen togt, te

1786.
Julij.

1786.
Julij.

Ochotsk aan; en kort na hem de Doctor MERK, de kapiteinluitenant HALL en de schipper BAKOW met de gewapende manschap en de levensmiddelen. Toen vernam ik, dat alle personen, met rang van officier bij den togt aangesteld, den 7den van Maart, in gevolge eener allerhoogste verordening, eene verhooging van rang hadden bekomen, en dat ik derhalve tot kapiteinluitenant was benoemd.

Aug.

Met het einde van Julij gaf ik, op last des bevelhebbers, alle onder mijn bestuur gestaan hebbende zaken, benevens mijn bevelhebberschap, aan den kapiteinluitenant HALL over, om zelf naar de vesting Werchne-Kolymsk te vertrekken. Uit de zoo even van Irkutsk aangekomene paarden werden er met moeite 100 van de beste gekozen, waarmede ik dan, den eersten van Augustus, aan het hoofd der mij toevertrouwde manschappen, uit Ochotsk trok. Ik kreeg den schipper BAKOW, den stafscheelmeester ROHBECK, den stuurman BATAKOW, den teekenmeester WORONIN, een' timmerman en 20 gemeenen met mij. Van degenen, die mede naar de rivier Kolyma bestemd waren, bleven de heer BILLINGS, de Doctor MERK en zijn medehelper, een schrijver, een bootzman en 3 jagers nog te Ochotsk, om de laatste hand aan eenige werkzaamheden

te leggen. Onze weg liep in het begin langs de smalle, boschrijke kust, die van Ochotsk af zeven Wersten opwaarts langs de rivier gaat, en aan de andere zijde de zee heeft. Op deze hoogte wenát de Ochota, en met haar de langs haar heenloopende weg, zich regts en van de zee af; maar dewijl te dezer tijd de rivier door den sterken regen zoo hoog gerezen was, dat de weg aan beide hare oevers onder water stond, keerden wij ons zijwaarts, en trokken met veel moeite door boschen en moerasfen. Op den derden dag was het water zoo zeer gevallen, dat wij onze reis langs den gewonen weg konden voortzetten, en slechts hier en daar eenige kleine kanalen, door de overstroming gevormd, hadden te doorwaden. 34 Wersten van de stad kwamen wij aan de Jakutische plaats Medweschja Golowa Beerenkop, en 9 Wersten van daar aan eene andere, Kuch-Torach genaamd, en eindelijk 75 Wersten van Ochotsk aan de plaats Mundukan. Hier vertoefden wij eenen dag, om onze doornat geworden pakkaadje te droogen.

Net hiertoe was de weg, buiten het eenige ongemak door de overstroming veroorzaakt, zeer goed, en spreidde bijna overal zeer schoone landschappen ten toon. De boschen bestonden voor het grootste gedeelte uit lariksboomen,

1786.
Aug.

1786.
Aug.

en eenige weinige uit berken en elzen; op de eilanden, door de rivieren gevormd, zag men wilgen en populieren en pijnboomen, en de bladen der laatste verspreidden eenen zeer aangename, specerijachtigen geur. De wegen vond men met wilde rozenstruiken en Shimolost (a) rijkelijk bezet, welke laatste plant zeer zoete bezien heeft bijna zonder alle schertheid, die hier zeer hoog geschat worden. Hier en daar vindt men

(a) *Shimolost. Lonicera Xylosteum.* Eene struik, wier hoogte niet veel meer dan een vadem is; derzelve stengel is graauwachtig wit en glad; de bladen zijn gerand maar met scherpe punten, en er liggen altijd twee van dezelve tegen elkander aan. Aan elken bloefemiteel vindt men twee witte bloefems. De vrucht is eene ronde, sappige, roode bezie, waarvan er altijd twee dicht bij elkander wasfen, en die vier kleine korrels in zich heeft. Het hout wordt tot laadstokken, pijpstelen en dergelijke gebruikt. Deze bezie is een geliefde kost van verscheidene vogelen. Eene bijzondere en betere soort van dit gewas is de Tartaarsche Shimolost, die ongelijk veel hooger opwast, en wier bladen de gedaante van een hart hebben en effen zijn: ook zij draagt twee bloemen bij elkander, maar van eene bleekere vleeschkleur. De bezieen zijn dicht en vast, en van eene ligte oranjekleur. Zij wast in Siberie. *Woordenboek der Russische akademie. Aant. v. d. Schr.* Dit laatste is waarschijnlijk wel de plant, door den schrijver de *Shimolost* genoemd; welk woord in het woordenboek door *wilde kersfen* wordt overgezet. *Aant. v. d. Hoogd. Vert.*

men ook boschbezien en de Kneesheniza (b), wier vrucht en bladeren aan die der veldaarbezie zeer gelijk zijn, en die alleen daarin verschillen, dat haar bloesem niet wit, maar rozenkleurig is. Hare beziën zijn van een' zeer aangename geur en een' heerlijken smaak. De inwoners gebruiken de bloesems en bladeren als thee, en trekken er ook een afkookfel van, hetwelk zij voor een allerheilzaamst middel houden tegen*borstziekten, den hoest, stikzinkingen en in het algemeen tegen alle droevige toevallen, die uit verkoudheid zoo ligtelijk ontstaan. Het gras wast in dit land overal digt en hoog op het veld; en schoon dit nu een' vetten grond teekent, hebben nogtans een aantal vruchteloze, door

1786.
Aug.

(b) *Kneesheniza. Rubus arcticus.* Hare vrucht heeft veel gelijkheid met de aardbezie; wast aan driebladerige stelen en wei boven aan den steel; van aanzien en grootte zeer gelijk aan de framboos en donkerbruin, met een' aangename welriekenden wijngeur en zuurachtigen smaak. Deze bezie is de aangenaamste van alle, die in de noordelijke landen gevonden worden; zij behoort in Zweden, Rusland, Siberie en Kanada te huis. In het Gouvernement Wologda wordt zij Poleniza genoemd. *Woordenb. der Rusf. akad. Poleniza* zou men volgens de afleiding door Veldbezie, en *Kneesheniza* door Vorstfenbezie kunnen overzetten. *Ann. v. d. Hoogd. Vert.*

1786.
Aug.

door de regering genomene proeven bewezen, dat dezelve geen koren voortbrengen kan. Dit moet men geenszins aan de onvruchtbaarheid van den grond, maar aan de kortheid van den zomer en aan de diepe sneeuw toeschrijven, die op eenige plaatsen in het midden van Junij nog niet weggedood is, alsmede aan het vochtige, koude weder, dat niet zelden juist in dien tijd invalt, wanneer de hitte zeer noodig zou zijn, om het graan te doen rijpen. En dit is ook de reden, waarom zelfs de tuinvruchten hier niet zoo wel slagen als op andere plaatsen, die zelfs wel, gelijk b. v. Archangel, nog nader aan den noordpool liggen, maar eene betere luchtgesteldheid hebben. De kool heeft doorgaans geen stoel, maar schiet slechts in bladen op; aardappelen, radijs en wortelen worden hier wel geteeld, maar blijven zeer klein.

Ongeveer 20 Wersten voorbij de plaats Mundukan behielden wij nog eene drooge, aangename landstreek: maar toen ontmoetten wij weder moerasfen en bergen. De boschen bestaan overal uit lariksboomen: maar dewijl deze in het afhangen der bergen en op vochtige en mosachtige plaatsen in de dalen wasfen, wordt het hout nooit sterk genoeg, om tot timmerhout gebruikt te worden. Het mos van deze moerasfen wikkelt

kelt zich in de wortels der boomen, en vormt op die wijze eene tamelijk vaste, maar evenwel altijd bewegelijke brug, die vooral onder den voetsporen der paarden niet weinig schudt. Ook gebeurt het niet zelden, dat deze er doortrappen en in het moeras zinken, waarop al de voerlieden ter hulp toeschieten, en het gezonkene dier den last afnemen, waarna zij, zoo dra zij hetzelfde hebben opgeholpen, op eene versche plaats een' nieuwen weg maken. Zulke doorzakkingen in een moeras noemt men Baidaranen. In deze drasfige streken vindt men de moerasbeziën (c) in groote menigte, en in de dalen vooral aan den kant der beken ook de boschbeziën.

Den zesden dag onzer reis kwamen wij te Arka, eene plaats der Voettinguzen, omtrent 100 Wersten van Ochotsk, aan den mond van eene

1786:
Aug.

(c) *Moroschka. Rubus chamæmorus.* De beziën zijn van eene geelachtige kleur, hebben de gedaante van een' halven bol, van de grootte eener kers, en zijn als het ware uit driehoekige, maar afgestompte en in dubbele rijen bij elkander gevoegde, kleine besjes, van de grootte van hennipzaad, zamengefeld. Haar week vleesch is zeer sappig. Hare pit heeft een' dunnen, zeer ligt breekbaren dop. Zij wast in de noordelijke landen op mosachtige, moerasfige gronden, is zeer verkoelend, en daardoor een allerheilsaamst middel tegen de scheurbuik. *Woordenb. der Rusf. akad.*

1786.
Aug.

eene tamelijk groote rivier van denzelfden naam, die zich in de Ochota ontlast. Op dezen dag achterhaalde ons de bevelhebber van den togt met de overige te Ochotsk achtergeblevene manschappen, behalve den bootsman, die in het zwemmen over eene beek van het paard gevallen en verdronken was. Wij vonden de inwoners der plaats bezig met vischen. Het gold de Kera, die in groote menigte de rivier was opgezwoomen, en welke men des te ligter kon vangen, omdat het water hier niet zeer diep, en daarenboven zoo helder is, dat men niet alleen tot op den grond zien, maar zelfs den vetten visch zeer goed van de magere kan onderscheiden. De Tunguzen steken dezelve met gaffels (*d*), en zijn daar zoo handig in, dat zij nooit eenen visch mislaan, maar met iederen slag hunnen buit ophalen.

Na den avondmaaltijd gaven onze gastheeren ons eenen dans. Mannen en vrouwen vatten elkander

(*d*) De *Gaffel*, in het Rusfisch *Bagor*, is een werktuig, dat voornamelijk door de Kozakken aan den Ural alsmede in de Wolga tot de vischerij gebruikt wordt; hetzelfde bestaat uit een' ijzeren haak, die in zijne scherpte als eene vork uitgehakt en aan een' langen flok vastgemaakt is, en daar meestal tot het steken van steuren en dergelijke vischen gebruikt wordt.

and
ger
de
doe
der
ool
vre
die
doe
niet
heb
gen
uit,
zen
V
elka
Ark
link
dere
loop
ten,
Atar
ften
ken,
fcher

(*)

ander bij de hand; maakten een' kring, en sprongen naar de maat van een gezang, dat slechts uit de twee woorden *Ochur*, *Juchur* bestond, die door de dansenden onophoudelijk herhaald werden. Hoe armzalig de toestand dezer menschen ook mag wezen, zij zijn toch ongelijk veel tevredener, dan veel van die zonen des geluks, die hunne dagen in onafgebroken brasferijen doorbrengen. IJdelheid en zorgen kennen zij niet. Hunne behoeften zijn zeer naauw bepaald: hebben zij visch genoeg, zij hebben ook geluks genoeg: deze maakt hun voornaamste voedsel uit, en daarvoor ruilen zij van de Rendiertunguzen hunne boven- en onderkleederen in.

Van hier trokken wij den volgenden dag in elkanders gezelschap verder. Twee Werften van Arka sloegen wij, de rivier Ochota verlatende, links af over bergen en door boschachtige Tunderen (*), doorwaadden de over onzen weg loopende rivieren, die zich in de Ochota ontlasten, en kwamen eindelijk bij de kleine rivier Atarlan uit, langs welke wij omtrent 20 Werften ver tot aan haren oorsprong opwaarts trokken, en vervolgens over drooge zandbergen tusschen eene menigte kleine meren doortrokken,

tot

(*) [Zie bladz. 48 (a)].

1786.
Aug.

tot dat wij ongeveer 10 Werften verder naar de rivier Uega afdaalden, die insgelijks in de Ochotavalt, en bij welke wij eenige Jurten van Rendiertunguzen vonden. Van de Arka tot hier hier rekent men den afstand op omtrent 80 Werften.

Tot den 9den van Augustus toe hadden wij zeer goed weder; er viel in het geheel geen regen, maar 'smorgens en 'savonds was het vrij koud. Tegen den avond van den 9den begon het te regenen, en dat duurde niet alleen dien nacht, maar ook nog bijkans den geheelen voormiddag van den volgenden dag. Dewijl de Jakuten, die ons tot hier toe geleid hadden, den weg niet verder wisten, namen wij van de Tunguzen in deze landstreek 4 man tot gidfen, en nog 22 rendieren tot trekbeesten aan. Van de Uega af werd de weg ten uiterste moeijelijk, loopende gestadig door bergachtige en moerasfigelandstreken, en was hij dikwijls door omgevalene boomen, welke de brand had nedergeveld, geheel toegesloten (e). Op deze wijze hadden wij

(e) Ook in de streken om Petersburg v. branden niet zelden aanzienlijke gedeelten van boschen. Zulk een brand ontstaat gewoonlijk door de onvoorzigtigheid der in karavannen naar de stad reizende boeren, wier vuren, welke zij aanleg-

leggen
veren,
en omtrent
Vert.

I. D.

wij naauwelijks 30 Werften afgelegd, toen onze paarden zich zoo afgemarteld hadden, dat eenige derzelve geheel krachteloos waren, en wij ons gedwongen zagen, om hen in een bosch achter te laten. Des avonds namen wij ons nachtverblijf aan een meer, hetwelk in zijnen omtrek ongeveer 3 Werften groot was, en waar wij zeer goed voeder vonden; weshalve wij, om de arme dieren weder een weinig op hun verhaal te brengen, ook den volgenden dag op die plaats vertoefden.

1786.
Aug.

Van hier zond de kapitein BILLINGS zijnen geheimschrijver en zijn' timmerman, met de noodige onderrigtingen, naar de vesting Wercline-Kolymsk aan den kapitein-luitenant BERING, die in het begin van den zomer, met levensmiddelen en de noodige stoffen tot den scheepsbouw, derwaarts van Jakutsk was vooruitgezonden.

Onze jagers schoten voor ons in een nabij gelegen bosch eenige parrizzen en veldhoenen. In het meer vingen wij met netten verscheidene
Cha-

leggen om zich te verwarmen, een aangenaam gezigt opleveren, hetwelk men bijna alle avonden op hooge plaatser in en omtrent de stad genieten kan: maar . . . enz. *De Hoogd. Vert.*

I. DEEL.

F

1786.
Aug.

Chariusfen (*f.*), en onder dezelve ook eene Neerka, die geheel veranderd was, en bijna volstrekt geene gelijkheid meer had met denzelfden visch, zoo als hij pas uit de zee in de rivier komt: zij had in het geheel geene schubben meer, maar in derzelver plaats slechts hoogroode en donkerblauwe vlekken; hare vinnen waren geheel krom geworden; op den rug had zij een' bogchel gekregen; ook was haar gansche ligchaam zeer ijl en sponsachtig geworden. Naar dit

(*f.*) *Charius. Salmo Thymallus.* Eene foort van zalm. De kop is niet groot, met een' stompen bek voorzien en zwart gevlekt; de visch heeft bovenop eene donkere kleur, maar is onderaan en aan de zijden blaauwachtig. In zijne bekken staan twee rijen kleine tanden; en deze vindt men achter in de keel. Zijn ligchaam is met eene dikke vaste schobbe bedekt, de rug eenigzins verheven, gerond en zwartachtig groen; de zijden zijn plat ingedrukt en van eene grijsachtig blaauwe kleur. Van den kop tot den staart loopt er langs elke rij schobben eene blaauwachtige streep, doch de middelste van deze strepen is zwart gevlekt. De buik is wit; de borstvinnen zijn klein en geelachtig, de buik-, zij- en staartvinnen roodachtig. De rugvin is groot, in het begin geelachtig, en bovenaan roodachtig, en met vier rijen ronde vlekken voorzien. De Charius wordt in sterk stroomende bergbronnen gevonden, en is omtrent twee voeten lang. Zijn vleesch is blank, vast, smakelijk en vet. *Woordenb. der Rusf. akad.*

1786.
Aug.

dit meer was zij waarschijnlijk verdwaald door
 eene beek, die uit hetzelfde in de Ochotaloopt,
 offchoon dezelve zich met een' buitengewoon
 sterken stroom van eenen berg afstort, en daar ter
 plaatse maar zeer klein is. De Keta en Neerka
 namelijk schijnen door eene zonderlinge aandrift
 uit de zee de rivieren opgedreven te worden,
 dewijl zij onophoudelijk tegen den stroom in-
 zwemmen, en geene moeite ontzien, zoo lang
 hare krachten niet geheel uitgeput zijn. Zeker-
 lijk gebeurt het zelden, dat eene van haar het
 eene of andere meer bereikt: alle gaan zij aan
 den oever verloren, en verrotten daar, zoo dat
 er geen eene eenige in de zee terug komt. Nu
 zou men wel ligtelijk op de gedachte komen,
 uit hoofde van de verbazende menigte Keten en
 Neerken, die jaarlijks uit de zee verscheidene
 rivieren opzwemmen, en in dezelve verloren
 gaan, dat deze geheele vischfoort met den tijd
 moest uitsterven: doch haar getal vermindert
 niet; weshalve men bijkans zou mogen beslui-
 ten, dat derzelve geschotene kuit door den
 stroom in de zee wordt gevoerd, en daar nieuwe
 visfchen voortbrengt.

Van dit meer af zetten wij onze reis voort
 langs de beek, die uit hetzelfde voortkomt, en
 10 Wersten verder reeds aanmerkelijk vergroot

1786. is, alwaar zij den naam Kator bekomt. Nog
Aug. 20 Wersten verder hadden wij de Ochota weder bereikt, en trokken langs dezelve opwaarts, nu eens langs haren oever, dan eens over hare eilanden en steenachtige riffen. Langs beide oevers liep eene reeks van bergen, die in het begin met lage lariksboomen bedekt, vervolgens geheel zonder bosfchaadje en eindelijk voltrekt naakt waren, en uit onvruchtbaar keisteen bestonden.

Den 15den reisde de bevelhebber vooruit, den Doctor, twee jagers en twee Tunguzen als leidlieden met zich nemende. Twee dagen na des Doctors vertrek bleef zijn medehelper de Engelschman MERN achter, dewijl hij onder het zoeken naar steenboorten was verdwaald geraakt. Wij werden dit eerst tegen den avond gewaar, toen wij op de plaats van ons nachtverblijf stilstielden, en waren derhalve den volgenden dag genoodzaakt om terug te trekken, en den verdwaalden op te zoeken, welken wij dan ook, maar eerst na den middag, in een bosch vonden gaan, terwijl hij zijnen koers naar de streek van Ochotsk rigtte. Zijn paard was hem ontloopen, en den weg die voorwaarts leidde was hij kwijt geraakt, dewijl hij niet had opgemerkt, dat dezelve over eene kleine rivier liep, welke
hij

hij had moeten doorwaden; hij was in vertwijfeling geraakt, en had niet geweten, wat hij zou aanvangen: maar eindelijk had hij besloten naar de eerste Tunguzische woning terug te keeren, hetwelk hem echter wel eens vrij wat bezwaarlijker kon gevallen zijn dan hij zich voorstelde; want hij was van de naaste Tunguzische Jurte meer dan 100 Wersten verwijderd.

Zoo waren wij ongeveer 400 Wersten langs de Ochota opwaarts getrokken, toen wij haren regter oever verlieten, en door eene opening tuschen bergen door naar den oorsprong der rivier Kuidusfun afdaalden, alwaar hier en daar op lage plaatsen nog ijsblokken (*g*) van omtrent 4 voeten hoog gevonden werden, die, naar het schijnt, nimmer ontdooijen. In den eersten nacht van ons verblijf aan deze rivier liep de Tunguus, die ons tot gids diende, met verscheidene rendieren weg, waardoor wij in de uiterste verlegenheid geraakten. Niemand kende de wegen, welke wij nog voor ons hadden; en er schoot voor ons geen andere raad over, dan dat wij hetgeen er van het spoor des kapiteins BILLINGS te ontdekken was, volgen moesten: en

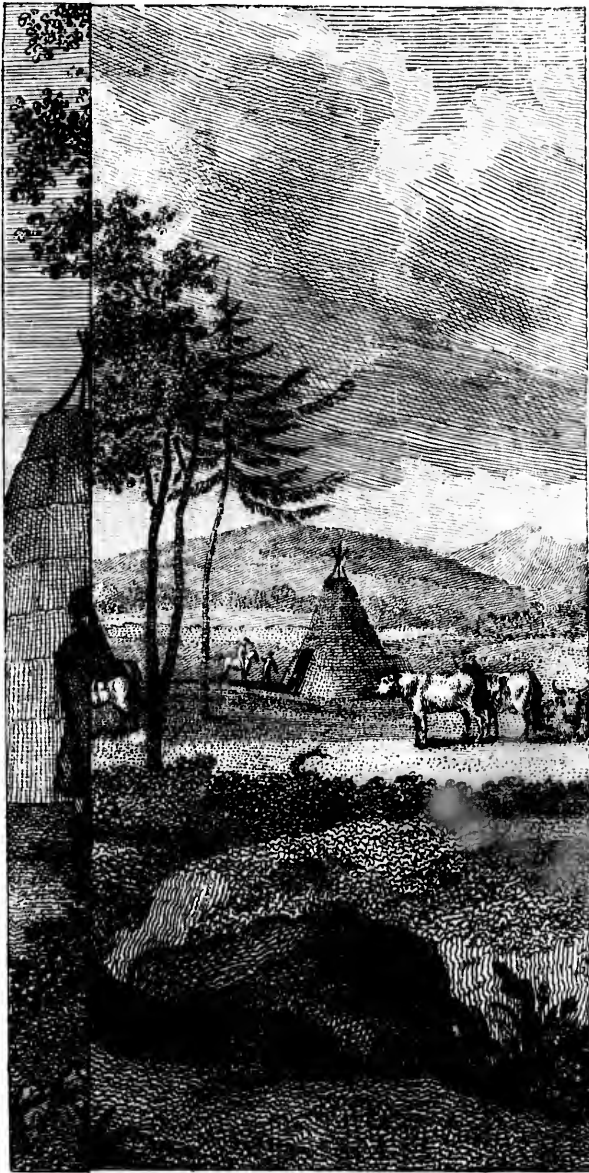
1786.
Aug.

(*g*) Dit ijs wordt in den winter waarschijnlijk door water, dat uit inwendige bronnen in de rivier opschiet, opgehoopt.

1786.
Aug.

en dat was tot ons ongeluk, vooral in moeras-
fige en met mos bedekte streken, weinig meer
dan niets; want gemeene wegen zijn hier niet
te vinden: iedere Tunguus baant zich den zij-
nen, zoo goed als hij kan, en waar het hem
best dunkt. Meermalen verloren wij alle spo-
ren; en dan moesten wij eenige uren b'ijven stil-
staan en wachten, tot dat men dezelve had we-
der gevonden. Zoo worstelden wij, meer dan
60 Wersten ver, over steile bergen en door bos-
schen en moerassen heen. Eindelijk stuitten wij
tegen eenen door de Jakuten gebaanden weg,
die op weilanden uitkwam: dezen hielden wij
met blijdschap, in de vertrouwelijke hoop, dat
hij ons bij eene bewoonde plaats der Jakuten
brengen zou: maar in plaats van dien kwamen
wij, na nog 18 Wersten reizens, bij ledige Jakuti-
sche Jurten, van welke er verscheidene wegen
naar zeer verschillende streken afliepen. Nu
zond ik op al deze wegen manschappen af, om
eenen Jakoot op te zoeken; en gelukkig bragt
men er mij den volgenden dag eenen, die aan-
nam ons naar de Jurten van den Jakutischen
Kneesk van het Omekonsche gebied te gelciden,
werwaarts de togt op 9 dagreizen (Dinschfchen),
en dus omtrent 70 Wersten, berekend werd.
Terstond na onze afreis doorwaadden wij de ri-
vier

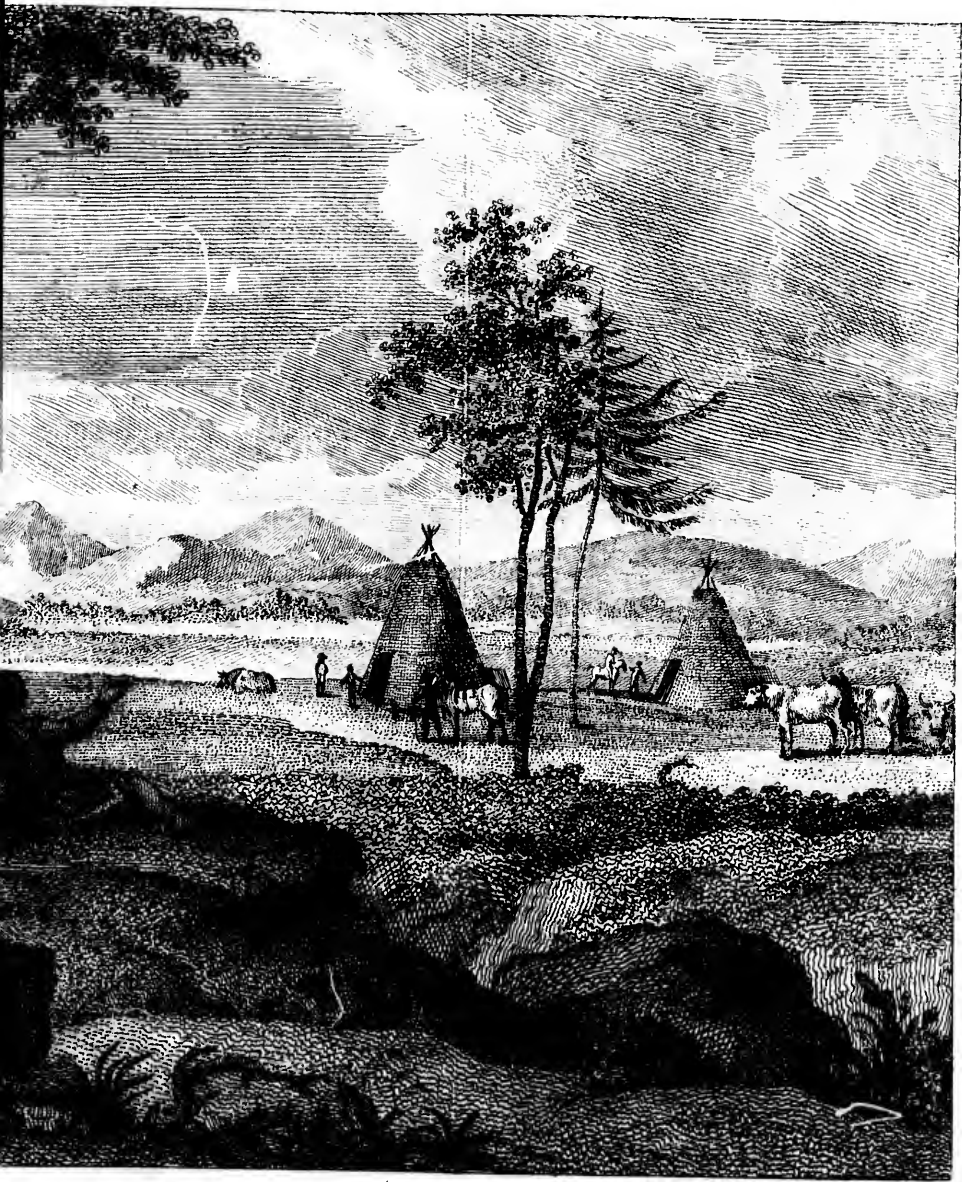
as-
eer
niet
zij-
nem
po-
stil-
we-
dan
oos-
wij
veg,
wij
dat
uten
men
kuti-
egen
Nu
om
pragt
aan-
chen
den,
en),
verd.
e ri-
vier

YAKUTEN IN HUTSIBYCKE

GEZICHT DER JAKUTISCHE VOLKPLANTING IN HET DORP
EN IN VERBODEN WILDE

IN HET DAL OMMERON. JAKUTEN IN HUNNENLAND
NAAR HET WERK VAN DE

v
m
T
vi
ec
da
va
re
W
zi
re
en
w
de
de
da

fo
m
na
ui
O
c
ve
ri
de
o

vier Konta, die zich in den Omekon stort, en trokken vervolgens tusfchen gebergten voort. Twintig Werften verder kwamen wij aan de rivier Utugai-Urach, welke wij volgden, en die een breed, groot en met weilanden welvoorzien dal doorsnijdt, en vervolgens in den Omekon valt. Aan de andere zijde van het dal ontmoeten wij weder bergachtige streken, en nog 60 Werften verder kwamen wij in weilanden, die zich 6 Werften verre uitstrekten tot aan de Jurten zelve, waarin de gedachte Kneesk woont, en waar wij ook den heer BILLINGS op ons wachtende vonden. Hier moesten wij van paarden verwisfelen, en, terwijl dezelve van de verder afgelegene Jurten bijeengebragt werden, 5 dagen vertoeven.

1786.
Aug.

Den 29ften trok kapitein BILLINGS, in gezelschap van den fchipper BAKOW en drie jagers, met eene ligte pakkaadje vooruit, en kort daarna volgden wij hem. Eerst trokken wij over uitgestrekte wei- en hooilanden tot aan den Omekon, welken wij doorwaadden; daarna reisde wij langs de rivier Sarbalach opwaarts, en vervolgens over een aanzienlijk gebergte naar de rivier Kordat, welke wij tot haren uitloop volgden, alwaar zij in den Atschugui-Taryn-Urach of de kleine Ijsrivier valt. Deze heeft dien naam

1786.
Aug.

van het dikke ijs, waarmede zij gestadig bedekt is, en dat in den winter, door het uit hare bronnen toevloeiende water, zoo dik bevriest. Langs den oever dezer rivier reden wij ongeveer 40 Wersten op slijkerige, moerasfige wegen; vervolgens sloegen wij regtsaf, en doorwaadden den Urachan-Taryn-Urach, of de groote Ijsrivier, die zich met de andere vereenigt, en door vlakke landstreken loopt om zich in den Omekou te ontlasten.

Vier Wersten van den Taryn-Urach liep de weg over weilanden opwaarts naar tamelijk hooge bergen, tusfchen welke wij, langs de rivier Dschulkan, tot haren oorsprong toe opklommen. Ongeveer 20 Wersten van daar moesten wij onzen weg dwars over de grootste hoogten van twee bergketens vervolgen, waarvan de eene omtrent eene Werst van de andere aflagt. De eerste is met laag larakshout, mos en kleine cederboomen bedekt, die hier niet hooger dan twee vadem wasfen en slechts om het andere jaar vrucht dragen; doch de andere, die ongelijk veel hooger is dan wij tot nog toe eenig gebergte in deze oorden gezien hadden, frekt zich van het zuidoosten naar het noordwesten uit, en is slechts beneden ongeveer tot op de helft van hare hoogte met mos bedekt, maar

bov

bov
kos
men
in;
Men
wel
len.
de
echt
onge
de a
berg-
beker
wij e
de N
aan w
den.

He
achter
door
ringd
ken,
Hier
lijk ro
om hu
ke her
te bos

bovenaan niets anders dan naakte rots. Het kostte ons niet weinig moeite dezelve te beklimmen: maar het afdalen had nog meer zwaarigheid in; want de andere zijde was ongemeen steil, Men moest meer kruipen dan gaan, en was evenwel gestadig in vrees van naar beneden te tuimelen. Hoe tam en aan dergelijke togten gewoon de paarden van dit land ook zijn, gleden er echter eenige uit en vielen. Dit gebergte ligt ongeveer 125 Wersten van den Omekon. Aan de andere zijde van hetzelfde liep de weg door berg- en boschachtige landstrecken en over kleine beken voort: doch 20 Wersten verder moesten wij een niet onaanzienlijk riviertje overtrekken, de Nera, die zich in de Indigerka ontlast, en aan wier oevers wij zeer schoone weilanden vonden.

Het laatste gebergte ongeveer 100 Wersten achter ons hebbende, vonden wij ons op nieuws door ongewoon hooge, naakte gebergten omringd, die zich omtrent 20 Wersten ver uitstrekken, en waarin men veel wilde schapen vindt. Hier trekken de Tunguzen des zomers gewoonlijk rond, zoo wel om schapen te vangen, als om hunne rendieren te laten weiden, voor welke het hier ongelijk veel beter is dan in de groote bosschen, alwaar zij door de menigvuldige

1786.
Aug.

1786.
Aug.

horzels en muggen verschrikkelijk geplaagd worden. Zestig Wersten verder trokken wij over de rivier Moma, die zich insgelijks in de Indigerka ontlast. Wij vonden dezelve toen bijna uitgedroogd, en echter vernamen wij, dat zij somwijlen door den sterken toevoer van water wel eenig Wersten buiten hare oevers treedt.

Sept.

Hier moesten wij vertoeven; want onze Jakuten van den Omekon wisten nu den weg niet verder: derhalve ontbood ik uit de nabijgelegen Jakutische Jurten, Kysfyl - Balyktach of van den *Noodvisch* geheeten, eenen ervarenen leidsman. Deze Jurten worden dus genoemd naar den noodvisch, die door de inwoners in een naburig meer gevangen, en in geene andere meren gevonden wordt. Zoo dra de gids kwam, zetten wij onze reis voort. Op den afstand van dertig Wersten van de Noma daalden wij naar den oorsprong der rivier Syranka, die reeds in de Kolyma valt, en trokken vervolgens, langs deze Syranka en de bronnen van kleine beken, die zich in dezelve storten, al verder door moerasige en Baidarannenrijke (*) streken. De bergen

(*) [Een mij onbekend woord, voor een deel mischien zamengesteld uit *Baidar*, waarvan zie bladz. 19. *De Holl. Vert.*]

gen werden hier allengs kleiner, en eindelijk, na 100 Werften langs de Syranka afgedaald te zijn, vonden wij er in het geheel geene meer; en nu trokken wij deels door moerasige, deels door zandige en meerrijke landstreken voort, in welke wij maar zeer zelden kleine boschjes van larikshout ontdekten. De weg was buitengewoon slecht; de paarden zakten er onophoudelijk door en verzonken in het moeras, waardoor zij zoo uitgeput werden, dat zij ons niet dan met groote moeite naar Werchne-Kolymsk voort sleepten. Niet ver van deze plaats ontdekten wij twee meren van vrij aanmerkelijke grootte: het eene heeft ongeveer 5 Werften in den omtrek, en het andere, het Lamutische geheeten, is wel 5 Werften lang en 3 breed. Hier vonden wij den kapitein BILLINGS, die omtrent 10 dagen geleden, alsmede den kapitein-luitenant BEHRING, die nog eenige dagen vroeger was aangekomen. Maar van het Commando en de pakkaadje, die met den heer BEHRING uit Jakutsk waren afgezonden, had er veel onderweg moeten achterblijven; want de meeste pakpaarden waren door den slechten weg bezweken; derhalve moest men daar versche paarden heen zenden, om het achtergelatene voor ons te halen, waartoe, omdat er anders in den

1786.
Sept.

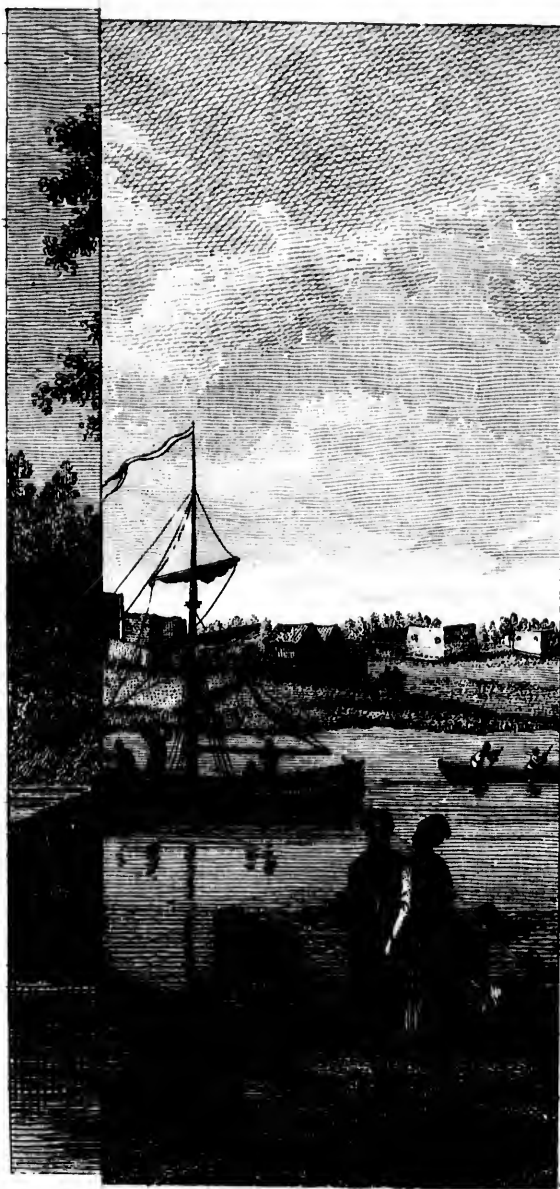
om-

1786. omtrek geene gevonden werden, dus eenige van
 Sept. die, welke ik had medegebragt, werden genomen.

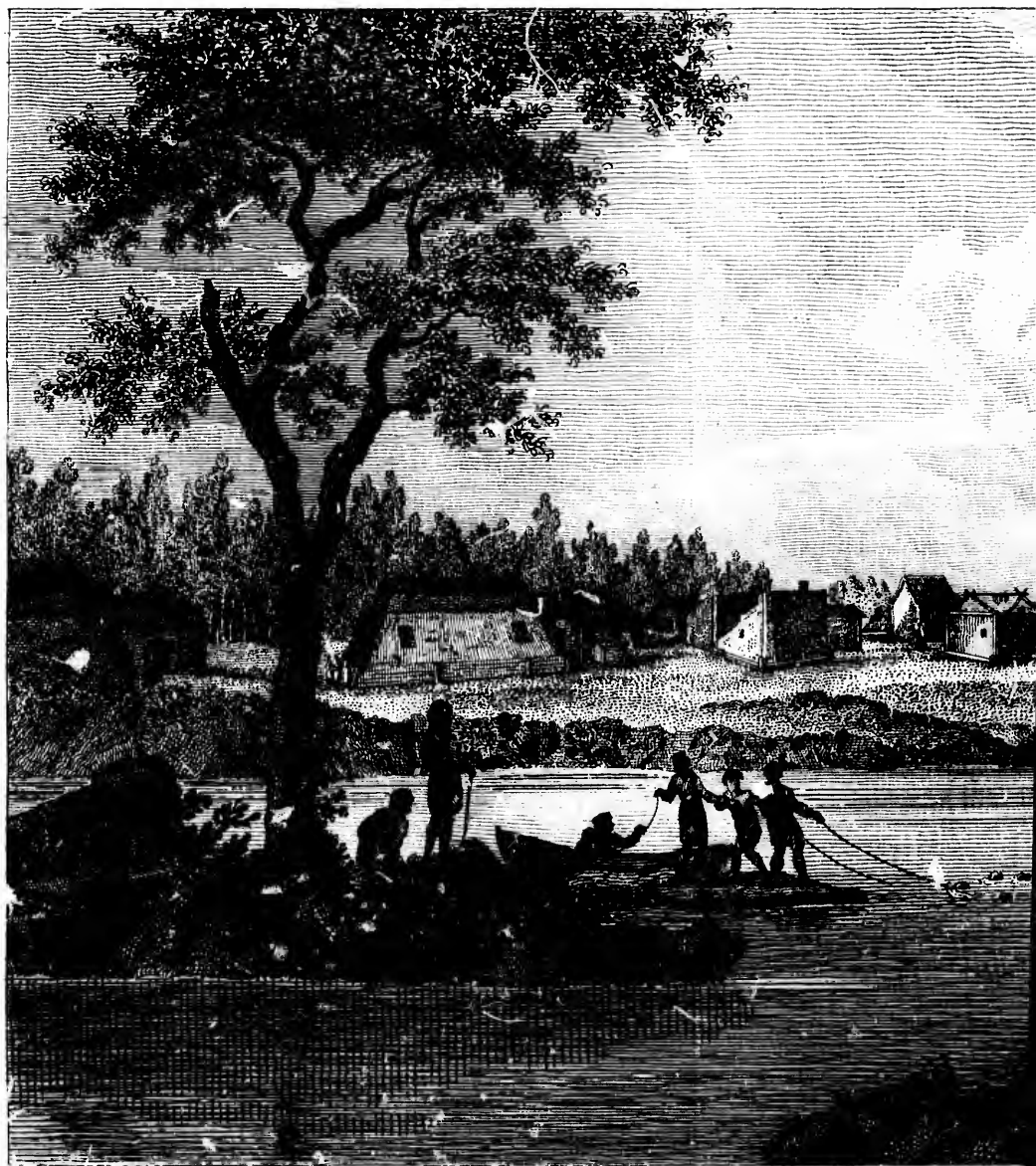
De vesting (Ostrog) Werchne - Kolymsk ligt aan den regteroever der rivier Jassaschna, die 2 Wersten van daar in de Kolyma valt. De oever der rivier is zeer laag, zoo dat dezelve zeer ligt wordt onder water gezet. Een bidhuis, vijf boerewoningen (*h*), drie Jurten en een afgezonderde, met eene heining van planken omringde hof, in wiens midden eene zeer zwarte boerenwoning (*Isba*) en eenige houten pakhuizen staan: — zicdaar hetgeen de geheele vesting uitmaakt. Onze inkwartiering geschiedde niet zonder zwarigheid: de bevelhebber koos de beste *Isba* voor zich; en ik en mijne twee gezellen, de stafsheelmeester RÖHBECK en de schipper BAKOW, namen onzen intrek in eene Jurte. Maar dewijl de meeste gemeenen nog geene woning hadden, bouwde men nog eene zeer ruime Jurte; ook maakte men een' bakoven om de beschuit te droogen, en eene smederij. In dien tusschentijd hield ons volk zijn verblijf in

(*h*) *Isba*. Een woonhuis, bestaande uit eenige rijen op elkander gelegde balken, die op de hoeken door inhakkingen in elkander zijn gevoegd. *Woordenb. der Rusf. akad.*

van
ge-
ligt
e 2
ever
ligt
vijf
fge-
om-
warte
pak-
neele
nied-
koos
twee
de
eene
nog
eene
oven
erij,
blijf
in
en op
ingen

GEZ. DE RIVIER JASSASCHINA.

J. P. Van der Schueren sculp.

GEZICHT VAN DE STERKTE (OF VESTING) WERCHUE-KOI.

J. P. B. de ...

ERCHUE-KOLIJMSK EN VAN DE RIVIER JASSASCUNA.

in
3
Jasi
een
I
sch
het
afbr
den
ken
beek
valt.
had
paar
naar
korte
gerke
Sredn
nen a
afstan
maar
in vis
zich
waard
dersch
De
den 1

in een naburig bosch, en hakte daar, omtrent 3 Wersten van de Ostrog, hooger aan de Jassafchna, de noodige balken en planken, om een vaartuig te timmeren.

1786.
Sept.

Den 27sten van September bevroor de Jassafchna, waardoor de toevoer van timmerhout, hetwelk men tot nog toe met vloten de rivier afbragt, voor eenigen tijd moest gestaakt worden: maar evenwel voer men voort met het hakken van hetzelfde aan den oever eener kleine beek, die bij de vesting zelve in de Jassafchna valt. Zoo dra de rivier zich vervolgens ter dege had vastgezet, begon men het timmerhout met paarden, die ons door de Jakuten bezorgd waren, naar de vesting te rijden. Het was maar sints korten tijd, dat zich eenige Jakuten van de Indigerka in Opper- en Middel- (Werchne- en Sredne) Kolymsk hadden nedergezet. Zij wonen aan verscheidene kanten, op een' tamelijken afstand van de vesting. Horenvee hebben zij maar zeer weinig; hun meeste voedsel bestaat in visch. Tot hunne winterreizen bedienen zij zich van honden, hetwelk het eenigste is, waardoor zij zich van de overige Jakuten onderscheiden.

De geheimschrijver en de timmerman, die den 1 den van Augustus op de reis waren voor-
uit-

1786.
Sept.

uitgezonden, hadden hier reeds lang moeten zijn; en wij waren ook reeds zeer bekommerd, dat hun een ongeluk was overgekomen, toen zij den 30sten van September in goeden welstand aankwamen. Zij waren verdwaald geraakt, en eindelijk bij de stad Sofchiworsk teregt gekomen, waar men hun een' ervarenen leidsman, en eenige levensmiddelen, aan welke zij reeds gebrek leden, had medegegeven.

Oct.

Gedurende het toevriezen der rivier, terwijl het drijfjs er nog was, ving men met netten eene bijzondere soort van visch, de Tschira (*i*) geheeten: doch dit was voorbij, zoo dra het ijs zich had vastgezet. Maar omtrent het midden van October maakte men openingen in het ijs, waarin eene groote menigte kwabaal (*k*) gevangen werd, waarvan de grootste tot 25 pond toe wogen. Om dezen tijd was de koude 30 graden volgens REAUMUR.

In October reed de heer BILLINGS met den Doctor naar eene kleine, 40 Wersten hooger aan de Jassafchna gelegene plaats, door eenige familien van Jukagiers bewoond. Dit volk was voor-

(*i*) *Tschira* heb ik nergens kunnen vinden. *Tschirok* heet eene kruipëend [*Anas circia* L.].

(*k*) *Nalin*, kwabäal. *Gadus lota*.

1786.
Oct.

voorheen zeer talrijk en door zijne naburen ge-
vreesd; ook beheerschte het eene menigte
grootte landstreken: maar toen er naderhand
zeer velen van hen aan twee besmettelijke ziek-
ten, de pokken en eene andere, hier de Kili-
kinska genaamd, omkwamen, verkregen hunne
naburen, de Kozakken en Tunguzen, de over-
hand, en begonnen hen nu, uit eenen lang on-
derdrukten haat, in hunne jagt en visfcherij te
benadeelen; waaruit gevechten ontstonden, in
welke dit geheele volk bijkans werd uitge-
roeid.

De overgeblevenen waren genoodzaakt, om
hunne veiligheid onder de Rusfische bescher-
ming te zoeken, en zich in de nabijheid onzer
vestingen neder te zetten. Hieruit is eene drukke
verkeering tusfchen de Jukagiers en Kozakken
ontftaan, met dat gevolg, dat de gebruiken en
zelfs de kleeding van dezen allengs bij hen zijn
ingevoerd. De voormalige kleeding en levens-
wijs der Jukagiers hadden met die der Tunguzen
zeer veel overeenkomst: zij hadden, even ge-
lijk de Tunguzen, hunne rendieren en hunne
Jurten, waarmede zij van plaats tot plaats reis-
den; nu leven zij in aardhutten, en gebruiken
honden in plaats van rendieren op hunne win-
terreizen. Hun voedsel bestaat in visch en
elands-

1786.
Ocr.

elandsvleesch (*l*). Van deze foort van dieren vindt men eene groote menigt op de eilanden in de rivieren, en zelfs is door dezelve zeer beroemd de rivier Korkodon, die 200 Wersten boven de vesting in de Kolyma valt, en waar de Jukagiers gewoonlijk in April op sleden met hondengespan heenrijden, om fabels, vosfen, veelvraten, eekhorentjes en meer andere dieren te vangen: maar het hoofdoorwerp der jagt is de eland, welken zij op sneeuwshoenen met honden jagen, en zoo lang afmatten, tot dat het dier geheel uitgeput is, en niet meer voort kan, waarin de sneeuw, die daar ongemeen hoog valt, en de Nast (*m*), die er omtrent dezen tijd voorhanden is, hun te baat komen, dewijl deze wel de jagers, mits op sneeuwshoenen, en derzelver honden kunnen dragen, maar de eland door zijne groote zwaarte er doorzakt, zoo dat er nauwelijks een eenig van deze dieren ontkomt. Derzelver vleesch snijden zij in lange dunne stukken, en droogen het in de lucht.

Zoo

(*l*) Hier *Sochatgi* genoemd. Het elanddier. *Cervus alces*.

(*m*) *Nast* noemt men de hardgewordene oppervlakte der sneeuw, die in de lente alleen zoo gevonden wordt, wanneer de zon dezelve des daags ontdooit, en zij des nachts wederom befrist.

1786.
Oct

Zoo dra de rivier dan los is, varen de Jukagiers op vloten naar de vesting over, en dan gaat het met de hier zijnde Kozakken aan een brasfen en feesthouden, bij welke gelegenheid zij hunne vangst voor verscheidene benoedigdheden, waarmede de Kozakken uit de stad voorzien worden, en voornamelijk voor tabak, waarvan zij hartstogtelijke liefhebbers zijn; verruilen. Deze jaarmarkt duurt zoo lang, tot dat de rivier, die in den dooitijd doorgaans veel lands overstroomt; binnen hare oevers terug gekomen is; waarop zij zich naar onderscheidene plaatsen verspreiden, om te vischen.

Sedert hunne vereeniging met de Kozakken hebben de Jukagiers, het is waar, het Christendom aangenomen, maar tevens hun bijgeloof, en in het bijzonder de Schamannerij, getrouwelijk vastgehouden; gelijk dan ook de Kozakken, in der daad niet verlichter dan zij, in bijs-tere vooroordéelen steken, en in alle nooden zeer gereed zijn, om hunne toevlugt tot den Schaman te nemen. Bijna al hunne ziekten schrijven zij aan tooverij toe; ook gelooven zij, dat een booze geest nu en dan wel eens eenen mensch in bezit neemt; en bovenal vreezen zij in dit opzigt zeer voor eene Jakutische vrouw, die reeds voor ongeveer 30 jaren overleden is,

I. DEEL.

G

met

1786.
Oct.

met name AGRAPHENNA SHIGANSKA, eene hoofdvrouw onder de Schamannen. Naar hunne meening is zij nog wel eens gewoon in de menschen te varen, om dezelve te kwellen; weshalve zij ook van al de inwoneren dezes lands in zekeren zin vergood wordt en offers ontvangt. Hoezeer de regering van Jakutsk in der daad alle pogingen heeft aangewend, om dit bijgeloof uit te roeijen, heeft zulks nog niet veel mogen baten: eindelijk zond zij hare bevelen geheel naar de stad Schigansk, om de plaats, waar deze AGRAPHENNA begraven lag, op te zoeken, en haar ligchaam te verbranden: doch ook daarmede is men bij het bijgeloovige volk geenen stap gevorderd. De Jakutische Schamannen dezer landstreek houden den roem der oude heks op, en verklaren, dat zij, zonder haar een offer te brengen, het niet zouden onderstaan eenen geest op te roepen; want, zoo zij zich lieten overpraten, om haar in het geringste te verwaarloozen, zou AGRAPHENNA terstond haar kwartier in hen vestigen, en hen terdege afpijnigen.

November.

In het laatst van November zetten wij aan den oever der Jasfaschna een vaartuig van 45 voet lengte op stapel. De scheepsbouwstoffen waren alle uit Jakutsk hier naar toe gevoerd;
al-

alleen ontbrak er goede, digte teer: weshalve den hier wonenden Jakuten gelast werd, zwa-
vel van de lariksboomen in te zamelen; met
deze kookte men het al te vloeibare teer op,
dat alzoo toebereid het beste pek in deugd
niet toegaf.

1786.
Nov.

In Januarij klom de koude tot 43 graden,
en zij werd zoo nijpend, dat de ademhaling
zelfs moeilijk werd, en het uitgewasemde
vocht terstond in ijsvezeltjes veranderde, die
door het tegen elkander wrijven een gestadig
geritsel deden hooren. De werking der zon
was toen ten uiterste gering; althans kon zij
de lucht volstrekt niet verwarmen: zij kwam
slechts op den middag, en voor een' zeer kor-
ten tijd, even boven den gezigteinder, en hare
stralèn vielen zeer schuins. Het is opmerke-
lijk, dat bij de hevigste koude hier altijd eene
volkomene windstilte heerscht; zoo dra de
wind zich weder een weinig verheft, daalt de
koude. Met kwik gevulde Thermometers wa-
ren hier volstrekt niet te gebruiken; want het
zuiverste kwik bevriest in eene koude van 33
graden, en verandert dan in een vast ligchaam:
wij bedienden ons slechts van Thermometers
met geestrijke vochten.

1787.
Jan.

Zoo lang het nog zoo allerhevigst koud niet

1787.
Jan.

was, gingen wij somwijlen op sneeuwshoenen naar het bosch, om oorhanen, patrijzen en veldhoenen te schieten: maar nu kwamen wij naauwelijks uit de eene Isba naar de andere. Hier kwam nu bij, dat het ons ook aan levensmiddelen begon te ontbreken; want de kwabbenvangst was voorbij, en deze visch had te voren ons voornaamste voedsel uitgemaakt. Nu boetten wij met bitter berouw onze onvoorzigtigheid, dat, toen wij overvloed van visch hadden, en dien dagelijks in groote menigte vingen, wij aan geene huishoudkunde gedacht, en niets voor tijden van nood gespaard hadden. Te voren hadden wij de kwabbenkopen als iets, dat voor ons oneetbaar was, weggesmeten: maar nu kwam het zoo ver, dat wij dezelve weder van onder de sneeuw opkrabden; — en, o! hoe heerlijk smaakten zij! — Eindelijk begon zich nu ook de gewone gezellin van het gebrek, de scheurbuik, te openbaren.

Febr.

In Februarij werd de kapitein-luitenant BEIRING naar Jakutsk gezonden, om de pakkaadje, die tot voortzetting van de reis vereischt werd, en de bouwstoffen zoo spoedig mogelijk naar Ochotsk te bezorgen.

April.

In April zetten wij een tweede vaartuig van 28 voet lengte op stapel. De schipper BAKOW nam

nam het timmeren daarvan op zich; want onze timmerman, zelf een onkundig man zijnde, kon met de aan zulk werk ongewone Kozakken, in het aanbouwen van het grootere vaartuig, reeds niet regt voortkomen, waardoor dat werk zeer langzaam vorderde. Maar nu hadden wij ook nog eenige roeikanen van nooden, welke aanbouw ik op mij nam. Eindelijk moest, om ons werk te voltooijen, de ankerfmederij, de vaste zamenvoeging van het schip en het inwinden der lasten nog bezorgd worden: maar dat kostte ook geen geringe moeite; want geen van ons allen verstond dat werk zonderling. Ondertusfchen is de nood eene goede leermeesteres, zoo dat de Kozakken zelve dit alles leerden: nogtans moet ik hierbij den schipper BAKOW het welverdiende getuigenis geven, dat wij voornamelijk aan zijne vlijt en handigheid de gelukkige voltooiing van deze gedeelten onzer fcheepstimmerij te danken hadden.

1786.
April.

Omtrent de helft van April begonnen er zich watertrekvogels te vertoonen.

In den nacht van den 13den van Mei ontstond er, waarschijnlijk door verzuim van het behoorlijk rekenen van het vuur des avonds op den haard, brand in de woning van onzen

Mei.

1787.
Mei.

Doctor en werktuigkundige. De vlam verspreidde zich zoo schielijk door het geheele huis, en sloeg in het daar naast staande pakhuis, alwaar de brandewijn aan de kroon toebehoorende bewaard werd, zoo spoedig over, dat er behalve de inwoners van het huis niets hoegenaamd kon gered worden.

Na verscheidene waarnemingen bepaalden wij de ligging van Werchne-Kolymsk op 60° , $28'$ noorderbreedte, en de miswijzing van het kompas op 7° , $00'$ ten oosten.

VIJFDE AFDEELING.

Het afsloopen der beide schepen, en toebereidselen tot de vaart. Men vaart de Kolyma af. Vangst van visfchen en andere dieren. Komst aan de vesting Middel-Kolymsk en vervolgens bij het zomerverblijf aan den Omolon. Inneming van den kapitein SCHIMALEW en deszelfs reisgenooten. Ankering bij Nishne-Kolymsk. De rivieren Anni. Rendieren, die dezelve overzwemmen. Verdere vaart de Kolyma af tot aan haren mond. Aankomst aldaar en ankering tegenover LAPTJEW's vuurtoren. Het uitloopen in de Ijszee. Ijs en mist. Vaart naar het oosten. Gelegenheid der kust. Ankering op twee plaatsen.

Den 15den van Mei werd de rivier los en begon het water te wasfen. Den derden dag was het zoo hoog geworden, dat het het grootfte vaartuig, hetwelk ook reeds volkomen uitgerust en zeilreë was, deed rijzen. Bij het afloopen kreeg hetzelfde den naam *Pallas*. Den 4den dag lieten wij het tweede vaartuig afloopen,

1787.
Mci.

1787.
M.G.

pen, hetwelk zijnen naam naar de rivier *Jasfaschna* ontving.

Den 22sten trad de rivier buiten hare oevers, en overdekte dezelve met water; hetwelk ten gevolge had, dat al de officiers en lagere bedienden zich op de vaartuigen verzamelden. Op het eerste begaven zich de kapitein en met hem de Doctor MERK, de werktuigkundige EDWARDS en de teekenaar WORONIN, en van het Krijgscmando de schipper BAKOW, de stuurman BATAKOW, de stafscheelmeester ROIBECK en dertig gemeenen. Op het tweede vaartuig, dat onder mijn bevel stond, kwamen drie onderofficiers der landverdeeling, de onderheelmeester, de bootsman MAT en twaalf Kozakken, die den dienst van matrozen zouden doen. Derhalve was er van al de menschen, die bij mij op het schip waren, geen een op zee geweest, behalve den bootsman MAT, en niemand hunner had eenigerlei begrip hoegenaamd van de zeevaart. En met zulke onbedrevene lieden moest ik de zoo bezwaarlijke en allerhagchelijkste vaart op de Ijszee ondernemen, alwaar eene onophoudelijke oplettendheid en de uiterste voorzigtigheid vereischt werden. Om die reden maakte ik twee der bedienden van de landverdeeling, zoo veel

in

in mijn vermogen was, bekwaam tot den post van stuurman, leerde hun het kompas te gebruiken, en het dieplood uit te werpen, en wees hun aan, hoe een dagverhaal ter zee moet gehouden worden. Den derden stelde ik aan tot kwartiermeester (*), en drie van de Kozakken leerde ik met het roer om te gaan. Voor het overige gaf ik zulk eene gedaante aan het geheele schip, dat het met het uiterste gemak kon bestuurd worden. Daarenboven hadden wij 4 riemen gemaakt, die naderhand zeer nuttig werden, en ons dikwerf uit gevaren verlost. Levensmiddelen hadden wij voor 7 maanden, doch vleesch en azijn ontbraken er, welke twee artikelen de aannemers niet op den behoorlijken tijd hadden kunnen bezorgen.

Den 25sten van Mei lichtten beide vaartuigen hunne ankers, en voeren de Jassaschna af, met welke zij spoedig in de Kolyma kwamen. De sterke stroom deed ons in ieder uur meer dan eene Duitse mijl afleggen. De oevers der rivier waren overal zeer laag, en op sommige plaatsen met water overdekt; op dezelve wast eenig larikshout van middelbare grootte.

D₂

(*) [Hier ter plaatse wist ik geen beter woord voor *Kommissär*. De *Holl. Vert.*]

1787.
Mei.

De rivier Kolyma verdeelt zich in eene menigte armen, die tot haar uitvloeijen, en eenige Werften verder weder in haar terugkeeren. Veel van deze armen droogen met het vallen van het water ook geheel uit.

Dertig Werften van den mond der Jafaschna af voeren wij twee rivieren voorbij, die zich aan de linkerzijde in de Kolyma uitstorten, en van welke de eene de kleine (Malaja) en de andere de groote (Bolschaja) Syranka heet. Aan de laatste wonen eenige Jakuten.

In den avond lieten wij ons anker beneden den mond des arms Schipunow vallen, om het andere vaartuig af te wachten, hetwelk door den sterken stroom dien arm was ingedreven. Wij wachtten tot 10 uren des anderen morgens, en ligten toen het anker en voeren verder, ons verzekerd houdende, dat het toch reeds vooruit was.

Ongeveer op den middag voeren wij den mond der aan de linkerzijde invallende rivier Magafeika voorbij, die dezen naam ontvangen heeft, omdat bij haren oorsprong, niet ver van Safchiwersk, magazijnen zijn aangelegd, waarin men voorheen den voorraad bewaarde, die door Safchiwersk naar de vesting Anadyrsk werd gevoerd. Namelijk toen de koers over de

de Kolyma nog niet bekend was, bragt men dezen voorraad over de Magafseika in de Os-hogina, die in dezen oord ontspringt, en zich 35 Werften beneden de Magafseika insgelijks in de Kolyma ontlast.

1787.
Mci.

Tegen den avond voeren wij, aan de linkerhand, de kleine beek Tschikurajewka voorbij, uit welke een Jakutische Kneesk, die op dezen oever niet ver van een meer zijne Jurte had, in eene kaan bij ons kwam. Nieuwsgierigheid bragt ons dezen gast; hij wilde gaarne ons schip van nabij bezien. Van hem vernam ik, dat de Pallas nog achter mij moest zijn; derhalve gingen wij voor anker liggen, om haar af te wachten. Eindelijk zeilde zij ons te middernacht voorbij en wij volgden haar.

Den 27sten, tegen den middag, voeren wij de zoogenaamde **Hoopeilanden** (*a*) voorbij, waarvan wij er hier 7 telden. Te middernacht voeren wij de **Drieenigheidseilanden** (*b*) en de rivier van denzelfden naam voorbij, welken zij reeds langen tijd geleden ontvangen heeft van Rusfische jagers, die hier in den naam der heil-

(*a*) *Tschastije ostrova*, verscheidene eilanden.

(*b*) *Troizkije ostrova*.

1787.
Mei.

lige Driecennigheit eene kerk wilden stichten: doch zij waren het niet eens, want eenigen onder hen kozen daar eene andere plaats toe uit, en wel die, waar nu Sredne-Kolymsk staat; en dus tot geen besluit kunnende komen liet men de zaak aan het lot over, hetwelk op de laatstgenoemde plaats viel, alwaar men dienvolgens de kerk bouwde, en in lateren tijd ook de vesting zelve aanleide.

Den 28sten voeren wij aan de rechterhand de tamelijk groote rivier Kamenka voorbij, die zich van bergen afftort. Zoo wel aan deze rivier als aan de Troitska vangen de Jakuten en Tunguzen veel vosfen, otters, veelvraten en eekhorentjes, en nu en dan, maar zelden, ook fabeldieren, die hier, naar hun zeggen, voorheen in groote menigte moeten geweest zijn.

Van deze plaats, bij den mond der Syranka, af tot de vesting Sredne-Kolymsk toe vindt men, aan de oevers der Kolyma, de zomerlegers der Kozakken van Werchne- en Sredne-Kolymsk: hier vangen zij, namelijk, des zomers hunnen voorraad van visch voor zich zelve en hunne honden. Zij vangen dien met netten, droogen denzelfen, en bereiden er hun Jukol uit

uit. Allerovervloedigst worden hier de Neol-
 ma (*), de Mukfun (c) en de Tschira gevon-
 den, en tegen den herfst komt er ook de ha-
 ring in groote menigte. Tegen den avond lei-
 den wij bij Sredne-Kolymsk aan: dit ligt aan
 den linkeroever der Kolyma, en is met eene
 heinig van planken omringd; binnen welke
 eene kerk in het midden van eenige huizen vindt.
 Voorheen heette deze vesting Jarmanka (jaar-
 markt), omdat alle inwoners uit den geheelen
 omtrek, als Tunguzen, Jakuten en Jukagiers
 hier bijeenkwamen, om hunne goederen te ver-
 ruilen. Zij verruilden hier aan de Jakutische
 kooplieden en de Kozakken voor verscheidene
 kleinigheden en voor tabak de huiden van ve-
 llerlei soorten van dieren, als van vosfen, ot-
 ters, veelvraten en hermelijnen, maar vooral
 van fabels, waarvan men er aan de Kolyma
 eene zoo groote menigte ving, dat er jaarlijks

te-

1787.
M.

Junij.

(*) [Misschien eene drnkfout voor *Mahma*. *De Holl. Vert.*]

(c) *Mukfun*, *varietas Salmonis Eperlani*. Een visch,
 zeer veel gelijkende naar de *Sig* (S), en die in de rivieren
 van Siberie in zeer groote menigte gevonden wordt. *Woor-*
denb. der Rusf. akad.

(S) [Wat *Sig* is, weet ik niet; waarschijnlijk moet het zijn
Stint, dat is de *Spiering*. *De Holl. Vert.*]

1787.
Junij.

tegen de 4000 vellen (*d*) aan de kroon van uitgekeerd werden. Men nam namelijk van elk tiende vel een, waarom dit ook de schatting der tienden werd genoemd. Thans kan er geen handel in fabelvellen meer plaats hebben, omdat hier geene fabels meer gevonden worden; en daarmede is ook de jaarmarkt vervallen.

In Sredne-Kolymensk vonden wij den stuurman BRAMIKOW, die ons hier had afgewacht. Hij was in het vorige jaar uit Ochotsk over de stad Inschiga vooruitgezonden, en bragt visch-~~been~~ mede, om Baidaren van zamen te stellen: doch dewijl wij die nu niet van nooden hadden, werd zijn toestel hier achtergelaten, en hem ~~zelfen~~ nam de bevelhebber bij zich te scheep. Wij bleven hier 14 dagen, in welke tijd men voor de Pallas een anker sneedde. Gedurende al dezen tijd hadden wij eenen noordenwind, en tusschen beide regenbuijen; 'smorgens stond de Thermometer verscheidene malen meer dan eenen graad beneden het vriespunt.

Eindelijk verlieten wij den 11den van Junij
deze

(*d*) Eigenlijk in het oorspronkelijke 90 veertigen, omdat men de vellen altijd bij veertigtallen zamenpakt. *De Hoogd. Vert.*

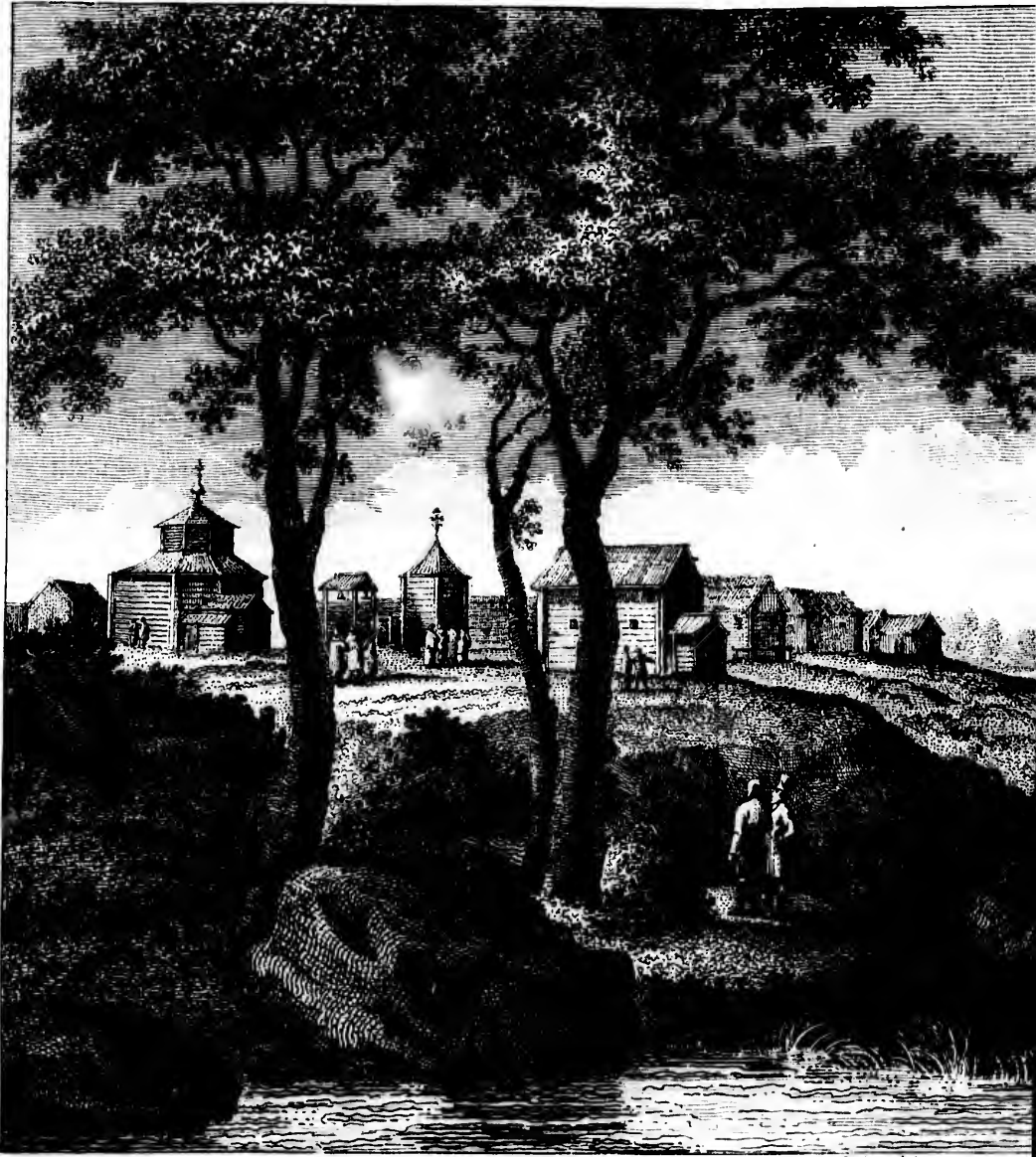
van
elk
ing
een
om-
en ;

uur-
cht:
: de
sch-
en :
aad-
en
te
wel-
eed-
nen
jen ;
lene
cies-

Junij
deze
omdat
toogd.

GEZDER RIVIER KOLIJMA.

J. A. Schellinger del.

GEZICHT DER VESTING OF STERKTE SUEIDUN I

18. Vindstet. p. 10.

E SVEEDUN KOLIJMSK EN DER RIVIER KOLIJMA.

d
v
d
b
ti
b
re
da
re
H
ni
u
an
de

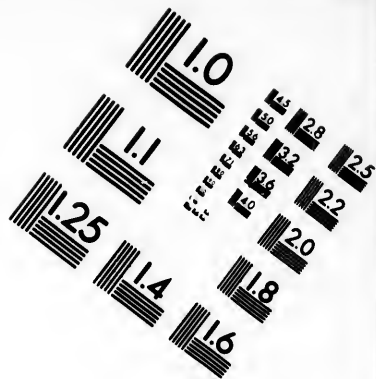
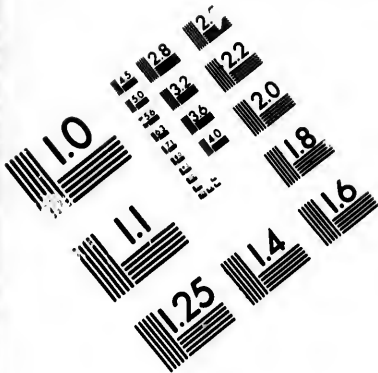
te
de
ze
vo
oe
va
H
ho
lic
(d
5
ter

deze plaats. Nu was de stroom der rivier op ver na zoo sterk niet als te voren. De oevers der Kolyma zijn overal vlak en met larikshout bedekt. Zes Wersten aan gene zijde der vesting gingen wij aan de linkerhand de kleine beek Lobja voorbij, en van daar wordt de regteroever nu eens met zachtere afhellingen, dan weder met steiler schuinten, meer en meer rotsig. De steilte bij de beek Lobja heet de *Halfrois* (*Polowinnoi Kamen*); eene andere niet ver van daar, heet die *aan gene zijde der uitwatering* (*Saprototchnoi*); de derde aan de andere zijde der Saborzowische eilanden heet de *Berkenrots* (*Beeksi Kamen*).

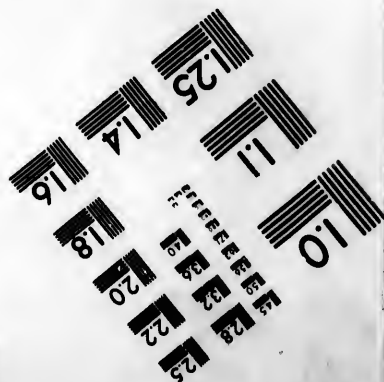
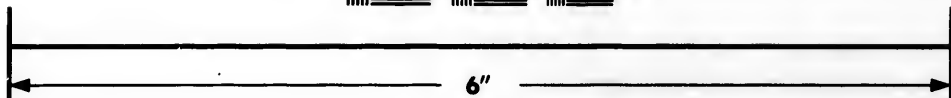
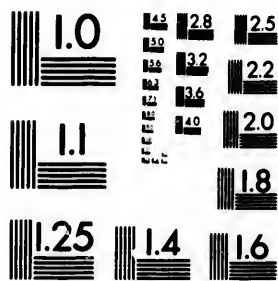
1787.
Junij.

Den 13den van Junij voeren wij aan de rechterhand de rivier Berofowa voorbij, die zich door drie monden in de Kolyma ontlast. Deze Berofowa stroomt uit hetzelfde gebergte voort, alwaar de Omolon ontspringt; aan hare oevers vangen de Jakuten verscheidene soorten van dieren. Te middernacht voeren wij de Hoop-eilanden voorbij, lieten vervolgens de hoofd-rivier Kolyma te rechterhand liggen, en liepen in eenen van hare armen, die *Bystroi* (de hevige) genoemd wordt, in, waarna wij 5 uren later met dezen weder in de Kolyma terugkwamen. Hier had zij eene breedte van
meer

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4103

1.4
1.5
1.6
1.8
2.0
2.2
2.5
2.8
3.2
3.6

0.1
0.2
0.3
0.4
0.5
0.6
0.7
0.8
0.9
1.0

1787.
Junij.

meer dan 600 vademen; de oevers hadden volkomen hetzelfde aanzien als te voren.

Om de achter ons geblevene Pallas in te wachten, gingen wij den 13den tegen den avond, aan de rotsachtige afhelling op den regteroever, *Rudnikow Kamen* of de *Delfstofrots* genaamd, voor anker liggen. Op de ondiepe plaatsen onder deze rots ontdekte ik veel wild uienkruid. Van Sredne-Kolymsk af strekten de zomerlegers der Jakuten zich tot hier toe uit.

Den 14den des morgens ligten wij het anker, en volgden het vlagschip, dat ons weder voorbijgezeild was.

Den 15den des namiddags voeren wij aan de regterzijde de laatste hooge rots voorbij, waaraan de Jukagiers den naam *Gonsheboi* geven. Bij dezelve vonden wij een zomerleger der boeren van den Omolon.

Den 17den des morgens leiden wij, tegenover den mond der rivier Omolon, aan den linkeroever der Kolyma, bij een ander zomerleger der boeren van den Omolon aan. Deze hebben hier gedurende den zomer hunne vischerij, en keeren in den herfst terug naar een dorp, hetwelk aan den Omolon gelegen is, omtrent 20 Werften boven deszelfs mond. Aan
de

de andere zijde van dit dorp wonen nog eenige Jukagiers.

1787.
Junij.

De rivier Omolon ontspringt met de Inshiga en de Penfhina uit eene en dezelfde bergketen; in haar ontlasten zich 5 niet onaanzienlijke rivieren, 3 van de regter-, en 2 van de linkerzijde: eene van deze laatste, de Omolonfche Magafeika, is daardoor merkwaardig, dat er voorheen aan haren mond magazijnen gebouwd waren, om den te water aangebragten voorraad van levensmiddelen te bewaren; die vervolgens in den winter met honden afgehaald en naar de vesting Anadyrsk gevoerd werd. — Vier honderd Wersten opwaarts aan den Omolon vindt men een oud houten gebouw, dat waarschijnlijk reeds gesticht is ten tijde van het ontdekken dezer rivier door Russische jagers, die met Kotfchen (*e*) eene reis ondernomen hadden, uit de rivier Lena in de Ijszee gestoken, en uit deze in den mond der Kolyma, en door dezelve in den Omolon gekomen waren.

In dit zomerleger werden wij afgewacht door den kapitein der bezetting van Ichiginsk

SCHMA-

(*e*) *Kotfcha* is hier de naam van een platgebodemd vaartuig, zeer veel naar eene bark gelijkende.

I. DEEL.

H

1787.
Junij.

SCHMALEW, den Satnik (*) KOBOWE en den Tschuketischen tolk DAURKIN. Dezen waren op des heeren BILLING's ontbod uit Infhiga hier gekomen, om, in gevalle wij op onze vaart in de IJszee eenige Tschukfchen mogten ontmoeten, door hunne bemiddeling de goede geneigdheid van dat wilde volk voor ons te winnen. SCHMALEW was reeds fints eenige jaren bevelhebber van Infhiga, waar jaarlijks eenige Tschukfchen handel komen drijven, wier vertrouwen en liefde hij door zachtheid en vriendelijkheid en door geringe geschenken had weten te winnen. KOBOWE en DAURKIN kenden de Tschuketische taal, en hadden zich zelfs op Tschukotskoi Nos onder dit volk opgehouden. Deze twee nam de heer BILLINGS bij zich; den heer SCHMALEW liet hij op mijn vaarttuig gaan.

Wij bleven hier slechts 3 uren voor anker liggen, en lieten ons toen weder door den stroom der rivier voortdrijven, waarmede wij in 24 uren te Nishne-Kolymsk kwamen, dat aan den linkeroever der Kolyma ligt. De plaats bestaat uit eene houten, met planken omheinde vesting, binnen welke eene kerk en 33 huizen staan.

(*) [De naam van een Rusfischen ambtenaar.]

staan. Hier wonen ruim 60 Kozakken. Niet zeer ver van deze vesting, en bijna tegenover dezelve, ontlasten zich van de andere zijde twee groote rivieren in de Kolyma, namelijk de Groote Anni en de Drooge Anni. De eene doorloopt eene lengte van omtrent 800, de andere van 500 Wersten, en aan beider oevers wonen eenige Jukagiers.

1787:
Junij.

Aan den Omolon en beide Anniën heeft men tweemaal in het jaar een zonderling schouwspel, namelijk het overzwemmen van rendieren: en wel in de lente aan het einde van Mei, wanneer de wilde rendieren in groote kudden uit de boschen naar de zeekusten ijlen, waarschijnlijk om de groote menigte van muggen te ontvlieden; en in den herfst op hunne terugreis: kunnende zij deze twee rivieren niet vermijden. De Kozakken in deze landtreek, en de aan den Omolon en beide Anniën wonende Jukagiers, die de lievelingsplaatsen der rendieren zeer goed kennen, komen daar dan in hunne kauen op af, en steken er eene groote menigte van in het water dood, zoo dat een mensch er op eenen dag dikwerf wel meer dan 60 afmaakt. Men moet hierbij weten, dat zij niet alle te gelijk in eenen hoop overzwemmen, maar een voor een achter elkander,

1787.
Junij.

zoo dat de jagers niet veel moeite met hen hebben. Slechts moeten zij dit eenige in acht nemen, dat zij de dieren niet aanvallen, zoo lang derzelve aanvoerder nog niet aan de andere zijde is aangeland; want zoo dra deze eenige hindernis ontmoette, zou hij omkeeren, en de geheele kudde na hem: maar zoo dra hij de overzijde bereikt heeft, keert er zeker geen een weder terug, maar zij blijven alle hunnen geleider getrouw.

Het rendierenvleesch maakt na den visch eene hoofdschotel van al de inwoneren dezes lands uit: het wordt in dunne schijven gesneden en gedroogd. Het merg en de tong worden voor lekkere beten gehouden. Nog hebben de inwoners van dit gewest een lievelingsgerecht van stekelbezien (*f*), welke zij tegelijk met gedroog-

(*f*) *Stekelbezien*, in het Russisch *Brusnika*, de *Vaccinium vitis Idea* L., is hier naar het woordenboek overgezet. Maar zoo veel ik mij herinner, wordt deze kleine, roode, maar zuurachtige en zeer sappige bezie, die nauwelijks zoo groot is als eene erwt, in het Thuringische *Preisfelbeere* genoemd. *Aant. des Hoogd. Vert.* [Dit kan zijn: maar *Strickbeere*, zoo als er in den tekst staat, wordt in geen woordenboek, hetwelk ik heb, gevonden; ook heeft ADELUNG het woord niet; en *Preisfelbeere* wordt in alle woordenboeken door *Kruisbezie* overgezet. *De Holl. Vert.*]

droogden visch aan stukken stampen, en daar vet van visch doormengen; en op dit geregt onthalen zij des zomers hunne lieffte gasten: des winters eten zij in plaats daarvan bevroren visch, en voornamelijk Tschiren, en wel raauw; deze visch wordt nog klein zijnde afgeschraapt, en dan noemt men hem Strogonnoi (Schraapvisch), en men eet hem, voor dat hij ontdooid is. Men verzekert, dat dit een zeer heilzaam voedsel is tegen de scheurbuik, en in de hevige koude verwarmt; weshalve wij, gedurende ons winterverblijf te Werchne-Kolymsk, er ons ook bestendig bij bepaald hebben.

Bij Nishne-Kolymsk hielden wij ons 4 dagen op, om onze vaartuigen te herstellen; in het kleine werd, uit hoofde van deszelfs geneigdheid om op zijde te hellen (g), nog ijzeren ballast geladen, en in beide nog 30 Pud gedroogd en 150 Pud gezouten rendierenvleesch ingenomen. Dit was altemaal door de Jukagiërs aan den Omolon en de Anniën gereed gemaakt. Het zout was hun daartoe door ons gegeven, omdat men er hier geen heeft, maar

het

(g) Het helde zoo sterk, dat het, toen het nog geene lading had, altijd op zijde viel, zoo dra men er maar iets in hijschen wilde.

1787.
Juniij.

1787.
Junij.

het uit Jakutsk toegevoerd, en derhalve duur betaald moet worden.

Zoo lang wij hier voor anker lagen, hadden wij warm en helder weder, en bijna in het geheel geen' wind: maar daarentegen plaagde ons een verschrikkelijk heer van muggen, zoo dat, om ons daar maar eenigermate tegen te beschermen, wij genoodzaakt waren om netkappen over onze hoofden te trekken, en voor de beenen en handen kousen en handschoenen van rendierhuid te maken.

Den 19den ligte de Pallas haar anker, en dreef met eenen gunstigen wind de rivier af; ik bleef nog 2 dagen te Kolymsk, tot dat mijn schip ten volle gereed was, en op den derden dag volgde ik. Nu was de wind gaan liggen, en de stroom alleen dreef het schip slechts langzaam voort: de rivier is hier 2 Wersten breed. Twintig Wersten verder voeren wij de Staroöstrogische uitwatering voorbij, zoogenaamd, omdat voorheen de oude vesting Nishne-Kolymsk aan haar gelegen is geweest. Niet lang daarna ziet men aan den regteroever der Kolyma 3 hooge bergen, waarvan de eerste de Pomtelejews-, de tweede de Surowsberg en de laatste de Belaja Sopka, de witte bergrug, heeten. Aan den voet des eersten, bij de rivier

Am-

Ambonicha is een zomerverblijf der Kozakken van Nishne-Kolymsk. Zestig Werften van deze vesting verdeelt de rivier Kolyma zich, en valt dan met 2 armen in zee. Die arm der Kolyma, die zich van deze scheiding af oostwaarts wendt, en welken wij afvoeren, heet de steenachtige, waarfchijnlijk naar zijnen steenachtigen regteroever, die zich onder holle wegen, gebergten en steile rotfen door zeewaarts neigt, terwijl de flinkeroever bijkans geheel vlak is. Ook werd van hier af het geboomte aanmerkelijk kleiner en zeldzamer, en 30 Werften verder verdween het geheelenal: hier en daar, en na tusfchenwijdten van geheele Werften, vertoonde zich nog een enkel wilgen boschje, tot dat dit ook niet meer gezien werd; en de zeekusten waren slechts met mos en wier bedekt.

1787.
Junij.

Te middernacht werd de wind wederom gunstig; en dit maakte, dat wij reeds in den namiddag des volgenden dags de aan den regteroever gelegene winterwoning van den koopman SCHALAUROW (*h*) voorbijvoeren; nu zagen

(*h*) SCHALA-UROW ondernam in het jaar 1762 eene vaart op de IJzsee, van den mond der Kolyma oostwaarts: maar te veel hindernissen van ijs ontmoetende keerde hij nog in

1787.
Junij.

gen wij den vuurtoren (*i*) van den luitenant LAPTJEW in de verte, en rigtten ook terstond onzen koers naar denzelven toe, doch vonden ons weldra door het ondiepe water verplicht om bij te draaijen. Hierop zond ik manschappen uit, om het vaarwater op te zoeken; en toen men dit nader bij den linkeroever vond, ligtte ik het anker en volgde hetzelfde. De rivier heeft hier eene breedte van 8 Wersten en daarboven. Tegen den avond zagen wij de Pallas voor anker liggen, liepen daar naar toe, en lieten het anker naast haar vallen.

LAPTJEW's vuurbaak bevond zich toen in eene regte lijn met, en ongeveer op 5 Wersten afftands van ons; en de slinkeroever, of het eiland aan de slinkerzijde, hetwelk zeer laag is, strekte zich nog omtrent 4 Wersten in zee uit. Op LAPTJEW's kaart vindt men dit eiland niet; weshalve men dient vast te stellen, dat hetzelfde, zeer laag zijnde, niet door hem

geheterzelfde jaar terug, en overwinterde te dezer plaats. Het volgende jaar ging hij weder in zee, en verloor zijn vaartuig, dat door het ijs doorgesneden werd, en op de kust dreef: volgens het verhaal der Tschuktschen moet hij zelf met zijne manschappen van honger omgekomen zijn.

(*i*) De luitenant LAPTJEW heeft in het jaar 1735 de kusteu der Ijszee opgenomen en dezen vuurtoren gebouwd.

gezien is (*k*). Ook is het waarschijnlijk, dat het vaarwater der rivier voerheen nader langs den regteroever liep; althans getuigen daarvoor de door LAPTJEW, aan dezen oever, voor zijne manschappen gebouwde kazernen, en dat ook zijne boot hier op het land getrokken was: want nu integendeel kan niet slechts geen groot vaartuig dezen oever naderen, maar ook eene sloep niet dan met moeite, zelfs als het water hoog is; is het laag water, dan strekt de drooge grond zich omtrent 3 Wersten ver in de rivier uit.

1787.
Junij.

Den volgenden dag verhief zich 'smorgens reeds een hevige storm uit het zuidwesten, en kort daarna openbaarde er zich een lek in ons vaartuig. Tegen den avond ging de wind liggen, en terwijl de golven nu niet meer zoo sterk tegen het schip aansloegen, konden wij de beschadigde plaats met talk digt strijken en met lood beslaan. Dezelve was niet ver boven de oppervlakte van het water, hetwelk door zijn' sterken aanslag den hennep uit de voegen gespoeld, en op deze wijs dit lek had veroorzaakt.

Den 24sten verklaarde de bevelhebber der reis

(*k*) Of dat het er toen nog niet was. *Ann. v. d. Hoogd. Vert.*

1787.
Junij.

reis in eene volle vergadering van al de onderhoorigen, dat hij, door eene allerhoogste, hem reeds te St. Petersburg medegedeelde Ukaze, bij zijne komst aan den mond der Kolyma, tot kapitein van den tweeden rang bevorderd was. Deszelfden daags omtrent den middag ligttten wij het anker, en kwamen na nog 6 mijlen (1) uit den mond der Kolyma in de Ijszee. Het vaarwater der rivier is hier tegen de 200 vademmen breed, en van 3 tot 5 vademmen diep. Op deszelfs grond ligt veel weeke modder. De oever bestaat in eene lange afhellende rots, omtrent 8 vademmen hoog, tegen welke veel hout is aangespoeld. Niet zeer ver van den mond begon het water reeds zout te worden.

Tegen middernacht werd het doodstil, en kwam er een dikke mist op, weshalve wij tot den morgen toe voor anker moesten liggen, wanneer het wederom eenigzins begon op te klaren, en de wind ook gunstig werd. Wij ligttten de ankers, en liepen oostwaarts langs de kust heen, die hare steenachtige schuinten hier en daar ook met hoogere bergen begon af te wisfelen.

Des

(1) Hier zijn Italiaansche mijlen bedoeld, waarvan er 60 in eenen graad gaan.

Des morgens van den 25ten zagen wij de ganse zee met groote ijschotsen bedekt: in het begin geloofden wij, dat zij vast lagen; maar welras bespeurden wij, dat zij door den stroom en eenen noordoostelijken wind naar de kust gedreven werden. Evenwel zochten wij zoo veel mogelijk tusschen het ijs en de kust door vooruit te komen: maar tegen den avond kwam er te veel ijs, en werd het volstrekt onmogelijk verder te gaan. Derhalve wendden wij het zeer na aan den wal, en kwamen voor den mond eener kleine van het gebergte afstroomende rivier, op eenen afstand van ongeveer 20 mijlen ten oosten van den mond der Kolyma, ten anker. Daar vonden wij ook tusschen de vooruitstekende hoogten der rotsen eenige bescherming tegen het ijs, dat ons onophoudelijk voorbijstroomde. Een dikke mist maakte zoo wel de zee als de omgelegene kust voor ons onzichtbaar. Van deze beek af liep het strand verder, tot aan de rots Baranow, op eene hoogte van 4 vademmen boven de oppervlakte van het water voort. Het was geheel met mos en wier bedekt; op eenige weinige plaatsen zag men slechts wilg-berkstruiken, doch maar van eenen voet hoogte, en nog zeldzamer een paar kleine bloemen.

1787.
Junij.

1787.
Junij.

men. Op de hoogten der bergen, alsmede onder aan de afhellingen der rotfen ligt wel 2 vademen hoog eene tot ijs geworden sneeuw. Gedurende de 3 dagen, welke wij hier in rust doorbragten, vernamen wij 4 beeren en eene gansche kudde rendieren.

Den vierden dag was de wind veranderd, en dreef het ijs regt naar ons toe: wij waren dus genoodzaakt, om de ankers te ligten, en met groote moeite, digt langs de rotfige afhelling van het strand, ons eenen weg te banen, waarbij het ijs ons gedurig dreigde te verpletteren. Omtrent 2 mijlen van onze vorige ankerplaats gingen wij voor eene opening in het gebergte, waar zuiver bronwater uit stroomde, wederom ten anker. Hier vingén wij eene groote menigte haringen en Mukfuns met netten; ook zagen wij eenige zeekalveren.

Tot den eersten van Julij bleef er een zeer zachte wind waaijer; en bij wijlen werd het ook doodstil. De ijsfchotfen dreven langs het strand heen en weder, eeniglijk door den stroom, die van tijd tot tijd, waarschiijnlijk door het invloeijen der beek en het gestadig ronddraijen der schotfen zelve, zonder eenige andere oorzaak veranderde; want een aan het strand opgerigte meetpaal deed ons duidelijk waarne-
men,

men, dat het water hier zeer weinig op- en
afliep.

1787.
Jnuij.

Herhaalde waarnemingen stelden ons in staat,
om de ligging dezer plaats op 69° , $29'$ N. B.
te bepalen; hoewel op alle kaarten, die tot
nog toe bestaan, de kust der Ijszee nog bijna
 2 graden noordelijker geteekend is. De mis-
wijzing van het kompas was hier 16° , $00'$,
oostelijk.

 ZESDE AFDEELING.

Vaart naar het noorden en terug. Herhaalde poging om oostwaarts te varen, en gevaar van ijs. Ankering aan deze zijde der rots Baranow. Reis te voet derwaarts. Stand- en Trekrendieren. Over de jagt van wilde gánzen en derzelyer bewaring. Terugkeering naar den mond der Kolyma. Nog eene herhaalde vaart oostwaarts. Beletfelen door het ijs. Raadpleging over de terugreis. Kekuren of zuilen op de gebergten. Ankering bij de rots Baranow, en Aardjurten aldaar. Over de bewoners van deze streken. Aanmerking over de IJszee. Terugreis naar de vesting Nishne-Kolymsk. Raadpleging over de middelen, om het Tschukotische voorgebergte om te varen. Aanmerkingen over voorheen volbragte reizen, en over de oorzaken van de groote menigte van ijs. Terugreis naar Sredne-Kolymsk.

1787.
Julij.

Den eersten van Julij ligttten wij tegen den middag de ankers, en laveerden met een' frisfchen

schen oostenwind tusschen het westwaarts aandrijvende ijs en het strand door. Het groot schip, dat ongelijk veel beter dan het onze was, maakte een' goeden gang, verwijderde zich spoedig van ons, en drong tegen den avond noordwaarts door het ijs heen, waartoe wij niet in staat waren; want de wind stak aanmerkelijk op, en veroorzaakte een' hevigen slag van het water, hetwelk, uit hoofde der kleinheid van ons vaartuig, ons verhinderde, het tusschen de schotsen door te zetten, die ons integendeel met zich terugsleepen; weshalve wij eindelijk het anker lieten vallen. Kort daarna verminderden de ijschotsen, en ontdekten wij veel opene plaatsen. Terstond haalden wij het anker weder op, en volgden de Pallas, die zich reeds op een' verren afstand in den mist voor ons verborg. Wij hielden het, zoo veel mogelijk, hooger bij den wind; maar de golven sloegen ons ver beneden den wind voort, en daarenboven moesten wij ons ook gestadig, uit hoofde van de ijschotsen, tusschen welke wij ons hadden door te worstelen, laten afdrijven. Maar kort daarna verminderde het ijs nog sterker, en eindelijk zagen wij er niets meer van: maar de gansche zee was met een' dikken nevel overtrokken. In het begin
nam

1787.
Julij:

1787.
Julij.

nam derzelver diepte tot 17 vademen toe: maar toen werd zij wederom geringer; en den volgenden dag, terwijl wij al voortgaande denzelfden koers hielden, hadden wij nog maar 7 vademen diepte. Dit gaf ons aanleiding om te vermoeden, dat wij ons niet ver van de Beereneilanden bevonden, en dat de mist dezelve slechts voor ons verborg. Deze werd eindelijk zoo digt, dat wij twee vademen van ons af volstrekt niets konden onderscheiden. Om deze reden, en dewijl de diepte nog al gestadig afnam, leiden wij ons voor anker.

Zoo wel onder het varen, als terwijl wij voor anker lagen, gaven wij het andere schip, door kanonschoten, van tijd tot tijd kennis van ons standpunt, maar vernamen geen antwoord. Na eenige uren klaarde het ten zuiden van ons op; toen zagen wij de geheele kust voor ons, zoo als zij van den mond der Kolyma zich naar het oosten strekt: maar naar het noorden benam de mist ons alle uitzigt. Evenwel ligten wij wederom het anker, en voeren nog al verder noordwaarts: maar welras moesten wij terug; want hooge en uitgestrekte ijschotfen, waarvan men het einde niet kon afzien, bedekten de gansche voor ons liggende zee, en verschrikkelijk was het gedruisch, waarmede de
gol-

golven tegen dezelve braken. Terwijl wij terugkeerden, bedaarde de wind allengs, en na den middag werd het geheel stil; evenwel dreef de stroom ons alle uren eene mijl naar het westen voort. Derhaive kwamen wij omtrent 5 mijlen van het strand, vlak voor den mond der Kolyma, ten anker. Intusfchen werden wij een vuur aan het strand gewaar, en ik zond mijnen Baidar af, om te vernemen, wie hetzelfde had aangestoken. Deze kwam spoedig terug met het berigt, dat er volk van de Pallas aan het strand was, en dat zij zelve op diezelfde plaats ten anker lag, waar wij gisteren van daan gezeld waren. Ik verlangde met ongeduld, mij wederom met haar te vereenigen, en liet dus het anker ophalen, om digter naar het strand te roeijen: maar den volgenden dag kwamen wij eerst bij de Pallas, en leiden ons insgelijks voor anker. Tegen den avond werd de wind westelijk, en langs den wal scheen de zee ons toe zuiver te zijn; maar ongeveer twee Werften verder dreef er in een' dikken mist eene menigte ijs.

Den 5den namen wij wederom des morgens reeds de reis aan, en hielden koers naar het oosten. Omtrent 15 Werften mogten wij gevorderd zijn, toen ons eensklaps een digte ne-

I. DEEL.

I

vel

1787.
Julij.

1787.
Julij.

vel overdekte. Vooruit en aan de flinkerzijde hoorden wij een sterk geraas van ijs, hetwelk ons weldra van alle kanten omringde. Waar wij ons ook heen wendden, overal vonden wij ijs, en het gevaar scheen ons toe onoverkomelijk te zijn. Tegen elkander aanzettende ijschotsfen zouden het vaartuig onfeilbaar verbrijzeld hebben, ware de wind niet gelukkig juist te regter tijd omgekeerd, en het toen stil geworden, waardoor wij gelegenheid verkregen, om ons tuschen de ijschotsfen door naar het strand te winden, alwaar wij op eene diepte van 2 vademmen het anker lieten vallen. Het gevaar was toen echter nog niet geweken; want de dikke mist had het kleine ijs voor ons verborgen, hetwelk zich in eene groote menigte aan het strand opgehoopt had, en dat, zoo dra er maar een nieuwe wind was opgekomen, zeker driftig zou geworden zijn, en ons weder in zee hadde kunnen dringen: maar van dit gevaar bevrijdden wij ons door lange staken, waarmede wij het ijs van ons aflieten. Ook waren wij ongerust door de onzekerheid, waarin wij nopens het andere schip verkeerden, dat eerst voor ons was, en nu, volgens het antwoord hetwelk het op onze seinen gaf, achter ons wesen moest. Maar weldra klaarde de mist op,
en

en wij zagen de Pallas, die zich oostwaarts boegferen liet. Derhalve haalden wij ook het anker weder op, en volgde haar met een' gunstigen stroom. Nog hadden wij de rots Baranow niet bereikt, toen groote ijschotsen ons noodzaakten om het naar het strand te wenden, en ongeveer 2 Wersten, van hetzelfde ten anker te komen: doch ook daar hielden wij het niet lang uit; want de stroom liep andersom, en werd oostelijk: het ijs dreef regt op ons af, en wij moesten vlak tegen het strand aan onze redding zoeken, alwaar het water stil was, omdat het ijs daar door den stroom niet toegelaten werd.

Terwijl wij ons hier ophielden, zonden wij onzen stuurman naar de rots Baranow, om van derzelver hoogte te zien, of er eenige mogelijkheid zijn zou, om hier of daar oostwaarts tusschen het ijs door te dringen. Deze bragt ons het berigt, dat hij den hoogsten berg beklimmen, en van daar oostwaarts ver over de rots Baranow heen, en noordwaarts zoo ver als zijne oogen reiken konden, op de gansche zee niets dan eene groote ijsvlakte, zonder eenige opening, gezien had. Wij sloegen geen den minsten twijffel aan des stuurmans verklaring: maar wij wilden het toch ook met eigene oogen

1787.
Julij.

1787.
Julij.

zien. Dienvolgens sloegen de Kapitein, de Doctor en ik op weg. Eerst voeren wij omtrent zes Wersten langs het strand, en deden vervolgens, achter de gebergten der rots Baranow, die verder in de zee uitsteken, de reis te voet over kleine bijgelegene bergen. Hier ontmoetten wij verscheidene Standrendieren, zoo genaamd, omdat zij zoo wel gedurende den winter als des zomers nabij de zee blijven, en zich ook nooit vereenigen met de rendieren, die in den zomer hier uit de boschen aankomen, en die op hunne beurt elkander ook hier niet verlaten, maar altijd bijeenblijven, hetwelk maakte, dat wij overal sporen van hen vonden. Aan de verscheidene meren in dezen omtrek ontdekten wij zeer veel wilde ganzen van eene groote soort en graauwe kleur, die hier Gumanniken genoemd worden. Zij vervederden juist, en konden dus niet vliegen; weshalven wij er een aanmerkelijk getal van afmaakten. De hier wonende Kozakken vangen dezelve ook zeer gemakkelijk, dewijl zij haar met groote hoopen op de breedste ondiepe plaatsen jagen, welke zij maar vinden kunnen, en haar dan met knuppels doodslaan, en zonder verderen omslag in daartoe gegravene kuilen smijten. Daar liggen zij dan dikwijls jaren lang in, zonder eenigzins

te

te bederven, want de grond ontdooit hier zelfs in den zomer nooit dieper dan eene halve el, en de ganzen bevroren derhalve, zoo dra men de kuilen met aarde bedekt. Zoo behoeven hier ook de lijken geene Egyptische inbalseming, maar blijven van zelf onverrot, en hebben daarenboven nog het voorregt, dat zij niet alleen van hunne wezenlijke bestanddeelen niets verliezen, maar ook hunne kleedingstukken geheel ongeschonden bewaard blijven. — Nu zagen wij van de rots Baranow ook werkelijk de gansche zee met ijs overdekt. Het van hier oostwaarts gelegene strand is niet zeer verheven. Maar de uiterste spits van hetzelfde scheen bergachtig, en bepaalde, in het noorden, ons uitzigt naar het oosten op eenen afstand van maar ongeveer 50 Wersten. Deze landspits schijnt dezelfde te zijn, die op SCHALAUROW's kaart met den naam *Keschtschennoi* (*de Zandige*) is aangeteekend, en zij grenst onmiddellijk aan de bogt, in welke hij de rivier Tschau meende op te sporen, en waar hij in het eerste jaar zijner vaart genoodzaakt werd om terug te keeren; daar zou ook welligt de woonplaats van den bekenden Tschukotischen vorst KOPAI, van wien de Kozak WILIGIN, in het jaar 1723,

1787.
Julij.

1787.
Julij.

den eersten Jaskak (*a*) ontving, moeten gezocht worden.

In het terugkeeren van de rots Baranow vond ik, aan derzelve westzijde, een oud, houten, reeds omvergeworpen kruis, dat aan dien kant, waarmede het op den grond lag, geheel verrot was. Een opschrift had het of nooit gehad, of dat was reeds geheel verdwenen. Ook was het dwarshout er afgeslagen, en de nagels waren waarschijnlijk door de Tschukschen weggenomen. Voor het overige was het kruis oud genoeg, om deszelfs oprigting tot het jaar 1640 terug te brengen, toen men met Kotschen (barken) eene reis herwaarts gedaan heeft. Een ander oud kruis zag ik bij het zomerverblijf aan den Omolon, doch dat was nog geheel onbeschadigd, en in het geschrift was het jaartal 1718 nog met moeite leesbaar. In dit kruis deden de inwoners dier landstreek mij eenige gaten opmerken, die, volgens hunne verzekering

(*a*) *Jaskak* is de, ook reeds in Duitschland niet onbekende, benaming der uitkeering van natuurlijke voortbrengselen des lands, welke de schattingsschuldige Siberische volken verplicht zijn jaarlijks op te brengen, en die meestal in allerlei pelterijen bestaan.

ring, door de pijlen der Tschukschen daarin gemaakt waren, welk volk in vroegeren tijd de Rusfische slichtingen wel eens vijandelijk plagt aan te vallen.

1787.
Julij.

Wij lagen drie dagen voor anker; den 4den voeren wij terug, en moesten, niet zonder gevaar, weder door het ijs heen worstelen. Toen namen wij weder onze standplaats bij den mond der Kolyma, aan een niet hoog voorgebergte, waar zich eene kleine kromte in het strand gevormd had: daar bleven wij tot den 17den. Gedurende al dezen tijd waren wind en weder zeer veranderlijk, en in de eerste dagen hadden wij ook eenig onweder. Nu hadden wij het eens te warm, dan te koud, naar dat de wind uit het zuiden of uit het noorden woei. Nacht werd het in het geheel niet. Van den 11den van Mei tot in het midden van Junij was de zon bijna altijd boven onzen gezigteinder.

Den 17den des morgens ligten wij het anker, en liepen wederom in zee. In de nabijheid van het strand was er wel geen ijs te zien, maar een dikke mist, die hoog boven den gezigteinder oprees, kondigde het ons reeds op eenigen afstand aan. De wind was noordoostelijk, en wij zagen ons dus genoodzaakt om te laveren, waarin de stroom ons intusschen guns-

1787.
Julij.

tig was. Naauwelijks waren wij 30 Werften gevorderd, toen de mist eensklaps zoo dik werd, dat wij het andere vaartuig niet zien konden. Het was naar den wal geloopt, en voor anker gegaan: doch, dewijl ik geene seinen had vernomen, had ik het van den wal af zeewaarts gewend. Ondertusfchen liep de stroom mij ook tegen, en de wind geheel oostelijk, waardoor ik zeer achteruitgedreven werd, en eindelijk op dezelfde plaats voor anker moest komen, waar wij den eersten dag van Julij gelegen hadden. Dezen nacht werd de koude zoo hevig, dat de masten en het vaarwerk geheel met rijp overdekt werden.

De wind en stroom bleven drie dagen lang oostelijk; eindelijk werd de eerste stiller en de andere gunstiger. Nu vereenigden wij ons weder met de Pallas, die omtrent 7 Werften verder voor anker had gelegen. Zoo dra de bevelhebber ons zag naderen, liet hij het anker ligten, en zich naar de rots Baranow boegferen, waarheen wij hem narociden. Kort daarna werd de wind ons gunstig; want zij liep naar het westen. Onder aan de rots vonden wij ijschotsfen van 100 vademen lang, en 2 vademen hoog boven de oppervlakte van het water. Tegen den avond liepen wij deze rots

voor-

voorbij, en hielden koers naar het noordoosten. Eindelijk werden de ijschotsen, om zoo te spreken met elken stap dien wij voorwaarts deden, grooter en digter, zoo dat wij slechts met moeite, en onder het grootste gevaar, tusschen dezelve doorworstelden, en iederen oogenblik te vreezen hadden, dat deze schotsen onze vaartuigen zouden verpletteren. De diepte nam toe tot op 16 vademmen, en evenwel scheen het, dat verscheidene stukken ijs den bodem raakten. Wij bevonden ons omtrent 18 mijlen aan gene zijde der rots Baranow, toen wij ons volstrekt gedrongen zagen om terug te keeren. Wij laveerden den geheelen nacht door, tot dat wij dezelve des morgens bereikten, en bij haar het anker lieten vallen.

Hier hield de kapitein BILLINGS nu eene raadsvergadering van al de officieren, in welke besloten werd terug te keeren, dewijl men, om de veelheid van het ijs, toch niet verder naar het oosten kon doordringen, want het invallende herfstfaizoen voorspelde ons niets dan nog heviger winden, en dienvolgens nog grooter gevaar. Wij moesten ons nog wel voor gelukkig houden, dat in al den tijd van onze vaart de noordewind nooit al te sterk had opgestoken; want dan zouden onze vaartuigen onseilbaar, of

1787.
Julij.

1787.
Juij.

tegen de ijsfchotsen, of tegen de rotsige steilten van het strand, verpletterd zijn, dewijl er hier aan de gansche kust geen inham of iets dergelijks gevonden wordt, waarin men zich hadde kunnen bergen.

Naauwelijks was dit besluit eenparig genomen, of wij ligten ook de ankers, en lieten het bij den hoek der rots Baranow, zeer dicht langs derzelver strand, omloopen. Deze rots wordt gevormd door verscheidene hier tot elkander loopende bergen, die met een voorgebergte, dat de gedaante van een' halven cirkel heeft, in zee uitsteken. Op hare spits zijn veel Kekuren of steenen zuilen, van welke eenige hoopen naar eene vernielde vesting, andere naar vervallene puinhoopen, en nog andere naar menschen, gelijken. Zoo zagen wij op een' niet zeer hoog berg, bij welken wij den 28sten van Junij voor anker lagen, eene Kekure, vrij wel gelijkende naar eene groep van twee met elkander sprekende vrouwen, die een kind tusschen zich hielden. Voor het overige zijn deze zuilen niets anders dan vaste steenen, waarvan het mergelsteen, waarin zij waarschijnlijk wel besloten zullen geweest zijn, is afgevallen. Wij zagen hier eene menigte steuren en zeekalveren, en ook eenen walvisch, tot een onwe-

der.

derfpreekbaar bewijs, dat de Ijszee met den ooster- of den noorderocean gemeenschap moet hebben.

1787.
Julij.

Den 22sten des namiddags leiden wij, om de Pallas in te wachten, ons aan eene kleine kromte van het strand, aan de noordzijde der rots Baranow, voor anker, waar deze ons, door twee vooruitsstekende rotsstukken, eenigzins tegen den oosten- en westenwind en tegen de ijschotsen beschermdde.

Het strand is in het midden van deze kromte afhellend en zandig, en op hetzelfde wies een schoon kruid vol bloemen: aan beide kanten verhieven zich bergen, waar beken vol zuiver water van afftroonden. Dit kleine dal bezit wel niets voortreffelijks; evenwel is het het beste plekje gronds langs de geheele Ijszee. Ons verschafte het in het bijzonder, na zoo veel moeite en gevaar, eene zeer aangename verwikking.

Aan den oever der eene beek vond ik twee vernielde Aardjurten, niet ver van elkander. Zij schenen boven den grond gehaald, rond en ongeveer 3 vadem in de doorsnede groot geweest te zijn. Bij het doorzoeken van den grond vonden wij beenderen van rendieren en zeekalveren, als ook veel scherven van gebro-

ke-

1787.
Julij.

kene aarden potten, en twee steenen driehoekig gevormde mesfen, in den fmaak van een' meetkundigen Sector, wier binnenfte en kromme zijde fcherp, maar de twee buitenfte regt en ftomp waren. Van deze mesfen gaf ik het eene aan den kapitein BILLINGS, en het andere aan den Doctor. De Kozakken van Kolymfk verhaalden ons van de bewoneren dezer landfreck, die ongetwijfeld Tſchukſchen moeten geweeft zijn, dat zij zich zelve den naam van Schalagen gegeven, en dat zij, toen er zich Ruſfen in hunne nabuurfchap nederzetten, zich verder naar het oosten begeven, en hunne woonplaats nabij het noordelijke voorgebergte genomen hebben, hetwelk ook van dien tijd af den naam van het Schalagiſche heeft gedragen.

Op dit ſtrand zetten wij, van de groote menigte van tegen hetzelve aangeſpoelde hout, een kruis op, waarop wij den dag en het jaar van deſzelfs oprigting aantekenden. Tijds hadden wij genoeg, om ons zelve dit gedenkteeken te ſtichten; want tegenwinden hielden ons daar langer dan 4 dagen op. Gedurende dien tijd dreef er onophoudelijk nog even veel ijs naar het oosten. De ſtroom langs het ſtrand liep alle dagen of alle twee dagen om, nu in deze, dan in de vlak tegenovergeſtelde rigting; ook wies
het

het water fomwijlen wel eens, doch niet hooger dan eenen voet, en dat zonder alle orde. Dit geeft aanleiding om te vermoeden, dat deze zee niet zeer groot kan zijn, maar niet ver in het noorden een vast land bespoelen, en voor het overige door eene zeeëngte met den noordelijken oceaan moet vereenigd zijn; want alleen uit deze oorzaak laat het zich verklaren, waarom zij op de algemeene natuurwet voor alle groote zeeën als het ware eene uitzondering maakt.

De gedachte, dat er in het noorden vast land moet zijn, wordt versterkt door den harden zuidwestenwind van den 22sten van Junij, die met de uiterste hevigheid tweemaal 24 uren' aanhield. Want zoo er beletfel geweest was, moest de wind het ijs zeer natuurlijk ver naar het noorden gedreven hebben, en in plaats daarvan zagen wij des anderen daags de zee geheel met ijs overdekt. Ook zeide de kapitein SCMALEW mij, dat de Tschuktschen hem van een vast land in het noorden verhaald hadden, hetwelk niet ver van het Schalagische gebergte verwijderd en bewoond zou zijn, en werwaarts de Schalagische Tschuktschen, des winters, over ijs, met rendieren, op eenen eenigen dag overreden.

Den 26sten van Julij kregen wij eenen gunstigen

1787.
Julij.

sti-

1787.
Julij.

stigen wind uit het oosten; wij ligten de ankers, en kwamen gelukkig aan den mond der Kolyma. De stroom dezer rivier was toen ter tijd zeer zwak, zoo dat wij binnen 5 dagen zonder moeite Nishne-Kolymsk bereikten, en daarmede dan onze zoo moeilijke als hagchelijke vaart op de IJszee hadden ten einde gebragt.

Mijn verhaal kan te genoegzamen bewijze verstreken, dat wij pogingen genoeg gedaan hebben, om in de IJszee door te dringen, doch dat die altemaal vruchteloos waren: de heer BILLINGS riep ons derhalve bijeen om te raadplegen, hoe het het gemakkelijkste en met het minste gevaar zou vergezeld zijn, bij het Schalagische en Tschukotische voorgebergte om te reizen, het zij ter zee of te land. Dat het ter zee, van den mond der Kolyma af, uit hoofde der groote ijschotsen, met gewone vaartuigen onmogelijk was, had de ondervinding ons zoo even bewezen. Want hoewel het uit voorheen beproefde zeetogten bekend is, dat deze zee somwijlen van ijs bevrijd is, was echter onder de gheele menigte koene zeevaarderen, die beproefd hebben zich door de IJszee eenen weg naar den oostelijken oceaen te banen, de Kozak DESHNEW allén in het jaar 1618 zoo gelukkig geweest, van met zijne bark tot zoo ver door
te

te dringen: en ook daaraan twijfelen nog velen, die denken, dat zijne reis misfchien slechts een sprookje is, door hem uitgevonden, om den roem eener nieuwe ontdekking te verwerven, en dat *DESHNEW* alles, wat hij ons van de gesteldheid dier kusten mededeelt, eeniglijk uit de verhalen der *Tschukfchen* ontleend heeft.

1787.
Julij.

Doch het mag waar zijn, dat *DESHNEW*, gelijk hij zich beroemt, bij het *Schalagische* voorbergte omgevaren is, zonder dat het ijs hem verhinderde; daardoor wordt de onmetelijke bezwaarlijkheid dezer vaart in geenen deele wederlegd. De natuur kan toen toch van haren gewonen loop afgeweken zijn, hetwelk misfchien in 100 jaren eenmaal geschiedt. De *Kozakken* dezer landstreek verzekeren, dat er bijna altijd zoo veel ijs in zee is, dat men zelfs den mond der rivier niet kan uitkomen; en zij hielden juist dezen zomer voor zoo goed en gunstig voor zulk eene vaart, als zij er zich geenen sedert langen tijd herinneren konden. Maar naar de geringe warmte van even denzelfden zomer, en den zwakken invloed der door een' ondoordringbaren mist altijd opgehoudene zonnestralen op het ijs, te oordeelen, kan men niet eens aannemen, dat des zomers de helft van het ijs ontdooit dat er des winters gevrozen is. Hier komt

1787.
Julij.

komt daarenboven nog bij, dat veel groote rivieren alle jaren haar ijs in de zee ontlasten, en deze zee derhalve, zoo het ijs niet nog eenen uitgang had door de zeeëngten, die haar met den oceaan vereenigen, reeds lang geheel vol van hetzelfde zou moeten zijn. Uit dit alles volgt dan, dat men de oorzaak, waarom er nu eens meer dan minder ijs in zee is, niet in de mindere of meerdere hitte eens zomers, maar alleen in de winden te zoeken hebbe, welke er des zomers heerschen, en die aan het ijs den uitgang door de zeeëngte al of niet kunnen veroorloven.

Nog schoot het middel over, bij het genoemde voorgebergte in den winter met honden om te rijden: doch dit werd in onzen raad als onuitvoerlijk verworpen, dewijl men voor niet meer dan 200 Wersten voeder voor de honden kon medenemen. Eindelijk werd er dan na langdurig overleg besloten, het verdere onderzoek dezès onderwerps tot de aanstaande vaart in den oostelijken oceaan uit te stellen, en dan nog eens te beproeven, of men uit de Behringsfraat westwaarts konde vorderen. Tot dat einde werd den Sotnik KOBELW en den tolk DAURKIN gelast, naar Inshiginsk te gaan, van daar de Tschukfchen, die daar jaarlijks om den koop-

han-

handel komen; naar Tschukotskoi-Nos te geleiden, om het volk dier landtreck tot onze komst voor te bereiden, en onze vaartuigen aan de Behringsfiraat af te wachten. Dewijl het naar die luchtfreck reeds koud begon te worden, en er zich, vooral des morgens, reeds rijm begon te vertoonen, maakten wij spoed met onze werkzaamheden, om nog te water te Sredne-Kolymisk te komen; weshalve wij den 5den van Augustus beide vaartuigen onttakelden, en dezelve met al hun toebehooren aan het opzigt van den in deze vesting zich bevindenden bijzitter des landgeregts van Saschiwersk, den Collegieasfesfor MARTINOW, overgaven.

1787.
Aug.

De bevelhebber van den togt ging met 2 roeikanen vooruit, en nam den Doctor, den stafscheelmeester en den geheimfchrijver, benevens 20 gemeenen, met zich; het bevel over al de andere manschappen gaf hij aan mij over, met last, om het vaartuig Jafaschna met levensmiddelen voor 4 maanden voor het geheele Commando te laden, en hetzelfde met den stuurman naar de vesting Sredne-Kolymisk af te zenden: doch ik zelf moest hem met de manschappen in de roeikanen volgen, welke hij mij zou terugzenden. Eenen dag na des kapiteins vertrek kwam er eene bark met levensmiddelen

I. DEEL.

K

te

1787.
Aug.

te Nishne-Kolymsk aan; en deze hield ik voor veel bekwaamer om er eene reis mede te doen, dan het vaartuig Jafaschna, hetwelk niet minder dan 4 voet diep ging, en, uit hoofde van de menigte ondiepe plaatsen in de rivier, niet dan zeer bezwaarlijk hadde kunnen getrokken worden, terwijl integendeel de bark geene grootere diepte had dan van anderhalven voet: derhalve pakte ik in deze mijnen voorraad van mondbehoefsten en al mijne manschappen, en zoo ging het de rivier Kolyma op. Opdat de bark zonder ophouden kon voortgetrokken worden, verdeelde ik mijne geheele manschap in twee helften, die elkander moesten afwisselen; en op deze wijze bereikte ik in 20 dagen Sredne-Kolymsk. Van deze vaart kan ik niets merkwaardigs verhalen; slechts een schouwspel, hetwelk zich toevallig aan ons vertoonde, is allzins der melding waardig. Twee gieren vielen aan op eenen arend, die juist over de rivier heen vloog. Eerst vlogen zij hooger dan de arend, to dat zij vlak boven hem waren; toen schoot de eene op hem af, doch toen de arend zich naar de hoogte wendde, en hem zijne klauwen zien liet, maakte ook de gier eene wending, en schoot langs hem heen. Naauwelijks had de arend intusfchen zijnen vorigen koers weder genomen,

of

of zijn tweede vijand wierp zich van boven op hem neder, en sloeg hem zoo geweldig op den rug, dat wij het hooren konden: middelerwijl was de eerste gier wederom naar de hoogte gevlogen, en deze gaf den arend nu geen tijd, om zich weder in staat van verdediging te stellen, maar bragt hem terstond den tweeden slag toe. De overwonnene erkende de overmagt des vijands, zag nu van alle verdediging af, en daalde naar beneden, terwijl de twee gieren hem zoo lang dicht op den rug zaten, tot dat hij zich op den grond had nedergezet.

1787.
Aug.

Den 29sten van Augustus kwamen wij te Sredne-Kolymsk, alwaar de bevelhebber ons wachtte. Nu waren de wegen naar Jakutsk reeds zoo slijkerig, dat wij genoodzaakt waren om de vorst af te wachten. Wij gebruikten derhalve den tusschentijd, om ons paarden aan te schaffen.

Den 18den van September werd de Kolyma met ijs bedekt, en terstond maakten de inwoners alhier hunne gaten in hetzelfde, waar ook eene groote menigte Tschiren en Nolmen in gevangen werd.

Sept.

ZEVENDE AFDEELING.

*Reis van Sredne-Kolymsk naar Jakutsk. Weg naar de woonplaats aan de Alaseja. Aantmerkingen over een Mammoutsgeracinte, hetwelk men aan de kust der Ijszee gevonden heeft. Reis langs de Alaseja opwaarts, en overtogt naar de rivier Indigerka. Een onzer reisgenooten vervalt in vertwijfeling, en wenscht naar den dood. Russische bewoonde plaats aan de Ujandina. Aankomst te Saschiwersk, en aantmerkingen over die stad. Verdere reis en aankomst bij de rivier Jana. Hevigheid der invallende koude, en behoedmiddelen tegen dezelve. De hoogste Wercho-Janische bergketen. Aankomst in de eerste bewoonde plaats aan de rivier Aldan. Een kluchtig voorval voor ons, maar zeer onaangenaam voor den Doctor. Aankomst te Jakutsk. Mijne afzending met een Commando naar den mond der rivier Maja. De Slobode Amginsk en het daar nabijgelegene dorp. Komst aan de rivier Maja. Kapitein FOMIN. Loswording van het ijs in den Aldan. Drijvende eilanden van hetzelfde, en buitengewone
over-*

overstroming. Afzending van den kapitein FOMIN de rivier Maja op, en van den kapitein-luitenant BEHRING naar Judomskoi-Krest. Terugreis naar Jakutsk.

Den 24sten van September werd het eerste gedeelte der manschap met den schipper BAKOW afgevaardigd; den 28sten vertrok ik te paard naar Sredne-Kolymsk, en de Doctor, de stafscheelmeester en de werktuigkundige gingen met mij. De weg liep tot de plaats aan de Alafeja, die omtrent 90 Wersten van Sredne-Kolymsk afligt, door boschachtige, moerasige streken, en eene menigte meren, waarvan er 8 buitengewoon groot waren; want elk van dezelve befloeg niet minder dan 20 Wersten in den ontrek.

Te Alafeisk kwamen wij den eersten van October. De plaats bestaat uit een bedehuis en 2 Isben, waarin een koopman en een burger met hunne huisgezinnen wonen. De netheid dezer huisjes, en de beleefdheid, waarmede wij door beide families ontvangen werden, bragten ons in verwondering. Nooit hadden wij gedacht, dat menschen, zoo ver van de zamenleving verwijderd, en in zulk eene koude, onvrucht-

1787.
Sept.

Oct.

1-87.
Oct.

bare luchtstreek, zoo weltevreden met hunnen toestand en zoo gelukkig konden leven. Het gebrek van koren heeft de natuur hier door visch, wildbraad en gezond vee rijkelijk vergoed. Des zomers vindt men op de meren in dezen omtrek ganzen, eenden en ander gevogelte in grooten overvloed; en in den winter komen er ganfche legers van korhoenen tot dicht bij de woningen. De visch, die alhier gevangen wordt, wordt voor den besten gehouden, en men verzendt de Meertschiren, om derzelver duurzaamheid, naar al de vestingen langs de Kolyma.

De rivier Alafseja stroomt zeer nabij deze plaats langs, en valt, al regtuit voortloopende, in de Ijszee. De inwoneren verhaalden ons, dat de rivier, omtrent 100 Wersten van hier, uit haren zandigen oever het geraamte van een groot dier tot op de helft toe had losgespoeld; dat hetzelfde ongeveer de grootte scheen te hebben van eenen olifant; dat het zich in eene staande houding bevond, geheel onbeschadigd en nog met zijne huid bedekt was, waaraan hier en daar nog lange haren gevonden werden. De heer MERK wenschte zeer ernstig dit nader te onderzoeken: doch naardien het ver bezijden onzen weg, en er toen juist zeer veel sneeuw gevallen was, was het niet wel mogelijk aan zijnen wensch te voldoen.

doen. Voor zoo veel ik weet, heeft men zulk een dier in zijn geheel nog nooit, maar wel beenderen en hoektanden van hetzelfde langs de geheele kust der IJszee opgedolven. Eene maatschappij van Russische kooplieden drijft daar handel in, en brengt dezelve onder den naam van Mammoutsbeenderen naar het eigenlijke Rusland: maar allermeeft worden zij gevonden op de Lachachtige eilanden in de IJszee tegenover den mond der rivier Jana. Omtrent deze dieren rijst nu de aandachtwaardige vraag: hoe konden zij in zulk eene onvruchtbare, volstrekt niets belovende luchtstreek wonen, in welke de koude dikwijls boven de 40 graden stijgt? En dan meenen sommigen, dat zij in dit land niet te huis behoord hebben, maar voor onheugelijke tijden, bij gelegenheid van krijgstogten, uit warmere landen herwaarts gebragt zijn. Anderen vermoeden, dat de lichamen dezer dieren nog overblijffelen zijn van de algemeene overflooming. Maar beide gevoelens schijnen mij toe geen grond te hebben. Onmogelijk konden er krijgstogten uit zoo vergelegene landen tot hier toe voortgezet worden; onmogelijk konden geheele legers al de bezwaarlijkheden van zulke onvruchtbare, moerasfige landstrecken, en zulke hemelhooge bergen, die door olifanten en

1787.
Oct.

1787.
Oct.

dergelijke dieren gewis niet te beklommen zijn, te boven komen, dewijl zelfs de heidepaarden (*) van dit land, zoo gewend aan het doorstaan van alle ongemakken, hier niet dan met de uiterste moeite de reis kunnen doen. Ook kan geene overstrooming deze beënderen aangespoeld hebben; want van hier tot het warme land, alwaar dergelijke dieren te huis behooren, is een afstand van ten minste 5,000 Wersten; en die leggt het snelzeilendste schip met den gunstigsten wind nauwenijks in 30 dagen af: is het dan wel mogelijk, dat doode ligchamen, al ware het ten tijde van den algemeenen zondvloed, tot zulk eene verte kunnen voortgespoeld zijn? Het komt mij derhalve voor, dat men beter doet, met dit verschijnsel aan eene groote verandering, die er met den aardbol kan voorgevallen zijn, toe te schrijven, en vast te stellen, dat deze landstrecken eens een warmer, voor de natuur dezer dieren geschikt, luchtsgestel gehad hebben. Voor het overige mogen natuurkundigen deze twijfelingen oplossen (†).

Van

(*) [In het Hoogduitsch *Steppenferde*. Volgens ADELUNG is dit woord *Steppe*, in de beteekenis van *Heide*, van Russischen oorsprong. *De Holl. Vert.*]

(†) [Men vergelijkte N. WITSEN, *Beschrijving van Noord-*
en

Van de plaats Alafeisk af liep onze weg langs de rivier Alafeja op, meestal over meren en moerasfen, en door kleine, boschachtige vlakten. Den 4den dag onzer reis hadden wij, 90 Wersten van Alafeisk, een warm nachtverblijf in de Jurte van eenen Kozak, die hier het opzigt had over de postერი. Den daaraan volgenden dag trokken wij over de twee groote meren Berfherefteeg en Kalkinskoe, waarvan het eene 25, en het andere 30 Wersten in den omtrek groot is. Deze meren zijn door een groot aantal kleine uitwateringen en beken, die eindelijk in de Alafeja vallen, met elkander vereenigd.

Den 6den dag onzer reis wendden wij ons van de genoemde rivier af, en kwamen den 8sten dag, door bergachtige boschen, bij de rivier Batyrachyi (a), die in het Russisch Paderka heet,

1787.
Oct.

en Oost Tartarije, II. D. bl. 746, Amst. 1705, in Fol., alwaar men de afbeelding vindt van het bekkeneel en kakebeen van den Mammout, zoo als het in 1703 bij Vergaturia in Siberie is uitgegraven. Alsmede HOUTTUYN, III. D. I St., bl. 194-222. De Holl. Vert.]

(a) *Batyrachyi?* Derhalve de Vorschrijke? Derhalve door Grieken of verwanten van Grieken zoo genoemd? Derhalve een nieuw bewijs voor het voormalige aanwezen van eene algemeene taal? — Ik ken eenen man, die op al deze vragen zeer ligt en met grooten ernst ja zou antwoorden. *De Hoogd. Vert.*

1787.
Oct.

heet, en zich in de Indigerka ontlast; en 20 Werften van daar kwamen wij aan de Indigerka zelve, die op deze plaats 250 vademen breed is.

Het was nog wel eerst de 1ode van October, maar de koude was uitermate hevig. Gezonde lieden en van eene vaste ligchaamsgefteldheid verduurden dezelve wel standvastig; maar onze Baidarenmeester, een zwakke, meer dan zestigjarige grijsaard, was niet in staat om dezelve te verdragen, en verviel deswegens in zulk eene vertwijfeling, dat hij besloot in een bosch achter te blijven, en den dood af te wachten. Het kostte mij niet weinig moeite, hem van zulk een droevig opzet af te brengen; en alleen mijne belofte, dat ik hem in de naaste bewoonde plaats zoude achterlaten, vermogt iets op hem. Gelukkig was deze niet veraf: wij kwamen namelijk reeds den tweeden dag bij twee Isben aan den mond der rivier Ujandina, waarin twee burgers (*b*) woonden, bij welke ik mijnen armen

(*b*) Boven komt deze benaming *Burger* reeds eenmaal voor, die sommige lezers welligt in onzekerheid zoude kunnen brengen. De Rusfische burgerlijke stand is in aanzienlijke burgers, kooplieden van het eerste, tweede en derde gild, Meschtscheninen of gemeene burgers en in Posfadnijs of voorftads of paalburgers (buitenpoorters) verdeeld, welke alle, naar hunne klasfen, onderscheideene voorregten hebben, en

1787.
Oct.

men ouden man achterliet, waarover hij bij uitstrek weltevreden was. Maar wij trokken denzelfden dag nog twintig Werften verder, en rustten eerst in de Jakutische Jurten Tous-Talata, waar wij ook den volgenden dag bleven, dewijl men onze paarden wilde verwisfelen.

Van deze Jurten af liep de weg door boschen en meren. Zeventig Werften van dezelve gingen wij, den derden dag, over de groote rivier Selnach, die zich in de Indigerka ontlast, en overnachtten in Jurten, die den bijnaam Kislija (de Zure) hadden. Nog vijftig Werften verder trokken wij op de Indigerka zelve nederwaarts, en zij vervolgens weder tusschen hooge bergen opwaarts, tot dat wij, na twee dagen, den 18den van October Safchiwersk bereikten.

De stad ligt aan den regter oever der Indigerka. Zij is eerst onlangs gebouwd, en was vroeger slechts een Commisfariaat (*); alles is derhalve nog in zijne beginselen: evenwel waren er reeds posten van bestuur in-, en de daartoe be-

rengende dezelve een grooter, of kleiner vermogen moeten aangeven, naarmate waarvan zij de belastingen aan de kroon betalen. *Aant. v. d. Hoogd. Vert.*

(*) [Zoo staat er in het Hoogduitsch: wat dit hier eigenlijk beteekent, weet ik niet; misschien eene Postplaats, of iets dergelijks. *De Holl. Vert.*]

1787.
Oct.

behoorende ambtenaren aangesteld. De stad bestaat uit eene kerk en dertig houten huizen. De moerasfige en bergachtige landstreek, waarin zij ligt, de onvruchtbaarheid van den grond en het gebrek aan alle noodwendigheden maken het verblijf in dezelve zeer verdrietelijk, en, voegt men bij dat alles nog de duurte, bijna onverdragelijk. Verzorgt men zich op den behoorlijken tijd niet van alles, door het op lastpaarden van Jakutsk te laten aanbrengen, zoo kan men naderhand voor geen geld iets bekomen.

Wij bleef drie dagen te Saschiwersk, en werden door den hofraad SAMPSONOW, aldaar het ambt van stadvoogd bekleedende, en den landregter (†) BANNER, zoo hartelijk ontvangen en onthaald, dat ik zulks niet zonder de grootste ondankbaarheid met stilzwijgen zoude kunnen voorbijgaan. Bovendien voorzagen zij ons ook met levensmiddelen voor de reis, waaraan wij zeer groot gebrek hadden, en welke wij zonder hunnen bijstand zeker voor geenen prijs zouden bekomen hebben.

De heer BANNER verhaalde ons, dat er aan de andere zijde der rivier, in den berg, die tegen-

(†) [In het Hoogduitsch *Landordnungsrichter*, waarschijnlijk overeenkomende met ons *Baljuw*. *De Holl. Vert.*]

1787.
Oct.

genover de stad ligt, zeer schoone kristallen gevonden werden; en op het verzoek van den Doctor was hij terstond bereid, om ons daarheen te brengen; en in der daad toonde hij ons ook de opening der groeve aan de afhelling van den steilen berg: doch wij vonden geene groote kristallen, maar niet dan eenige kleine, die van geen gebruik konden zijn. Waarschijnlijk was de menigvuldige sneeuw daarvan de oorzaak. Terstond na onze terugkomst van daar, kwam de kapitein BILLINGS ook te Salschiversk aan, hetwelk ons vertrek nog eenen dag vertraagde.

Dit had den 22sten van October plaats. Vier dagen lang trokken wij zonder rusten voort, nu eens op beken, die zich in de Indigerka ontlasten, dan door bergachtige streken, die met nederig larakshout bedekt waren. Den 5den dag kwamen wij, op eenen afstand van 120 Wersten van de stad, tuschen zeer hooge en kale bergen, die in eene keten van het zuidoosten naar het noordwesten opklimmen, en de rivieren, welke in de Indigerka vallen, afscheiden van die, welke zich in de Jana ontlasten.

Onze weg liep de rivier Rusfkaja Rasfocha op, die deze hooge gebergten doorsnijdt, en aan beide kanten door verschrikkelijke steilten van rotfen, naar steile muren gelijkende, wordt

in-

1787.
Oct.

ingesloten. Een heerlijk gezicht! De oevers der rivier schijnen eene lange tusfchen hooge gebouwen doorloopende straat te zijn.

Doch de reis langs deze rivier is niet geheel veilig: in den winter kunnen hevige stormen of dwarlwinden de reizigers onder de sneeuw, en in den zomer de dikwerf geheel onverhoeds opkomende onbepaalde hooge vloedden hen in het water begraven. Op de aangrenzende bergen zijn veel vossen en wilde fchapeu, van welke wij het geluk hadden er een te fchieten. Deszelfs vleesch was, ten minfte fcheen het ons toen zoo, zeer fmakelijk en vet, en gaf ons eenige dagen lang den kost. Na 25 Werften kwamen wij uit deze gebergten, en bereikten over eene kleine beek de tamelijk groote rivier Dogdo, langs welke wij vier dagen lang nederwaarts trokken, bijna tot de plaats toe, waar zij zich met eene andere rivier vereenigt, waarna zij onder den naam Tostach in de Jana valt. Verder liep de weg langs de Jana zelve voort.

Den 30ften bragten wij den eerften nacht wederom in eene warme Jakutifche Jurte door, na dat wij tien nachten vrij koud in de bosfchen geflapen hadden. Op dezen dag achterhaalde de kapitein BILLINGS ons.

Nov.

Den derden van November vertoefden wij in de
de

1787.
Nov.

de Jurten Barylach, zijnde de laatste bewoonde plaats, van welke wij tot den Aldan toe, zonder van paarden te verwisfelen, eene volstrekt onbewoonde landstreek van omtrent 400 Wersten moesten doorreizen; weshalve men ons hier versche paarden gaf.

Zulk een lange weg en de hevigheid der invallende koude deden ons ijzen. En in der daad, al onze vorige togten waren niets, in vergelijking van hetgeen wij hier te verduren hadden. Wij trokken tot den oorsprong der Jana tusfchen bijna kale gebergten door, alwaar de doordringende winden en de lievigste koude ons tot het uiterste bragten. Wij hadden, wel is waar, een driedubbel kleed van rendiervellen: maar desniettemin werd de koude ondragelijk voor ons, en ons bloed zelf scheen te zullen bevroren. Men kon het geen half uur op het paard uithouden, of men moest wederom te voet gaan, om zich eenigzins te verwarmen. Onze aangezigten waren door de koude zoo misvormd, dat er bijna geene plaats op was, die daar geene sporen van droeg. Eindelijk kwamen wij, opdat onze kaken en neuzen niet geheel bevroren, op den inval, om momaangezigten van baai te maken, die ons ook grooten dienst bewezen, schoon zij het gezigt onaangenaam drukten, en onze adem

nu

1787.
Nov.

nu terstond tot ijs bevroor. In dezen half verschrikkelijken, half belagchelijken optogt geleken wij meer naar vogelschrikken dan naar menschen.

Tot ons nachtverblijf kozen wij, zoo veel mogelijk, zulke plaatsen uit, die eene beschutting hadden tegen den wind, en waar tevens voeder voor de paarden en droog hout te vinden waren. Vuur leiden wij aan, niet zoo zeer om ons te verwarmen, als om ons eten te koken; van kleeding veranderden wij nooit; en na het avondeten, hetwelk tegelijk ons middagmaal was, leiden wij ons in eene holte in de sneeuw neder om te slapen. En nog konden wij ons gelukkig achten, dat op zulk eene allerbezwaarlijkste reis niemand onzer ziek werd; want in ons volstrekt onvermogen om zulk eenen ongelukkigen hulp te bieden, ware er geene andere hoop, geene andere uitkomst overgebleven, dan de dood.

Na tien dagen reizens kwamen wij aan den oorsprong der rivier Jana, en bij een buitengewoon hoog en naakt gebergte, het Wercho-Janische (Opper-Janische) geheeten, van hetwelk eenige rivieren afftroomen, die zich gedeeltelijk in de Ijszee en gedeeltelijk in den Aldan ontlasten. Om den berg op te klimmen vonden

1787.
Nov.

den wij eene min steile plaats, maar het af-
dalen ging langs eene verschrikkelijke steilte.
In eene opgerigte houding af te klimmen zou
ons volstrekt ondoenlijk geworden zijn; had-
den wij het niet met eene menigte bogten ge-
daan, en ook toen noodzaakte ons de vrees, uit
het gezigt van een' onmetelijken afgrond onder
onze voeten ontstaande, dikwijls om te kruipen.

Aan gene zijde van de bergketen daalden wij
langs de rivier Tukulan tuschen hooge geberg-
ten af, en vonden weldra populier- en lariksge-
boomte. Dertig Werften van het gebergte za-
gen wij de eerste dennen, en toen wij 70 Wer-
ften verder nog meer in de vlakte kwamen, ook
pijnboomen. Het altijdgroene dezer boomen
maakte onzen weg des te aangener, hoe meer
de eenzelvigheid van het lariks hout ons te voren
verveeld had. Dennen en pijnboomen hadden
wij allen sedert ons vertrek uit Jakutsk niet ge-
zien; want van de Werchojanische bergketen
af noordwaarts, en van Jakutsk naar Ochotsk
oostwaarts, is er de eene noch de andere.

Den 19den van November kwamen wij aan de
rivier Aldan en bij de eerste Jakutische Jurten, bij
het intreden van welke ons een kluchtig, maar
voor den armen Doctor zeker niet aangenaam,
geval bejegende. Hij wilde namelijk met zijn

I. DEEL.

L

mom-

1787.
Nov.

monaangezicht voor juist in de Jurte gaan, toen eene Jakutische vrouw op hem afsprong, en hem als eene razende in het gezicht sloeg en aan het mom trok. Zijn schrik was zoo veel te sterker, daar hij door het masker heen niet wel zien kon, en dus volstrekt niet wist, wat hem overkwam. Wij rukten het wijf eindelijk van hem af; maar zij hield niet op te schreeuwen, tot dat zij geheel afgemat en zinneloos werd. De Jakuten houden zulke toevallen voor eene soort van ziekte, welke zij aan den schrik toeschrijven, en waarvoor, naar hun zeggen, hunne vrouwen, en vooral de oude, zeer vatbaar moeten zijn. Degene, die daarmede bevangen zijn, dragen den bijzonderen naam van *Mireetschken*. Dezen nacht bragten wij in eene zoete rust door, hoe slecht de Jurte ook was, waarin wij het, uit hoofde van den flank van het bij ons staande vee, op alle andere tijden mischien geene minuut zouden uitgehouden hebben. Maar nu kwam alles ons ligter te verdragen voor, zoo het maar warm was.

Van hier tot Jakutsk hadden wij nog honderd vijftig Wersten af te leggen: maar dewijl de weg nu over bewoonde plaatsen liep, en onze paarden overal verwisfeld werden, kwamen wij, reeds den 24sten, zonder verdere groote moeilijkheden

den aldaar aan. Het genoegens, hetwelk wij, na het volbrengen van dezen zoo zorgelijken en veelzins bezwaarlijken togt, ondervonden, laat zich met geene woorden uitdrukken; om daarvan het regte begrip te hebben, zou men zelf dartzelfde moeten doorstaan, hetwelk wij doorgegaan hadden.

De heer BILLINGS was eenige dagen voor ons aangekomen, en de heer BEHRING had zich hier, gedurende den zomer, met het afvaardigen der bouwstoffen naar Ochotsk (*b*) bezig gehouden.

Zij

(*b*) Hier te Jakutsk bevond zich te dier tijd een om zijne griffige onderneming merkwaardige reiziger, de Engelschman LEDEYARD, die den heer BILLINGS bekend was, omdat hij op de laatste reis van kapitein COOK als korporaal zijn togtgenoot was geweest: maar naderhand zou hij als overste in het leger der Vereenigde Staaten van Amerika gediend hebben. Zijn voornemen was, in den eigenlijken zin des woords de wereld *rond te wandelen*; en te dien einde kwam hij te Petersburg, om met Rusland te begiunen, en, als hij aan de oostelijke grenzen van Azie zou gekomen zijn, eene gelegenheid af te wachten, om met een vaartuig naar de Engelsehe stichtingen over te schepen. Hoe onbedachtzaam zijne onderneming was, kan alleen daaruit blijken, dat hij zonder geloofsbrief en zonder geld een beschaafd rijk wilde doorreizen, en daarna in eene dunne kleeding en te voet zulke landstreken doortrekken, waar wij te paard er in de warmste kleeding niet dan met moeite doorkwamen. Waar

1787.
Nov.

Zij hadden wel geene prachtige, maar toch warme woningen voor ons in gereedheid, waar-
in

zou hij verder een vaartuig hebben gevonden, dat hem volgens zijnen wensch juist ter plaatse bragt, alwaar hij zijn wilde? Eindelijk, al onderfelt men ook, dat LEDEVARD zoo veel dienstvaardigheid bij de wilde Amerikanen had ontmoet; zoo is het toch eene bekende zaak, dat er in die landstreken alleen aan de zeekusten inwoners gevonden worden: hoe zou hij dan over de gebergten, en door de menigvuldige onbewoonde, woeste landtreken gekomen zijn? De gewillige hulpvaardigheid der Rusfen ontfloeg hem van de moeilijkheid, van Rusland te voet door te reizen. Reizigers, welke hij onderweg aantrof, bragten hem zonder eenige belooning te Jakutsk; en hier werd hij in het algemeen vriendelijk ontvangen. De bevelhebber nam hem bij zich in huis: daar vond hij zijne tafel gedekt, en toen de koude toenam, liet die ook warme kleederen voor hem maken. LEDEVARD had derhaer aan de Rusfen al vrij wat verpligting; want waar, in welk ander land, zou hij zulk eene gastvrijheid gevonden hebben? En nu? — Dat alles beantwoordde hij met ondankbaarheid: hij sprak van iedereen kwaad, en bejegende alle menschen trotsch, tot dat hij eindelijk, toen de bevelhebber hem eens de welvoegelijkheid herinnerde, de stoutheid had van hem uit te degen. De heer BILLINGS ging toen juist naar Irkutsk, en kwam de verdere gevolgen voor, door hem met zich te nemen. De bevelhebber schreef aan den Gouverneur Generaal, en beklagde zich bij hem over den Engelschen stijkkop: in gevolge van dien werd hij bij zijne aankomst te Irkutsk in hechtenis genomen, en met het getuigenis, dat hij een onrustig mensch was, naar St. Petersburg gezonden.

in wij het zeer gemakkelijk en naar ons genoeg hadden. Door de inwoneren, en in het bijzonder den heer stadsbevelhebber MARKLOWSKI, werden wij zeer vriendelijk ontvangen, en zoo bragten wij den tijd van ons verblijf in deze stad zeer aangenaam door.

1787.
Dec.

Den 19den van December nam de heer BILLINGS de reis aan naar Irkutsk, mij in last hebbende gegeven, met het Commando naar den mond der rivier Maja te vertrekken, en daar 50 kanen te bouwen, waarop men de noodige pakkaasje de rivieren Maja en Judoma naar Ochotsk toe zou kunnen opvoeren. Reeds in Januarij zond ik derwaarts eenige manschappen, onder het geleide van den stuurman, en zoo dra ik mij alle timmergereedschappen had bezorgd, volgde ik hem. De weg liep eerst over de Lena, vervolgens door bosch en weilanden en over meren, langs eene menigte hier en daar verstrooide Jurten. Doch honderd Werften van de stad eindigden de woningen, en er volgden nu louter bergachtige streken.

1788.
Jan.

Den vierden dag onzer reis, en ongeveer 162 Werften van Jakutsk, kwam ik aan de Slobode Amginsk, uit dien hoofde merkwaardig, dat de Waiwoodschap van den Aldan daar voorheen haren zetel had. Zij ligt twee Werften te

1788.
Jan.

linker zijde van de Amga, in eene groote vlak-
te. De gebouwen der Slobode bestaan uit eene
kerk en twintig Rusfische landhoeven, aan land-
lieden toebehoorende, die zich daar hebben ne-
dergezet. Dewijl het wintergewas hier niet
slaagt, zaaijen deze boeren niet dan zomerkor-
ren, hetwelk hier redelijk wel gedijt. Voor-
heen verkocht men het Tschetwerik gerst niet
duurder dan voor 8 Kopeken: maar nu is de
landbouw in verval geraakt, en de boeren ma-
ken er in het geheel geen werk meer van. De
vadfige levenswijs der Jakuten heeft hun al te
zeer behaagd; dienvolgens hebben zij begonnen
hun onderhoud alleen in de veefokkerij te zoe-
ken: ja velen hunner hebben zelfs hunne Rusfi-
sche taal geheel verwaarloosd; want onder el-
kander spreken zij Jakutisch. Vier Wersten van
deze Slobode is een dorp van 15 Jurten, door
Rusfische boeren bewoond, waar bijkans nie-
mand meer Rusfisch spreekt. Vijf Wersten van
de Slobode trokken wij over de Amga, die daar
te regter zijde onder gebergten doorvloeit, wel-
ke zij uitgehold heeft, zoo dat derzelver
steilten over haar heenbuigen; aan de linker zij-
de heeft zij uitgestrekte velden, die maar zelden
door kleine boschjes of bijkans onmerkbare
hoogten worden afgebroken.

Van

Van de Amga af liep de weg langs eene kleine beek opwaarts, tusfchen bergen door. Na 15 Werften trokken wij over eene vlakke bergketen nederwaarts, op de rivier Notora, die met veel bogten eene breedte, in velden, kreupelbosch, moerasfen en meren verdeelde vlakke doorfroomt, en in den Aldan valt. Deze Notora waren wij omtrent 28 Werften afgegaan, toen wij ons regtsaf van haar afwendden, en over onbeduidende vlakke bergketenen naar den oorsprong der rivier Mukua opwaarts trokken, die door eene menigte meren en moerasfen in den Aldan valt. Voorts liep de weg deze rivier af: aan beide zijden had men op den duur gebergten met larihshout bedekt, doch deze worden kleiner, hoe verder men komt, en nader bij de rivier Aldan eindigen zij in kleine heuvelen.

Den 28sten kwam ik aan de Ust-Majifche haven, alwaar voorheen, bij gelegenheid der reis van den Commodore BEHRING, magazijnen en twee kazernen gebouwd waren. Zij staan aan den linker oever van den Aldan, tegenover den mond der rivier Maja, die zich aan de andere zijde in denzelfven ontlast.

Men berekent den afstand van Jakutsk tot hier op 390 Werften. De noorder breedte van deze plaats is, volgens mijne waarneming, 60° , $17'$,

1788.
Jan.

1788.
Jan.

en de miswijzing van het kompas 2°, 00', westelijk. Volgens den mij gegevenen lastbrief moest ik hier kanen laten maken: ik onderzocht derhalve de naburige boschen, en vond ook aan de oevers van den Aldan genoegzaam bruikbare boomen: doch ik gaf aan den dennenboom, zoo wel om zijne ligtheid als ook om zijne bruikbaarheid in de timmeraadje, de voorkeur boven het larikshout. Men kapte er van aan den mond der rivier Mukua en op de eilanden.

Maart.

In het begin van Maart ontving ik twee bevelen: het eene om den stuurman, in den geschikten tijd, tot het opnemen van de rivier Ulkan af te zenden, en het andere, om in plaats van 50 slechts 25 kanen te bouwen.

April.

In April zond ik den stuurman BRONNIKOW met drie Kozakken af, om de rivier Maja en de wegen tot aan den mond van den Ulkan op te nemen.

In het laatste dezer maand kwam de scheepskapitein FOMIN aan den mond der Maja. Hij was met bijzondere bevelen uit Petersburg afgezonden, en vertoefde hier, tot dat het ijs los geraakte, om vervolgens met kanen de Maja tot aan de vesting Udskoi op te varen.

Mei.

Van den eersten van Mei begon het water te wassen, en den 9den verhief het zich tot eene hoog-

hoogte van 11 voer: de Maja ging open, en brak door dezen schok ook het ijs beneden in den Aldan aan stukken.

1788.
M. i.

Den 12den zwol het water tot 12 voer, en toen brak de Aldan geheel open. Drie dagen lang dreef zijn ijs in eene verbazende menigte voorbij, en in dien ijsgang zagen wij ook een drijvend eiland, hetwelk omtrent 70 vademen in den omtrek had, en eene menigte kleine berkenstruiken en laag larikshout, alsmede omgehakte boomen, op zich voortdroeg; zelfs zagen wij een vrij aanmerkelijk getal kleine vogelen van den eenen op den anderen tak huppelen, hetwelk de zeldzaamheid der vertooning vergrootte. Dewijl dit eiland zeer na voorbij onzen oever kwam, kon men duidelijk onderscheiden, dat hetzelfde uit graszoden bestond, en derhalve waarschijnlijk door het overstroomende water der rivier uit een moeras losgerukt, en nu van onderen bevroren was, waardoor het op het water drijven kon.

Het wasfen van het water duurde tot den 17den van Mei, en deszelfs hoogste stand boven het gewoone peil was omtrent 38 voer. Zeventig Werften hooger de rivier Aldan op was de overstrooming verschrikkelijk geweest, gelijk wij van eenen leerling der Landverdeeling vernamen,

1787.
Julij.

men, die door den heer FOMIN met pakkaadje naar Udskoi was gezonden geweest, en ons verzekerde, dat er plaatsen van 60 voeten hoogte onder water hadden gestaan

De Jakuten en allen, die zich op den weg naar Udskoi bevonden, hadden van deze overstroming groote schade geleden; al hunne pakpaarden, ten getalle van meer dan drie honderd, waren verdronken. De heer FOMIN zelf leed er geen geringe schade door, dewijl zijn geheele voorraad van levensmiddelen verloren ging.

Zoo dra het water wederom eenigzins gevallen was, vingen wij kleine steuren (*), Rusfische steuren (*), Ziggen (*) en snoeken (*) met netten, en baarzen, Plotwen (c) en pos met hengels.

Den

(*) [De steur is de gewone, de *Acipenser Sturio*, L.; de Rusfische steur is de *Acipenser Ruthenus*, L.: maar voor den Hoogduitschen naam *Sig*, door mij, om de overeenkomst der Hoogduitsche *s* met onze *z*, in *Zig* veranderd, heb ik geene vischsoort kunnen vinden. De snoek is de gewone *Esox Lucius*, L. *De Holl. Vert.*]

(c) *Plotwa* of *Plotiza*. *Cyprinus idus*. [Derhalve behoorende tot de karpers?] Een schobbenrijke visch, ten hoogste een pond zwaar, met een' zeer grooten kop, en kleine kaken; zijne zwemvinnen staan dicht bij het oog, en zijne oogten hebben eenen rooden rand rondom zich. Zijn gehe-

heer

Den 28sten van Mei waren de kanen gereed, en nu voer de heer FOMIN met twee kanen de Maja op. Eene week daarna kwam de kapitein-luitenant BEHRING met een Commando bij mij, nam de kanen, en ging met dezelve de rivier op, om 'de in het verledene jaar aan den oever der Judoma achtergelatene pakkaadje nu naar Judomskoi-Krest te brengen. Al de manschappen van mijn Commando, welke ik tot het timmeren der kanen gebruikt had, gaf ik nu den heer BEHRING mede, om zijne vaartuigen te trekken.

Zoo geheel werkeloos wilde ik hier nu ook niet blijven; weshalve ik besloot naar Jakutsk terug te gaan, en op de reis daarheen tevens den weg op te nemen, langs welchen men de pakkaadje zou moeten overvoeren: en ik bevond, dat deze door den menigvuldigen regen en de overstromingen geheel bedorven, en de bruggen, welke men in het vorige jaar over de klei-

ne
heele lijf is met dikke schobben bedekt; zijn rug rond en groenachtig zwart, maar de zijden en de buik zilverkleurig. De borst-rug- en staartvinnen zijn donker, maar de zij- en slagvinnen bloedrood: de visch heeft buitengewoon veel en weerhakige graten, wordt in heldere, zoete wateren gevonden, teelt zeer sterk voort en is ongemeen goedkoop. *Woordenb. der Rusf. akad.*

1788.
Mei.

1788. ne rivieren geslagen had, wederom weggespoeld waren.
Mei.

Junij. Den 12den van Junij kwam ik te Jakutsk, alwaar de bevelhebber drie dagen voor mij was aangekomen: ik gaf hem berigt van de gesteldheid der wegen, en welke verbeteringen daarin wel noodig zouden zijn; en dewijl de pakkaadje nu reeds te Jakutsk was aangekomen, haastten wij ons, om door eenen bijzitter van het landgeregt aan de Jakutische Kneesken aan de Amga het bevel te doen uitvaardigen, dat de wegen zonder uitstel moesten verbeterd worden.

 ACHTSTE AFDEELING.

Het overbrengen der pakkaadje van Jakutsk naar de plaats der afvaart aanden mond der Maja () op osfen. Verdere vervoering derzelve tot het kruis aan de Judoma (**) in kanen. Het opvaren van de rivier. Maja Gelegenheid van derzelve oevers. Ontmoeting van Riviertunguzen. Een van dezelve wordt als lootsman aangenomen. Overtogt naar de rivier Judoma. Moeijelikheden der vaart, door de ondiepten in de rivier veroorzaakt. Ziekte onder de manschap, en derzelve oorzaak. Vraatzucht der Jakuten, en eene proeve daarvan. Doortogt door watervallen. Aankomst bij het kruis aan de Judoma. Weg naar Ochotsk langs den oever. Veergebouwen aanden Urak. Overvaart over de rivier Urak, aankomst aan de Ochota, en het afvaren van dezelve met kanen van berkenhout. Komst te Ochotsk. Al de pakkaadje wordt van Judomskoi-Krest met honden naar Ochotsk gebracht.*

In het begin van Julij ontving ik van den kapitein BILLINGS last, om met de nieuwelijks gebouw-

1788.
Julij.

(*) In het Rusfisch *Ust - Maïskoi - Pristan.*

(**) In het Rusfisch *Judomskoi - Krest.*

1788.
Julij.

bouwde kanen de rivieren Maja en Judoma op te varen, en te zorgen, dat al de pakkaadje dezen zomer te Judomskoi-Krest kwam.

Den 14den van Julij kwam ik bij den Ust-Majafchen Pristan aan, alwaar ik reeds verscheidene ladingen vond, welke men op Telegen (a) met osfen bESPannen derwaarts gebragt had. Den volgenden dag verdeelde ik al de pakkaadje in 17 kanen, en ving met dezelve de mij voorgeschrevene vaart aan. Iedere kaan had omtrent 70 Pud ingenomen. Het zwaarste waren 20 metalen kanonnen, vijftien ponders, en de ankerhaaker. De geheele last maakte, met den voorraad mondbehoefsten medegerekend, tegen de vijftien honderd Pud uit. De kanen gingen drie voet diep; om dezelve voort te trekken werden er in het geheel 120 man gebruikt, zijnde meestal daartoe gehuurde Jakuten.

Te middernacht voeren wij van de genoemde plaats af, en over den Aldan, die hier ongeveer eene Werst en 200 vademen breed is, den mond der Maja in, die daar tegen de 300 vademen breed, en in het midden 9 voet diep is. Maar weldra kwamen wij ook op plaatsén, alwaar de ri-

(a) *Telega*, eene kar met vier wielen, waarop eene opene van dunne planken zamengevoegde pakkist is vastgemaakt.

rivier in hare geheele breedte niet meer dan 5 voet diepte heeft. Ondertusfchen was haar water toen ter tijd 2 voet hooger dan gewoonlijk. In het begin was haar stroom zoo zacht, dat de kanen meerendeels konden geroeid worden: maar verder opwaarts werd haar stroom sterker. Beide oevers zijn met geen hoog lariksgeboomte bedekt; de regter is zeer laag, en wordt ligt door de rivier overstroomd; ook ziet men op denzelfen hier en daar tusfchen het kreupelbosch van larikshout elzen en Abreschenboomen (*). De linker oever is rotfig, verkrijgt omtrent acht Wersten van den mond der rivier den naam Gorango, en is daar over de twintig vademen hoog. Deze verhooging neemt nog 6 Wersten verallengs toe, en, ter plaats waar dezelve eindigt, draagt deze oever den naam Numgur, zijnde daar, op zijne waterpas liggende oppervlakte, bijna 60 vademen hoog. Vijf Wersten van daar, voorbij het eiland Sombes begint de oever op nieuws rotfig te worden; dan heeft hij den naam Lukin-Kamen, en is bijkans tachtig vademen hoog. Maar aan gene zijde der beek Ajaja beginnen de bergen van den regter oever allengs te da-

1788.
Julij.

(*) [*Abreschenbäume*: dezen naam heb ik nergens gevonden. *De Holl. Vert.*]

1788.
Julij.

dalen, en eindelijk wordt deze oever geheel laag en door het water overstromd, terwijl er zich nu in tegendeel aan de linker zijde der rivier bergen beginnen te vertoonen, en deze oever in de gedaante eener evenwel niet zeer hooge rotsige steilte voorloopt.

Hier vonden wij eenige Riviertunguzen, zoo genaamd, omdat zij geene rendieren bezitten, en altijd in kleine kanen van berkenfchors (*b*), die hun tevens tot woningen dienen, op de rivieren omzwerfen, en zich geheel van de vischerij generen. Zij worden, wel is waar, tot de Tunguzen gerekend, doch zijn het eigenlijk niet, maar van den Jakutischen stam; en men vindt er maar zelden eenen onder hen, die Tunguzisch spreekt. Ik nam eenen hunner tot geleider aan, om de namen van alle rivieren, klippen en eilanden van hem te leeren kennen.

Wij hadden ongeveer 36 Wersten op de reis naar de Judoma afgelegd, toen de linker oever
we-

(*b*) Deze berkenkanen zijn zeer klein, en worden door de Jakuten op rivieren en meren gebruikt. Zij worden van dunne teenen gevlochten, die om lange staken, welke voor de ribben dienen, ongetrokken, en aan dezelve vastgemaakt zijn; en dit maakt haar geraamte uit, waarna zij rondom met berkenfchors worden overtrokken. Om de openingen digt te smeren, koken de Jakuten eene soort van tras uit room.

wederom zeer bergachtig werd, en bij de rivier Iltshikit vonden wij eene afhellende rots, Usleensk genaamd, van bijkans 60 vademen hoogte: hier ontdekten wij allereerst tusfchen het latrikshout eenige, hoewel niet hooge; pijnboomen.

1788.
Julij.

Den 9den dag onzer reis wendden wij ons linksaf van de Maja, de rivier Judoma op, wier breedte bij den mond 150 vademen bedraagt. Tot op den afstand van een paar honderd vademen van haren mond heeft zij niet meer dan drie voeten diepte, en een' zeer steenachtigen grond, maar daarbij zulk een' sterken stroom, dat 30 menschen niet dan met moeite eene kaan konden voorttrekken. Door geheel Siberie dragen zulke plaatsen in de rivieren den eigenen naam Scheweren.

Omtrent anderhalve Werst van den mond moesten wij stil liggen, om eene kaan te herstellen, die zich tegen eenen steen had aan stukken gestooten. Wij leiden aan bij den regter oever, die met allerlei kreupelhout bezet was, waaronder wij ook eenige aalbezie-, en nog meer zeer schoone giftbezieboomen (†) vonden: deze laatste bezie draagt in Siberië den naam Dikuscha

(†) [*Giftheerstrüuche*].

1787.
Julij.

scha (c). De tegenover liggende oever heeft op die plaats eene groote rots, Sourdſchag geheeten.

Ongeveer nog 24 Werſten van hier moesten wij ons op nieuws, en met nog grootere moeite, door eene Schewere ſlepen, welker diepte maar drie voet was. Hier brak de treklijn van eene kaan, en ongelukkig juist boven de plaats, waar het helpzeel van eenen Jakoot was vastgemaakt, die nu door den hevigen ruk, welken de kaan, door den ſtroom teruggedreven, terſtond deed, in het water geſleept werd, en wel zoo, dat men hem geene hulp kon toebrengen.

Zes Werſten verder verdeelt de rivier zich in twee armen, maar die zich nog acht Werſten verder wederom vereenigen. De arm te regter hand heet Abaſſylach, en die aan de linker zijde Gorbowoi. Deze laaſte heet zoo naar den naam van eenen mensch, die met eene geladene kaan, door de ondiepte van het vaarwater, niet op denzelven kon voortkomen, en dus genoodzaakt was om te overwinteren. De arm Abaſſylach (d) ſcheen ons wel grooter toe dan de andere: maar
on-

(c) Zoo men dezen naam van het Ruſſiſche *Dikys*, *Wild*, mag afleiden: *kleine wilde bezieen*. *De Hoogd. Vert.*

(d) *Abasſylach* heet in het Jakutiſch *de Duiyeliſche*.

1788.
Aug.

onze Tunguus ontried ons dien in te varen, dewijl hij ons verzekerde, dat dezelve zeer gevaarlijk was, en daarvan ook zijnen naam had gekregen. Wij volgden zijnen raad, en liepen den arm Gorbowoi in, hoewel deze zoo ondiep was, dat hij op ettelijke plaatsfen eene diepte had van maar $2\frac{1}{2}$ voet. Het kostte ons dan ook geen geringe moeite, over zulke plaatsfen heen te komen: al ons volk moest door het water waden, en de kanen bijna daarover heendragen.

Hooger op de rivier ontmoetten wij geene zoo groote zwarigheden meer; want hoewel ons nog eenige Scheweren voorkwamen, waren die toch zoo ondiep niet als de vorige. Maar daartegen beliep ons nu een ander onheil. Het grootste gedeelte der werklieden kreeg zulk eene ongesteldheid aan de voeten, dat ik reeds wanhoopde, dezen zomer nog tot Judomskoi-Krest door te dringen. Deze ongesteldheid begon met het opzwellen van de voetzolen en teenen; dan begon de huid te bersten, en er zette zich eene korst op vast. Ondertusfchen genas het vrij spoedig bij hen, die de aangestokene plaatsfen vlijtig met teer of talk besmeerden. De oorzaak dezer kwaal was waarschijnlijk te vinden in het scherpe water der Judoma, waarin deze lieden met hunne treklijn moesten waden. Ook merkte ik op,

er heeft
chag ge-moesten
re moei-
er diepte
klijn van
de plaats,
as vastge-
welken de
, terftond
wel zoo,
en.er zich in
t Wersten
n te regter
inker zijde
den naam
lene kaan,
, niet op
enoodzaakt
sfylach (*d*)
dere: maar
on-*Dikys, Wild,*
Vert.
ivelfche.

1788.
Aug.

dat de Kozakken daaraan zoo veel niet onderhevig waren als de Jakuten, en voornamelijk die, welke hunnen voorraad van vet en boter reeds verteerd hadden, en zich nu tot hunnen Burduk bepalen moesten.

Dit gebrek van levensmiddelen ontstond bij de Jakuten uit hunne onmatigheid. Zoo lang zij iets te eten hadden, brasten zij onophoudelijk, waartoe zij de geringste gelegenheid niet lieten voorbijgaan. Naauwelijks hielden wij ons stil, om uit te rusten, of ons nachtverblijf ergens te houden, of hen aller ketels stonden ook reeds op het vuur, en deze verlieten zij niet, voor dat wij ons weder op weg maken moesten. Zij bragten al den rusttijd met eten door, en zochten ook elkanders ketels wel eens te ledigen; zelfs gingen hunne nachten, onder dit genot, slapeloos om, en dewijl dan de natuur toch hare eischen aan hen deed, gingen zij den ganschen dag als wakende droomers.

Nu zou men hebben mogen denken, dat deze buitengewone vraatzucht nadeelige gevolgen moest hebben: maar niets daarvan. Dikwerf sloegen zij zulk eene ongeloofelijke menigte in één maal naar binnen, dat een ander daar ontwijfelbaar aan moest gestorven zijn: maar bij hen had dat niets te beduiden; zij schenen eene
struis-

struisvogelsmaag te hebben: zulke helden waren zij in de spijsvertering.

1788.
Aug.

Een onzer Jakuten had vier Pud boter en vet mede op reis genomen, en men had hem daar twee Pud roggemeel bij gegeven. Dat hadde immers met elkander wel eenigen tijd moeten verstreken: maar er waren naauwelijks twee weken verloop, toen hij reeds begon te klagen, dat hij niets te eten had! Ik wilde in het begin niet gelooven, dat een mensch dat alles in zoo korten tijd kon opeten: maar de overige Jakuten bragten mij geheel in verwondering, door mij te verzekeren, dat deze man te huis bij gelegenheid wel eens in 24 uren een achtereendeel van een' grooten os of een half Pud vet verteerd, en even zoo veel gesmolten boter gedronken had. Het voorkomen van den man schiep dat in het geheel niet te bevestigen: hij was in het geheel niet groot van gewas en zeer mager; derhalve viel ik op de gedachte, eene proef met hem te nemen. Ik liet een' dikken brij van roggemeel koken, en daar drie pond boter inmengen: daarna liet ik het te zamen wegen, en het woog acht en twintig pond. Mijn vraat had wel reeds ontbeten; evenwel zette hij zich neder, en begon er met grooten eelust aan; — en tot mijne uiterste verwondering at

1788.
Aug.

hij het altemaal op, zonder zich eens op de plaats te verroeren. Zijn buik en geheele onderlijf begonnen nu wel zoo op te zwellen, dat hij naar een' vast digtgestopten zak geleek: maar hij leed daar ongemak noch nadeel van, en zou den volgenden dag wel in staat geweest zijn, om op nieuws zulk een maal te doen. Ik ried dezen veelvraat intusfchen, zich een weinig te matigen, en den hem medegegeven' voorraad zoo te verdeelen, dat hij het er den bepaalden tijd mede kon uithouden. Nu maakte hij geen brij meer voor zich gereed, maar mengde zijn meel slechts met koud water, en at het raauw, waardoor hij eer dan anders verzadigd werd.

De oevers der rivier bleven gedeeltelijk zoo laag als te voren, zoo dat zij ligt onder water gezet konden worden; en gedeeltelijk bergachtig, al naar dat de rivier, in hare bogten, langs de eene of de andere zijde der bergketen heenliep, in welke zij, hier en daar, door haren stroom ook wel eene overhellende steile rots had gevonden. De bosfschaadje aan den oever bestond, voor het grootste gedeelte, uit lariks-hout; evenwel was het hier en daar met populieren, elzen en ander houtgewas doormengd: ook de hoogere bergen waren met lariks-hout bedekt.

dekt. Twee honderd en elf Wersten ver wordt de rivier aan beide zijden door bergen ingefloten, en om zōo te spreken begeleid, van waar deze streck misfehien ook den naam Stfcheki (de Wangen) bekomen heeft. Den 7den van Augustus rees het water binnen 24 uren zōo sterk, dat het de lage oevers geheel overstroomde, en met een' sterken stroom eene menigte hout in de rivier spoelde. Naar zulk eene zware overstrooming te oordeelen, moest er aan den oorsprong der rivier buitengewoon veel regen gevallen zijn. Wij waren genoodzaakt, om drie dagen lang op eene plaats te blijven, en het zakken van het water af te wachten. Volgens mijne waarneming waren wij hier op de breedte van 59°, 29'.

Den 29sten moesten wij door den stroom beneden een' waterval heen varen; deze waterval besloeg in de rivier eene breedte van 200 vademmen, en aan beide zijden was de tusfchenruimte langs de oevers met puntige boven het water uitstekende fteenen aangevuld. Het kostte ons niet weinig moeite, de kanen, tegen den stroom op, tusfchen deze fteenen door te trekken. In het midden der rivier verheft zich geen enkele fteen; daar ziet men slechts de branding van het schuimende water. Twee Wersten verder komt de eigenlijke waterval, die eenen loodregten afval

1788.
Aug.

1785.
Aug.

heeft van zes voet. Hij beslaat intusfchen de geheele bedding der rivier niet, maar strekt zich slechts uit van den regter oever tot een klein steeneiland in het midden. Wij voeren derhalve de linkerzijde der rivier op, waar wel geen waterval, maar toch een buitengewoon sterke stroom, en zulk eene geringe diepte was, dat wij ons verpligt zagen, om een gedeelte der lading uit de kanen te ligten. Hoogerop boven den waterval had de rivier in het eerst geene eilanden, maar liep zij slechts als in eene pijp tusfchen gebergten voort, tot dat zij, dertig Werften verder, wederom door eene menigte eilanden in ettelijke armen verdeeld werd, en ook verscheidene Scheweren en uitgestrekte drooge plaatsen verkreeg, zoo dat het volstrekt ondoenlijk was, de kanen met lijnen voort te trekken: derhalve moesten al onze lieden te water, en iedere kaan afzonderlijk met de handen voort-slepen. Tot ons grootste ongeluk overviel ons daarenboven ook de koude reeds; het vroom des morgens; en het water werd zoo koud, dat men het er volstrekt niet lang in uithouden kon. De manschappen verloren het geduld; zij werden onhandelbaar, en voornamelijk wilden de Jakuten niet meer werken: noch vleijerij noch bedreiging had eenigen invloed meer op hen; en

ik

ik werd eindelijk genoodzaakt, om hun een voorbeeld te geven, en hen voor te gaan in het water. Dit middel alleen was van kracht, om hen in orde en ondergeschiktheid te houden; en op deze wijs gelukte het mij, behouden door deze moeilijke plaatsen heen te komen, die bijkans wel 25 Wersten voortduurden.

1788.
Aug.

Zeven Wersten van Judomskoi-Krest vereenigen alle armen zich wederom tot eene rivier. Hier viel eene kaan, bij het omvaren der punt van een eiland, op eene plaats waar het zeer sterk stroomde, door de onvoorzigtigheid van den stuurman omver, waardoor een gedeelte der lading verloren ging.

Den 27sten van Augustus kwamen wij eindelijk behouden bij Judomskoi-Krest aan, losten terstond al onze pakkaadje uit de kanen in de hier staande magazijnen, en lieten den volgenden dag de Jakuten, die tot het trekken gebruikt waren, met de ledige kanen naar huis keeren. Volgens mijne waarneming lag deze plaats op de breedte van 59° , $53'$.

Nog moet ik aanmerken, dat ik op deze geheele vaart door de Maja en Judoma geene groote rivieren gemerkt heb, die zich in deze ontlastten, maar alleen kleine beken, die van de nabijgelegene bergen afdalen, en onder welke

1788.
Aug.

er slechts vier waren van eene eenigzins aanmerkelijke grootte. Eene namelijk v l t er, van de regter zijde, in de Maja, zestig Wersten boven derzelve mond, en heet Tschedba. De andere drie ontlasten zich in de Judoma: de eerste, de Derbi; 95 Wersten van den mond, aan derzelve regter zijde; op dezelve gaan de Tunguzen met hunne gevlochtene of berkenkanen dikwijls op de jagt. De tweede valt vlak beneden den waterval in. De derde, de Okatschen, ontlast zich drie Wersten boven Judomskoi-Krest, van de linker zijde: langs de oevers van deze laatste loopt de zomerweg van Jakutsk naar Ochotsk voor landreizigers.

Dewijl ik hier geene paarden vond, moest ik al de pakkaadje onder het opzigt van eenen Kozak achterlaten; ik zelf ging, den 29sten van Augustus, aan het hoofd van mijn Commando, met eenige weinige paarden, die hier meel gebragt hadden, naar Ochotsk. De weg liep door bergachtige streken langs de beek Krestowka op, die zich in de Judoma ontlast. De bergen werden gestadig al hooger. Na 30 Wersten reizens kwamen wij aan den oorsprong der rivier Urak, met welke wij, nu eens langs den oever, dan eens over derzelve ondiepten, afdaalden, en die zeven Wersten verder door het invloeyen van

van eene andere beek van de regter zijde aanmerkelijk grooter werd.

1788.
Aug.

Den 31sten van Augustus trokken wij twee Isben en magazijnen voorbij, die den naam dragen van de Veergebouwen aan den Urak, en ten tijde der voormalige Kamtschatkasche reis vanden Commodore BEHRING gebouwd zijn; want toen had men hier de ponten en kanen aangelegd, waarop de pakkaadje en levensmiddelen den Urak afgevoerd werden tot aan deszelfs mond, om van daar met grootere vaartuigen over zee naar Ochotsk gebragt te worden. Maar nu was het water in den Urak zoo ondiep, dat men er op ettelijke plaatsen zelfs met ledige kanen niet zou hebben kunnen doorkomen. Ware men genoodzaakt geweest, om deze rivier te bevaren, zoo zou dit niet anders hebben kunnen geschieden, dan ten tijde van derzelver overstroming in de lente, of bij gelegenheid van een' ongemeen hoogen vloed, door sterken regen veroorzaakt. Al de rivieren in deze landstreek stroomen van de gebergten af; daardoor komt het, dat zij ook eensklaps ongemeen kunnen opgehoogd worden door kleine riviertjes en beken, die insgelijks van de bergen afvloeijen, en in de rivier vallen: maar het water staat niet lang op zulk eene hoogte, en valt weder even schielijk.

Van

1788.
Sept.

Van deze Veergebouwen af liep de weg als voren langs den Urak, en wel langs deszelfs regter oever, voort. Op de eilanden in de rivier, en gedeeltelijk ook aan hare oevers, ziet men populieren, berken en allerlei struiken. Voor het overige zijn de bergen en oevers met larikhout bedekt, waarin zich eene menigte oorhannen ophouden. In dezen tijd waren zij juist buitengewoon vet en smakelijk; want zij hadden zich reeds met bezien gemest: terwijl men daarentegen in het voorjaar dezelve bijna niet eten kan, omdat zij dan geen ander voedsel vinden, dan de knoppen van lariksboomen, waarnaar hun vleesch dan ook geheel smaakt en riekt.

Eenen dag na ons vertrek van de Veergebouwen achterhaalde ons de kapitein BILLINGS; want hij reisde met een klein geleide veel gemakkelijker. Hij gaf mijn Commando aan den stuurman, en nam mij met zich.

Verder liep de weg nog gestadig langs den regter oever van den Urak voort. Maar op den afstand van tachtig Wersten van de Veergebouwen moesten wij ons met eenboomige kanen over deze rivier zetten, en wendden ons vervolgens naar de linker zijde over kleine gebergten. Veertig Wersten van deze overvaart komt men aan de Ochota bij de Jakutische bewoonde plaats Meta.

Van

Van hier zetten wij onze reis voort in twee aan elkander gebundene berkenkanen, die ons de Ochota afvoerden. De stroom was zoo sterk, dat wij in zes uren niet minder dan zeventig Werften afleiden, en zeer dicht bij Ochotsk aanlandden.

1788.
Sept.

Hier was de kapitein-luitenant HALL in het jaar 1786 achtergebleven, om twee schepen voor de reis te timmeren, van welke het eene nu juist zamengevoegd werd, en het andere eerst op stapel gezet was. De heer BILLINGS bleef tien dagen, en ging toen naar Jakutsk terug.

Met het invallen van den winter zond men uit Ochotsk Narten met honden bespannen naar Judomskoi-Krest, om de in het vorige jaar daar achtergeblevene pakkaadje te halen. Deze kwamen zes weken daarna gelukkig terug. Allerswaarst waren de kanonnen, bomketels, ankerhaken, en kettingen, welke wij hier gedeeltelijk moesten smeden, en waartoe ook een aanbeeld moest ontboden worden.

Wij bragten den geheelen winter met het sloopstimmeren door; en bragten intusschen ook de takelaadje en de overige gereedschappen in orde.

In het begin der lente nam ik de monden der
ri-

1788.
Sept.

rivieren Ochota en Kuchtui op, en ontwierp een plan van de stad Ochotsk, wier ligging, volgens mijne waarneming, op de noorder breedte van 59° , $18'$, te bepalen is. De miswijzing van het kompas was 00° , $40'$, oostelijk.

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.

D.

vierp een
g, vol-
breedte
iswijzing

